

PASTORÁLNA TEOLÓGIA LAIKÁTU

ThDr. Juraj Augustín, PhD.

Druhé vydanie

RKCMBF UK

BRATISLAVA, 2006

OBSAH

TEOLÓGIA LAIKÁTU.....	2
ZASVÄTENIE SA KRISTOVI SKRZE PANNU MÁRIU – OBNOVA KRSTNÝCH ZÁVÄZKOV.....	2
CHRISTIFIDELES LAICI.....	13
ÚVOD.....	13
<i>I. KAPITOLA: JA SOM VINIČ, VY STE RATOLESTI.....</i>	<i>14</i>
<i>II. KAPITOLA: MY VŠETCI SME RATOLESTI JEDNÉHO VINIČA.....</i>	<i>15</i>
<i>III. KAPITOLA: USTANOVIL SOM VÁS, ABY STE ŠLI A PRINÁŠALI OVOCIE.....</i>	<i>18</i>
<i>IV. KAPITOLA: ROBOTNÍCI V PÁNOVEJ VINICI.....</i>	<i>23</i>
<i>V. KAPITOLA: ABY STE PRINÁŠALI VIAC OVOCIA.....</i>	<i>25</i>
SVETOVÝ KONGRES CIRKEVNÝCH Hnutí Vatikán 27.- 29.V. 1998.....	28
<i>A, JOZEF RATZINGER: CIRKEVNÉ Hnutia a ich miesto z teologického hľadiska.....</i>	<i>28</i>
<i>B, PRÍHOVOR PÁPEŽA JÁNA PAVLA II. NA SVÄTODUŠNÚ VIGÍLIU 30.V. 1998.....</i>	<i>32</i>
<i>C, ZÁVEREČNÉ VYHLÁSENIE SVETOVÉHO KONGRESU CIRKEV. Hnutí, Rím 27.-29.V.1998.....</i>	<i>33</i>
POKYNY NA RIEŠENIE NIEKTORÝCH OTÁZOK SPOLUPRÁCE LAICKÝCH VERIACICH.....	33
ÚVOD.....	33
TEOLOGICKÉ PRINCÍPY.....	33
PRAKTICKÉ SMERNICE.....	34
NEOKATECHUMENÁTNÁ CESTA.....	34
FOCOLARE, DIELO MÁRIINO.....	36
CURSILLOS DE CRISTIANIDAD.....	38
Hnutie SVETLO - ŽIVOT.....	40
COMUNIONE E LIBERAZIONE.....	42
KATOLÍCKA CHARIZMATICKÁ OBNOVA V DUCHU SVÄTOM.....	44
Hnutie KRESŤANSKÝCH RODÍN.....	45
SEKTY.....	45
CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY SIEKT.....	46
PRÍČINY ÚSPEŠNOSTI ŠÍRENIA SIEKT.....	53
PASTORÁLNA PREVENCIA.....	58

TEOLÓGIA LAIKÁTU

Laik je pokrstený, účastný Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej služby. Vyslobodený z moci smrti, nový človek oživený milosťou. Začlenený do Krista skrze vieru a sviatosť iniciácie, je pomazaný v krste a birmovaní. Jeho identitu odvodzujeme z Cirkvi, v ktorej majú všetci klerici i laici rovnakú dôstojnosť, no rozličné úlohy. Laici sú v prvých líniah Cirkvi, oni sú Cirkev. Sú svätý ľud, kráľovské kňazstvo. Majú zjavovať Krista vo svete. Charakteristický je pre nich svetský ráz, usporadúvať veci vo svete podľa Boha.

Pastorálna, pastoračná môže znamenať: službu biskupov a kňazov; súbor činností, konaných všetkými členmi Cirkvi; ducha a osobitnú citlivosť pripisovanú niektorým osobám; cirkevnú operatívnosť; spoločný rozmer celej teológie.

Pastorálna teológia je praktická teologická veda o budovaní Cirkvi v Duchu Svätom deň čo deň v toku dejín. Učí teoreticky i prakticky si osvojovať umenie apoštolskej činnosti, konať zodpovedne a v spolupráci s ostatnými.

K účasti na pastoračnej službe Cirkvi sú pozvaní všetci členovia Cirkvi, klerici aj laici, každý podľa svojho povolania. Rozvíjať treba **pastoračné zanietenie** oživovať vo viere jednotlivcov, skupiny i spoločenstvá, **poznávať laický apoštolát**, jeho účinné formy, rozvíjať spoluprácu klerikov i laikov, chápať univerzálnu Cirkev, hlásať evanjelium všetkým. Laikmi, ich miestom, poslaním, úlohami v Cirkvi a vo svete sa budeme zaoberať. Krst je darom, ktorý si treba nielen vážiť, ale sa s pomocou Božej milosti usilovať verne žiť.

ZASVÄTENIE SA KRISTOVI SKRZE PANNU MÁRIU – OBNOVA KRSTNÝCH ZÁVÄZKOV

„Veľmi rád tu medzi toľkými učiteľmi a svedkami tejto spirituality pripomínam postavu sv. Ľudovíta Máriu Grigniona z Montfortu, ktorý odporúčal kresťanom zasvätiť sa Kristovi prostredníctvom Panny Márie ako účinný prostriedok žiť verne podľa krstných záväzkov.“
(Redemptoris Mater 48)

Sv. Ľudovít Mária Grignion z Montfortu priviedol späť do Cirkvi tisíce ľudí, vykonal do 200 ľudových misií, napísal veľa diel, založil tri rehoľné kongregácie, *Dcéry Múdrosti*, sa podľa príkladu Panny Márie oddávajú hľadaniu Múdrosti pre zranené ľudstvo; slúžia tým, ktorými svet pohárda a ktorí sa odcudzili Cirkvi. *Máriinu spoločnosť*, ľudovo známu ako *Montfortánski misionári*, ktorá má pomáhať pri obnove Cirkvi a učiteľský rád *Bratov svätého Gabriela*, ktorý vznikol za účelom výuky katechizmu chudobných..

Direktórium o ľudovej zbožnosti a liturgii *Zásady a usmernenia*, Kongregácia pre Boží kult a disciplínu sviatostí roku 2001; SSV, Trnava 2005; v bode 204 píše: „Pokiaľ ide o vykonávanie zasvätenia Panne Márii, nie sú zriedkavé pochvalné prejavy rímskych veľkňazov a známe sú aj formuly, nimi verejne prednesené.

Dobre známym učiteľom spirituality, naklonenej takejto praxi, je svätý Ľudovít Mária Grignion z Montfortu, ktorý navrhoval kresťanom zasvätiť sa Kristovi rukami Panny Márie, ako účinný prostriedok verne prežívať krstné záväzky (RM 48).“

„Čítanie traktátu **O pravej úcte k Panne Márii** znamenalo obrat v mojom živote. Najprv som mal obavy, aby mariánska úcta neodvádzala kresťanov od úcty ku Kristovi a neupierala mu jeho oprávnené miesto, ale keď som prečítal traktát od Grigniona z Montfortu, zisťoval som, že je to inak. Náš vnútorný vzťah k Božej Matke je výsledkom nášho začlenenia sa do Kristovho tajomstva.“ (Ján Pavol II.)

V traktáte *O pravej úcte k Panne Márii* píše: „[227.] Prvá praktika. Tí a tie, ktorí by chceli vstúpiť do tejto osobitej úcty – ktorá nie je povýšená na bratstvo, akokoľvek je to želateľné...“ *Bratstvo Panny Márie, Kráľovnej Srdca* bolo založené v Kanade roku 1899. V r. 1913 ho sv. Pius X. povýšil na Arcibratstvo. Dňa 26. IV. 2001 Kongregácia pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života zjednotila mnohé existujúce bratstvá a ustanovila *Združenie: Mária, Kráľovná Srdca*. Medzinárodné ústredie je v Generálnom dome Máriinej spoločnosti: Viale dei Montfortani 65, Monte Mario, 00 135 Roma, Italia. Generálny predstavený je Generálnym riaditeľom Združenia. Každá krajina môže mať národné, oblastné či miestne centrá ustanovené Generálnym predstaveným alebo jeho delegátom. Generálny predstavený menuje riaditeľa centra. Činnosť určujú štatúty.

Členmi *Združenia* môžu byť klerici i laici, ktorí chcú byť svedkami pravdy Evanjelia, žiť požiadavky krstu prostredníctvom úplného zasvätenia sa Kristovi rukami Márie. Snažia sa o dokonalé praktizovanie pravej úcty k svätej Panne podľa sv. Ľudovíta Máriu Grigniona z Montfortu, ktorého si volia za vodcu a duchovného učiteľa (porov. RM 48).

Združenie nedisponuje samostatnou právnou štruktúrou. Členovia majú účasť, každý vo svojom prostredí, na poslaní Montfortánskych spoločností v Cirkvi: pripravovať Kráľovstvo Ježiša cez Máriu; „[113.] aby skôr či neskôr presväťá Panna mala viac detí, služobníkov i otrokov lásky než kedykoľvek predtým a aby takto Ježiš Kristus, môj drahý Majster, kraľoval v srdciach viac než kedykoľvek predtým“.

Do *Združenia* môže byť prijatý ten, kto sa po nevyhnutnej formácii a príprave zasväť Kristovi, večnej a vtelenej Múdrosti rukami Márie, podľa svätcovej formuly ako požadujú štatúty. Člen si obnovuje zasvätenie každý deň, spolupracuje na apoštoláte Máriinej spoločnosti podľa smerníc Generálneho riaditeľa, usiluje sa žiť Montfortovho ducha i spiritualitu. Vstupom sa členovia *Združenia* dostávajú do spoločenstva s celou montfortánskou rodinou. Zvlášť slávia liturgické sviatky, ktoré sú znakom a úlohou tohto spoločenstva: Zvestovanie Pána, Narodenie Pána, Nepoškvrnené Počatie, sviatok sv. Ľudovíta Márie Grigniona z Montfortu (28. IV.) [porov. 243].

Majú účasť na duchovných bohatstvách montfortánskej rodiny, ktorú obohacuje tá, ktorá sa im dáva úplne celá [144]. Vytvára zväzky bratstva a solidarity medzi členmi novej

rodiny. Snaží sa ju obohatiť svojimi modlitbami a obetou života oživovanou zasvätením sa.

Bližšie informácie: Arcibiskupský úrad, Hollého 10, P. O. Box 78, 917 66 Trnava.

Výber z diel Montforta:

„[2.] Prv ako pôjdeš ďalej v tvojej horlivej a prirodzenej túžbe poznať pravdu, pokľakni a nábožne sa pomodli *Ave, maris Stella* a *Veni, Creator*, aby si si od Boha vyprosil milosť porozumieť a zaľúbiť si toto božské tajomstvo...“

Zdravas', Hviezda morská,

jasná rajska brána,
slávna Matka Božia,
pritom večne Panna.
Prijmúc ono „Ave“,
čo ti anjel spieva,
vráť nám milosť a zmeň
v opak meno Eva.
Trestancom sním putá,
slepcom zažni svetlo,
odvráť zlo, by dušu
vždy len dobro stretlo.
Ukáž sa sťa matka,
aby skrže teba
ujal sa nás ten, čo
pre nás zišiel z neba.
Prevyšuješ všetky
a máš srdce vľúdne;
očisť naše, nech je
pokorné a cudné.
Pomôž nám žiť čisto,
k nebu kráčať isto,
kde nás radosť spojí
s Kristom, veď sme svoji.
Nech sa večne vzdáva
Otcu, Synu sláva,

aj Duchu buď chvála
rovná, neskonala. Amen.

Príď, Duchu Svätý, tvorivý,

príď svojich verných navštíviť;
naplň nám srdcia milosťou,
ktoré si stvoril múdrosťou.
Tešiteľom si nazvaný,
dar Boží z neba nám daný,
zdroj živý, láska, oheň v nej
i pomazanie duchovné.
Ty darca darov sedmorých,
prst Boží v dielach stvorených;
ty, prislúbenie Otcovo,
dávaš reč, slovo Pánovo.
Osvieť nás, ducha posilňuj,
do srdca vlej lásku ohnivú;
keď telo klesá v slabosti,
vzpriamuj ho silou milosti.
Pred nepriateľom ochráň nás,
svoj pokoj daj nám v každý čas;
nech vždy pod tvojím vedením
vyhneme vplyvom škodlivým.
Nauč nás Otca poznávať
a jeho Syna milovať
a v teba, Ducha obidvoch,
daj veriť vždy, vo všetkých dňoch. Amen.

„[3.] Duša... B. vôľou je, aby si sa... stala svätou... Tvojím povoláním je dosiahnutie svätosti Boha a k tomu musia smerovať všetky tvoje myšlienky, slová, skutky, utrpenia a všetky hnutia tvojho života. Inak odporuješ Bohu, lebo nekonáš to, pre čo ňa stvoril a teraz zachováva...“

[61.] ...Ježiš Kristus je *alfa* a *omega*, počiatok a koniec všetkého. Ako hovorí Apoštol, pracujeme, len aby všetci ľudia dospeli k dokonalosti v Ježišovi Kristovi, lebo iba v ňom prebýva celá plnosť božstva a všetky ostatné plnosti milostí, čností a dokonalostí... Skrze Krista, s Kristom a v Kristovi môžeme všetko: môžeme vzdať všetku úctu a chválu Otcovi v jednote s Duchom Svätým, môžeme sa stať dokonalými...

[120.] Celá naša dokonalosť spočíva v tom, že sa prispôbíme, spojíme a oddáme Ježišovi...

[4.] ...Každý pozná prostriedky spásy a svätosti... Sú to: pokora srdca, neustála modlitba, všestranné umŕtvovanie, porúčanie sa do Božej prozreteľnosti a podriadenie sa Božej vôli.

[5.] Na používanie všetkých týchto prostriedkov spásy a svätosti je absolútne nevyhnutná Božia milosť a pomoc...

[6.] Všetko sa teda redukuje na nájdenie ľahkého prostriedku na získanie Božej milosti potrebnej pre osobnú svätosť... A... na získanie Božej milosti treba nájsť Máriu.

Preto, že: [7.] 1) Jedine Mária našla milosť u Boha pre seba i pre každého človeka osobitne...

[8.] 2) To ona dala bytie a život Pôvodcovi každej milosti a preto sa nazýva Matkou milosti...

[10.] 4) Boh si ju vyvolil za správkyňu, hospodárku a rozdávatelku všetkých svojich milostí...

[11.] 5) Ako v prirodzenom poriadku každé dieťa má otca i matku, podobne v poriadku milosti každé pravé dieťa Cirkvi má mať Boha za otca a Máriu za matku...

[12.] 6) Keďže Mária vyformovala Hlavu predurčených, Ježiša Krista, jej tiež prináleží formovať údy tejto Hlavy, a nimi sú praví kresťania. Veď žiadna matka neutvorí hlavu bez údov, ani údy bez hlavy. Ktokoľvek teda chce byť údom Ježiša Krista, plného milosti a pravdy, musí sa formovať v Márii milosťou Ježiša Krista, ktorý v nej v plnosti prebýva...

[13.] 7) Keďže Duch Svätý zostúpil na Máriu a splodil v nej, cez ňu a z nej Ježiša Krista, vtelené Slovo, svoje veľdielo, a keďže ju nikdy nezapudil, neustále v nej a skrze ňu plodí predurčených po všetky dni spôsobom tajomným, ale skutočným.

[14.] 8) Mária od Boha získala osobitnú nadvládu nad dušami, aby ich živila a dáva im vzrast v Bohu. Sv. Augustín tiež tvrdí, že predurčení v tomto svete zostávajú uzatvorení v Máriinom lone a že vyjdú na denné svetlo, až keď ich táto dobrá Matka porodí pre večný život. Teda ako dieťa čerpá všetku výživu od svojej matky, ktorá ju prispôsobuje jeho slabosti, tak predurčení čerpajú všetku svoju duchovnú stravu a všetku svoju silu od Márie.

[15.] 9) ...Koho si teda Boh vyvolil a predurčil, u toho svätá Panna prebýva, čiže v jeho duši, a umožňuje jej zapustiť tam korene hlbokkej pokory, horúcej lásky a všetkých čností...

[16.] 10) Sv. Augustín nazýva Máriu „živou formou Boha“... v nej jedinej môže byť človek vhodne formovaný v Boha milosťou Ježiša Krista... Normálne môže sochár vytvoriť sochu či portrét dvomi spôsobmi: 1) poslúži si svojím dôvtipom, silou, znalosťami a kvalitou svojich nástrojov, aby ju vytvoril z tvrdej a beztvarej hmoty; 2) môže ju odliat vo forme. Prvý spôsob je zdĺhavý, ťažký a náchylný mnohým nehodám: často stačí len jediný nesprávny úder dlátom alebo kladivom, aby zničil celé dielo. Druhý spôsob je rýchly, ľahký a jemný, skoro bez námahy a nákladov. No iba za predpokladu, že forma je dokonalá a verná, a že sa použije dobre tvárny materiál, ktorý nijako neodporuje jeho ruke.

[17.] ...T tejto forme nechýba žiadna božská črta. Ktokoľvek je tam daný a nechá sa aj viesť, tak v nej prijme všetky rysy Ježiša Krista, pravého Boha, spôsobom jemným a primeraným ľudskej slabosti, bez mnohých agónií a námah...

[23.] ...Boh, zvrchovaný Pán, môže aj sám bezprostredne udeliť to, čo spravidla dáva cez Máriu... Avšak podľa poriadku, ktorý stanovila božská Múdrost, sa v poriadku milosti ľuďom obvykle dáva len cez Máriu, ako vraví sv. Tomáš. Na vystúpenie a zjednotenie sa s ním treba použiť ten istý prostriedok, ktorý použil on, aby zostúpil k nám, stal sa človekom a sprostredkoval nám svoje milosti. A tým prostriedkom je pravá úcta k svätej Panne.

[62.] Ak teda ustanovujeme spoľahlivú pobožnosť k presvätej Panne, robíme to len preto, aby

sme čo najlepšie položili základy pobožnosti k Ježišovi Kristovi, aby sme poskytli prirodzený a bezpečný prostriedok ako nájsť Pána Ježiša...

[120.] ...najdokonalejšia zo všetkých pobožností je iste tá, ktorá nás čo najdokonalejšie jemu pripodobní, s ním spojí a jemu zasväť. Pretože Mária sa mu zo všetkých stvorení najviac pripodobnila, z toho vyplýva, že zo všetkých pobožností práve úcta k najsvätejšej Panne, jeho sv. Matke, najviac dušu zasväť a jemu prispôsobí; a že čím viac jej bude duša oddaná, tým viac bude oddaná Ježišovi Kristovi. Teda dokonalé zasvätenie sa Ježišovi Kristovi nie je nič iné ako dokonalé a úplné oddanie sa najsvätejšej Panne, alebo tiež dokonalé obnovenie sľubov a záväzkov sv. krstu, a to je práve pobožnosť, ktorú ozrejmujem.

[24.] Je vskutku viacej pravých pobožností k presvätej Panne..

[25.] Prvá: plniť si povinnosti kresťana, vyhýbať sa smrteľnému hriechu, konať skôr z lásky ako zo strachu a modliť sa z času na čas k svätej Panne i ctiť si ju ako Božiu Matku, bez zvláštnej oddanosti k nej.

[26.] Druhá: prechovávať k sv. Panne city dokonalejšej vážnosti, lásky, dôvery a úcty. Vedie k vstupu do bratstiev sv. Ruženca i Škapuliara, k modlitbe 5 desiatkov i celého ruženca, k úcte jej obrazov a oltárov, k zverejňovaniu jej chvál a k vstupu do jej kongregácií. A po vylúčení hriechu je táto úcta dobrá, svätá a chvályhodná. Ale nie je ani tak dokonalá a ani tak schopná odpútať duše od stvorení aj od seba samých a priviesť ich k zjednoteniu sa s Ježišom Kristom...

[27.] Tú tretiu pobožnosť k svätej Panne pozná a praktizuje len veľmi málo ľudí...

[28.] ...spočíva v úplnom sebadarovaní sa, ako otrok, Márii i Ježišovi skrze ňu a následne v konaní všetkého s Máriou, v Márii, cez Máriu a pre Máriu.....

[257.] ...aby sme to dokonalejšie robili *cez Ježiša, s Ježišom, v Ježišovi a pre Ježiša.*

[32.] ... Treba poznamenať, že sú tri druhy otroctva.

Prvé je otroctvo z prirodzenosti: dobrí i zlí ľudia sú otrokmi Boha týmto spôsobom.

Druhé otroctvo je z prinútenia: diabli a zatratení sú Božími otrokmi týmto spôsobom.

Tretie je dobrovoľné otroctvo z lásky. A ním sa musíme zasvätiť Bohu skrze Máriu, čiže najdokonalejším spôsobom, akým sa stvorenie môže darovať svojmu Stvoriteľovi.

[33.] ...je veľký rozdiel medzi sluhom a otrokom. Služobník chce plat za svoje služby, no otrok ho vôbec nemá. Služobník je voľný, čiže môže kedykoľvek službu zanechať a je tam na istý čas, no otrok podľa práva odísť nemôže, lebo je v jeho moci navždy...

[68.] Z toho, čím je Ježiš Kristus vzhľadom na nás, treba vyvodíť, že už nepatríme sebe, ako hovorí Apoštol, ale ako jeho údy a otroci patríme celí jemu, lebo nás nekonečne draho vykúpil cenou svojej krvi. Ešte pred krstom sme patrili diabľovi ako jeho otroci, ale krstom sme sa stali majetkom Ježiša Krista. Preto teraz už musíme žiť, pracovať a umierať, len aby sme prinášali ovocie tomuto Bohočlovekovi, aby sme ho oslavovali v našich telách a nechávali ho vládnuť v našich dušiach... Kristus je jediným počiatkom a musí byť aj jediným cieľom všetkých našich dobrých skutkov...

[33.] Ježiš Kristus je aj teraz, ako vždy bol, plodom Márie...: *A požehnaný je plod života tvojho, Ježiš.* Je isté, že Ježiš je skutočným plodom a dielom Márie nielen pre celý svet vo všeobecnosti, ale i pre každého jednotlivca, ktorý ho nosí v sebe. Preto veriaci, ktorý nosí Krista vo svojom srdci, môže smelo povedať: „Veľká vďaka Márii za toho, koho vlastním,

lebo on je jej dielom a plodom a bez nej by som ho nemal.“ Slová sv. Pavla môžeme opravdivejšie vložiť do jej úst: „Znovu denne rodím Božie deti, až kým Kristus, môj Syn, nebude v nich stvárnený v plnosti jeho veku“ (Gal 4,19)...

[82.] ...ako existujú tajomstvá prírody na rýchle, lacné a jednoduché vykonanie prirodzených úkonov, tak existujú aj nadprirodzené tajomstvá na rýchle vykonanie nadprirodzených úkonov s jemnosťou a ľahkosťou: ako sa vyprázdniť sám zo seba, ako sa naplniť Bohom a stať sa dokonalým. Spôsob úcty, ktorý ti chcem vyjaviť, je jedným z takýchto tajomstiev...

[29.] Treba si vybrať význačný deň, aby sme sa dobrovoľne a z lásky, bez donucovania, úplne i bezvýhradne, dali, zasvätili a obetovali svoje telo i dušu. Aj svoje vonkajšie dobrá, ako dom, rodinu a príjmy. Aj vnútorné dobrá našej duše, totiž: zásluhy, milosti, čnosti a zadosťučinenia... obetujeme Ježišovi skrze Máriu všetko, čo máme... prenechávame presvätej Panne plné dispozičné právo použiť ho podľa jej vôle k čo najväčšej Božej sláve, ktorú ona jediná dokonale pozná.

[21.] Nenazdávajme sa..., že Mária, hoci stvorenie, by mohla byť prekážkou zjednotenia sa so Stvoriteľom. Veď to už nežije Mária, ale Ježiš Kristus sám, Boh sám, ktorý žije v nej...

Máriu stvoril Boh len pre seba, a preto nie je pravda, že zadržiava dušu u seba. Ba naopak, privádza ju k Bohu a čím viac je s ňou duša zjednotená, tým dokonalejšie ju zjednocuje s ním. Mária je podivuhodná ozvena Boha. Neodpovedá inak, než: „Boh“, keď sa volá: „Mária“. Oslavuje iba Boha, keď ju so sv. Alžbetou nazývame blahoslavenou... Kto už raz našiel Máriu, skrze Máriu Ježiša a skrze Ježiša Boha Otca, našiel všetko dobro, vravia sväté duše: *Inventa* atď. Kto vraví všetko, nič nevyníma: čiže všetku milosť i plné priateľstvo s Bohom; úplnú bezpečnosť pred Božími nepriateľmi; celú pravdu namiesto lži; všetku ľahkosť i úplné víťazstvo nad ťažkosťami spásy; všetku sladkosť a každú radosť v trpkostiach života.

[35.] ...1) Keď sa takto oddáme Ježišovi rukami Márie, napodobňujeme Boha Otca, ktorý nám dal svojho Syna len cez Máriu a aj svoje milosti nám udeľuje len cez ňu. Napodobňujeme Boha Syna, ktorý k nám prišiel len cez Máriu a zanechal nám príklad ako konať... Napodobňujeme Ducha Svätého, ktorý nám udeľuje svoje milosti a dary len cez Máriu...

[36.] 2) Keď ideme cez Máriu k Ježišovi Kristovi, preukazujeme mu pravú úctu, lebo uvedomujeme si, že pre svoje hriechy nie sme hodní priamo predstúpiť pred jeho nekonečnú svätosť, že potrebujeme Máriu, jeho sv. Matku, ako našu obhajkyňu a prostredníčku u neho, ktorý je náš Prostredník...cvičíme sa v poníženosti, ktorá vždy uchvacuje srdce Boha...

[39.] 4) ...cvičíme sa v najvyššom možnom stupni lásky k blížnemu. Lebo stať sa dobrovoľne jej zajatcom znamená, dať jej to najcennejšie čo máme, aby podľa svojej vôle tým mohla disponovať v prospech živých i mŕtvych.

[40.] 5) ...si u Márie ukladáme do bezpečia svoje milosti, zásluhy a čnosti... Keby ma k tejto úcte nevedla iná pohnútko okrem toho, že je prostriedkom na zachovanie sa v Božej milosti a vzrastanie v nej, už by som musel prekypovať zaniatením a zápalom pre ňu.

[41.] 6) Táto úcta dušu naozaj oslobodí slobodou Božích detí... táto drahá Pani nám rozširuje a potešuje srdcia a dáva nám kráčať obrími krokmi po ceste Božích prikázaní...

[45.] 1) Podstatná praktika tejto úcty spočíva v konaní všetkého s Máriou, to znamená, vziať si svätú Pannu ako dokonaný vzor všetkého, čo máme robiť.

[46.] ...prv, než čokoľvek začneme konať, musíme sa zriecť seba samých i svojich najlepších

zámerov... sa pred Bohom rozplynúť ako od seba neschopní akéhokoľvek nadprirodzeného dobra a činu užitočného pre spásu... sa opakovane utiekať k presvätej Panne a spájať sa s ňou i s jej úmyslami, akokoľvek neznámymi. A cez Máriu sa musíme zjednocovať s úmyslami Ježiša Krista.

[47.] 2) Všetko musíme konať v Márii, čiže musíme si stále viac a viac zvykať vo svojom vnútri rozjímať, aby sme si formovali... duchovný obraz presvätej Panny...

[48.] 3) Musíme vždy ísť k nášmu Pánovi cez jej príhovor a jej vplyv na neho...

[49.] 4) Musíme všetko konať pre Máriu... pracovať len pre ňu, len v jej prospech, len pre jej slávu, ako blízky cieľ, a pre Božiu slávu, ako konečný cieľ. Vo všetkom, čo koná, sa musí zriecť svojej sebalásky, ktorá sa skoro nebadateľným spôsobom neustále pokladá za cieľ. A často z hĺbky srdca opakovať: „Ó, moja drahá Pani, to pre teba idem sem alebo tam...

[51.] ...Hovor a konaj všetko v čistej viere, akú mala Mária... Ona ti ju časom sprostredkuje...

[55.] Táto úcta, verne praktizovaná, prinesie duši nesmierne množstvo plodov... udomácnenie Máriinho života v ich duši už tu na zemi tak, že už to nie je duša, ktorá žije, ale Mária v ich duši...božská Mária je Kráľovnou takej duše, môže byť zázrak, ktorý by v nej vôbec nevykonala?...

[56.]...vždy plodná Panna, tak do každého vnútra, kde je, prináša čistotu srdca i tela, čistotu v úmysloch i plánoch a plodnosť v dobrých dielach... žiť bez prestania v Ježišovi Kristovi a Ježišovi Kristovi v nej...

[143.] ...vedie nás k veľkej pokore, ktorú Boh miluje nad všetky čnosti. Duša, ktorá sa vyvyšuje, ponížuje Boha, ktorá sa však pokoruje, Boha vyzdvihuje. Boh pyšným odporuje, ale pokorným dáva milosť. Ak sa pokoríš a budeš sa pokladať za nehodného predstúpiť pred neho a priblížiť sa k nemu, on sám zostúpi, zníži sa k tebe, aby v tebe našiel potešenie...

[213.] 1. Svetlom, ktoré ti dá Duch Sv. cez svoju drahú Nevestu Máriu, spoznáš svoj zlý základ, svoju skazenosť i neschopnosť k akémukoľvek dobru, ak nie je jeho pôvodcom Boh...

[214.] 2. Sv. Panna ti dá podiel na svojej viere... čistej,... živej a oduševnenej láskou,... pevnej a neochvejnej,... činnejšej a prenikajúcej,... nebojácnej...

[215.] 3. Táto „Matka krásneho milovania“ zbaví tvoje srdce všetkých škrupúl a každého nezriadeného servilného strachu a otvorí ho i rozšíri, aby si vo svätej slobode Božieho dieťaťa bežal cestou prikázaní jej Syna, aby ti zo svojej pokladnice do neho vliala čistú lásku. Až tak, že k Bohu-Láske už nebudeš, ako dosiaľ, pristupovať so strachom, ale s čistou láskou. Budeš ho považovať za svojho dobrotivého Otca, ktorému sa budeš chcieť neustále páčiť...

[216.] 4. Sv. Panna ťa naplní veľkou dôverou v Boha a v ňu samu: 1) lebo už viac nebudeš prichádzať k Ježišovi Kristovi sám, ale vždy cez túto dobrú Matku. 2) ...ti sprostredkuje svoje čnosti a zaodeje ťa svojimi zásluhami... 3) ...sa ti za to dá spôsobom úžasným... 4) ...budeš menej dôverovať sebe a omnoho viac tej, ktorá je tvojím pokladom...

[152.] Táto nábožnosť je *lahkou, krátkou, dokonalou a spoľahlivou* cestou na dosiahnutie zjednotenia s naším Pánom, v čom spočíva kresťanská dokonalosť.

[70.] ...Ak v tvojej duši Duch Svätý zasadil pravý Strom života, čiže pobožnosť, ktorú som ti práve vysvetlil, tak ho musíš veľmi starostlivo pestovať, aby ťa odmenil v pravý čas svojím plodom...

[71.] 1) Tento strom, zasadený do verného srdca, potrebuje zostať pod šírým nebom bez

akejkolvek ľudskej podpory. Keďže je božský, potrebuje vždy zostať bez stvorenia, ktoré by mu mohlo prekaziť povzniesť sa k svojmu pôvodcovi, Bohu. Tiež sa nesmieme vôbec spoliehať na svoj ľudský dôvtip, čisto prirodzené schopnosti alebo záujem či autoritu ľudí. Musíme sa utiekať k Márii a opierať sa o jej pomoc.

[72.] 2) Duša, v ktorej je zasadený tento strom, sa ním musí neustále zaoberať, strážiť ho a dbať oň, ako dobrý záhradník. Keďže je živým stromom a má priniesť plod života, potrebuje, aby ho duša svojím stálym dohľadom a kontempláciou ošetrovala a zveľaďovala. A pôsobí v dokonalej duši tak, že stále naň myslí a stal sa jej prvoradou starosťou.

[73.] Musíš otrhávať i orezávať bodliaky a trnie, ktoré by ti časom mohli udusiť tento strom alebo zabrániť mu priniesť ovocie. Čiže umŕtvovaním a násilím voči sebe musíš verne orezávať i odstraňovať všetky neužitočné potešenia a zbytočné zaoberanie sa tvormi. Alebo križovať svoje telo a zachovávať mlčanie a umŕtvovať svoje zmysly.

[74.] 3) Musíš bdieť, aby mu húsenice vôbec neuškodili. Húsenicami sú láska k sebe i pohodliu, čo pozerajú zelené listy a sľubné nádeje, že Strom prinesie plod. Lebo samoláska a láska k Márii sa vôbec neznášajú.

[75.] 4) Nesmieš k nemu pripustiť šelmy, čiže hriechy, ktoré by mohli svojím dotykom zabiť Strom života. Ani ich dych nesmie naň zostupovať, totiž ľahké hriechy, ktoré, ak nás vôbec nemrzia, sú vždy veľmi nebezpečné...

[76.] 5) Musíš tento božský strom neustále zalievať svätými prijímaniami i omšami a inými verejnými i osobnými modlitbami, bez ktorých by prestal prinášať ovocie.

[77.] 6) Nemusíš sa znepokojovať, ak naň fúka a otriasa ním vietor. Lebo je nevyhnutne vystavený vetru pokušení, ktorý ho chce vyvaliť, a snehom i ľadom, ktoré ho chcú zničiť. Čo znamená, že nevyhnutne budú proti tejto úcte k svätej Panne útočiť a jej protirečiť. Ale ak vytrváme v jeho pestovaní, niet sa čoho báť.

[78.] Duša vyvolená, ak svoj Strom života, čerstvo zasadený Duchom Svätým v tvojej duši, budeš takto pestovať, uisťujem ťa, že zakrátko vyrastie tak vysoko, že nebeskí vtáci budú v ňom bývať. A stane sa takým dokonalým, že v pravý čas aj vydá svoj plod cti a milosti. Totiž milého a lásky hodného Ježiša, ktorý vždy bol i bude jediným plodom Márie.

Šťastná to duša, v ktorej je zasadená Mária, Strom života...

Spôsob uplatnenia tejto úcty vo svätom prijímaní.

[266.] 1) Hlboko sa pokoríš pred Bohom. 2) Zriekneš sa svojho zvrhľého základu a svojich dispozícií, akokoľvek dobrými by ti ich tvoja sebaláska ukazovala. 3) Obnovíš si svoje zasvätenie hovoriac: „Som celý tvoj a všetko, čo mám, je tvoje.“ 4) Pokorne poprosíš túto dobrú Matku, aby ti poskytla svoje srdce s jej dispozíciami na prijatie jej Syna. Pripomenieš jej, že ide predsa o slávu Syna, o to, aby nebol vložený do pošpineného a nestáleho srdca, ako je tvoje, ktoré by ho iste obralo o slávu či by ho dokonca stratilo, a že ak chce prísť bývať k tebe, aby prijala svojho Syna, môže to vykonať vďaka moci, ktorú má nad srdcami. Lebo ňou bude jej Syn prijatý bez poškvŕny a bez nebezpečenstva, že by si ho urazil či stratil... S dôverou jej vyznáš, že všetko, čo si jej zo svojho vlastníctva dal, je málo na jej uctenie. Ale že sv. prijímaním jej chceš dať ten istý dar, aký jej dal večný Otec. Ním bude viac uctená, než keby si jej dal všetky majetky sveta. A napokon, že Ježiš, ktorý ju jedinečne miluje, túži sa v nej kochať a usadiť práve v tvojej duši, špinavšej a biednejšej ako mašťaľ, do ktorej neváhal

prísť, keď tam bola ona. Požiadaš ju o jej srdce...: „Prijímam ňa za svoje všetko.“ „Daj mi svoje srdce, Mária!“

[267.] 2) Pripravený prijať Ježiša Krista po *Pater* trikrát povieš: *Pane, nie som hoden...* Prvýkrát akoby si hovoril večnému Otcovi, že pre svoje zlé myšlienky a nevďačnosť k takému dobrému Otcovi nie si hoden prijať jeho jediného Syna. Ale že je tu Mária, jeho služobnica: *Ecce ancilla Domini*, ktorá koná za teba a dáva ti neobyčajnú dôveru a nádej pred B. Majestátom: „Lebo len ty ma necháš odpočívať v bezpečí.“

[268.] Synovi povieš: *Domine, non sum dignus...*, lebo nie si hoden ho prijať pre svoje neužitočné a zlé slová i pre tvoju nevernosť v jeho službe. Predsa ho však prosíš, aby sa nad tebou zmiloval, lebo ho uvedieš do domu jeho vlastnej i tvojej Matky a že ho vôbec neprepustíš, kým sa u nej neubytuje... Poprosíš ho, aby vstal a prišiel na miesto odpočinku a do archy svojho posvätenia... Veď vôbec neskladáš svoju dôveru do vlastných zásluh, sily či priprav,... ale do zásluh, sily a priprav Márie... I keď si celý hriešny... podporovaný a okrášlený zásluhami i čnosťami jeho sv. Matky nachádzaš odvahu priblížiť sa k jeho svätosti.

[269] Duchu Sv. povieš: *Domine, non sum dignus*, lebo nie si hoden prijať veľdielo jeho lásky pre vlašnosť a nepravosť svojich skutkov a pre odporovanie jeho vnuknutiam. No vyznáš, že celou tvojou dôverou je Mária, jeho verná Nevesta...: „Ona je všetka moja dôvera, ona je celý dôvod mojej nádeje.“. Môžeš ho aj poprosiť, aby znovu zostúpil do Márie, svojej nerozlučnej Nevesty. Veď jej lono je rovnako čisté a jej srdce rovnako rozpalené ako vždy. No bez jeho zostúpenia do tvojej duše Ježiš a ani Mária v nej vôbec nebudú rásť, ani dôstojne prebývať.

[270] Po sv. prijímaní, so zatvorenými očami, vnútorne uzobraný, uveď Ježiša Krista do Máriinho srdca. Daruj ho Matke, ktorá ho s láskou prijme, čestne ho usadí, bude sa mu hlboko klaňať, dokonale ho milovať, silno ho objímať a v duchu i pravde mu vzdá veľa chvál, aké v našich hlbokých temnotách nepoznáme.

[271] Alebo zotrvaj vo svojom srdci hlboko pokorený v prítomnosti Ježiša prebývajúceho v Márii. Alebo ako otrok sa zdržuj pri bráne Kráľovho paláca, kde sa práve zhovára s Kráľovnou. Kým sa oni rozprávajú a teba nepotrebujú, v duchu vyzývaj všetky stvorenia na nebi i na zemi, aby ďakovali, klaňali sa a milovali Ježiša a Máriu s tebou: *Venite, adoramus...*

[272] Môžeš aj sám v spojení s Máriou prosiť Ježiša o príchod jeho kráľovstva na zem cez jeho svätú Matku. Alebo o božskú múdrosť, o božskú lásku, o odpustenie tvojich hriechov, alebo o nejakú inú milosť, no vždy skrze Máriu a v Márii. Hovor, hľadiac na svoje chyby: „nehľaď, Pane, na moje hriechy, ale nech tvoje oči pozerajú len na čnosti a zásluhy Márie.“ A vedomý si svojich hriechov dodaj:... To ja som svojím najväčším nepriateľom, čo popáchal tie hriechy... Ježišu môj, treba, aby si v mojej duši vzrastal a ja sa umenšoval. Mária, musíš vo mne rásť a ja sa musím stále umenšovať... Ó, Ježišu, Mária, vzrastajte vo mne a v iných sa množte.

Príprava na zasvätenie sa Ježišovi Kristovi rukami Panny Márie

„[227.] *Prvá praktika*. Tí a tie, ktorí by sa chceli pripojiť k tejto osobitej úcte... najprv nech sa aspoň **dvanásť dní** venujú vyprázdňovaniu od ducha sveta, ktorý je v rozpore s duchom Ježiša Krista...“

Vhodné texty: Jn 17. hlava; Mk 10,34-45; Mt 5,1-11; 5,13; 5,27-28; 6,6; 6,9; 7. hlava.

„Potom nech tri týždne venujú naplňaniu sa Ježišom Kristom skrze presvätú Pannu. Tu je poriadok, ktorý môžu zachovať:

[228.] Nech si počas **prvého týždňa** všetkými svojimi modlitbami a skutkami zbožnosti vyprosujú poznanie seba samých a ľútosť nad svojimi hriechmi: a nech všetko konajú v duchu pokory. Na tento cieľ môžu, ak chcú, meditovať to, čo som povedal o našom skazenom základe [č. 78-81, 213]... Alebo nech meditujú tri slová svätého Bernarda: *Cogita quid fueris*,... Nech prosia nášho Pána a jeho Ducha Svätého, aby ich osvietil, týmito slovami: *Pane, aby som videl* alebo *Nech poznám seba*, alebo *Príď, Duchu Svätý*. Nech sa denne modlia litánie k Duchu Svätému... Nech sa utiekajú k presvätej Panne a nech ju prosia o tú veľkú milosť, ktorá musí byť základom pre ostatné. Preto nech sa denne modlia *Zdravas, Hviezda morská*, i jej litánie.“

Vhodné texty: Ž 138; Jób 10,8-22; Iz 44,21-23; 1 Jn 3. hlava; Jn 15,9-10; Ž 50; Iz 64,5-65; 43,1-5; 49,13-19; 54. hlava; Lk 15. hlava; Jn 15,12; Lk 4,18.

„[229.] Počas **druhého týždňa** nech sa vo všetkých svojich modlitbách a skutkoch každého dňa usilujú poznávať presvätú Pannu. Nech si toto poznanie vyprosujú od Ducha Svätého. Môžu čítať a meditovať, čo sme o nej povedali [najmä č. 14-36, 68-77, 83-89, 142, 175, 218-220, 260]. Ako v prvý týždeň, nech sa modlia litánie k Duchu Svätému a *Zdravas, Hviezda morská*. K tomu ešte denne ruženec, alebo aspoň päť desiatkov na tento úmysel.“

Vhodné texty: Gn 3,15; Gal 4,4; Zjv 12,1-12; Ef 1,3-14; LG 55; Lk 1,26-56, Jn 2,1-12; 19,25-27; Lk 2,51-52.

„[230.] **Tretí týždeň** nech sa naplňajú poznaním Ježiša Krista. Môžu čítať a meditovať, čo sme o ňom povedali [najmä č. 5, 38, 61-77, 126, 149] a modliť sa modlitbu svätého Augustína... Nech s týmto svätcom hovoria a opakujú hoc aj stokrát za deň: *Pane, nech poznám teba!* alebo tiež: *Pane, nech vidím, kto si!* Nech sa ako v predchádzajúcich týždňoch modlia litánie k Duchu Svätému a *Zdravas, Hviezda morská*, a denne pridajú ... litánie“ (k Najsvätejšiemu menu Ježiš).

Vhodné texty: Jn 1,14; Ef 3,14-29, Flp 3,7-15; 1 Jn 1,1-4; 10,10-11; 8,11; Lk 19. hlava; Mt 11,28-30; Flp 2. hlava; Jn 13. hlava; 19,28-29; Mt 28,16-20; Jn 6. hlava; 15. hlava; Mt 25,34; Kol 1,15-20.

„[231.] **Po skončení troch týždňov** si vykonajú spoveď a sv. prijímanie na úmysel darovania sa Ježišovi Kristovi ako otroci lásky rukami Márie. A po prijímaní, ktoré sa pričinia vykonať podľa návodu, čo sa nachádza ďalej [č. 266-273], sa pomodlia modlitbu zasvätenia, ktorú tiež nájdú ďalej [*Láska večnej Múdrosti* 223-227; tu na záver časti: *Modlitby*]. Nech ju napíšu alebo si ju dajú napísať, ak nie je vytlačená, a podpíšu ju v deň svojho zasvätenia.

[232.] Bude vhodné, ak v ten deň zaplatia nejakú daň Ježišovi Kristovi a jeho svätej Matke. Buď ako pokánie za svoje minulé nevernosti svojim krstným sľubom, buď na uistenie o svojej závislosti na moci Ježiša a Márie. Táto daň bude podľa nábožnosti a schopnosti každého: či už pôst, umŕtvenie, almužna, sviaca. Ak by venovali na počesť čo len špendlíček, ale s dobrým srdcom, je to dosť Ježišovi, ktorý hľadá len na dobrú vôľu.

[233.] Aspoň raz ročne, v tento deň, si obnovia svoje zasvätenie, pričom zachovávajú tie isté

cvičenia počas troch týždňov.

Tiež môžu každý mesiac i každý deň obnovovať si toto všetko pár slovami: *Totus tuus ego sum, et omnia mea tua sunt* – ‘Som celý tvoj a všetko, čo mám, je tvoje,’ ó môj milý Ježišu, skrze Máriu, tvoju svätú Matku.“

ZASVÄTENIE SA JEŽIŠOVI KRISTOVI, VTELENEJ MÚDROSTI, RUKAMI P. MÁRIE

(*Láska večnej Múdrosti 223-227*)

[223] Ó, večná a vtelená Múdrost! Ó Ježišu, veľmi hodný lásky a poklony, pravý Boh a pravý človek, jediný Syn večného Otca a Márie, vždy Panny!

Hlboko sa ti klaniam večne prítomnému v lone i v jase tvojho Otca a v čase tvojho vtelenia prítomnému v panenskom lone Márie, tvojej predôstojnej Matky.

Vzdávam ti vďaky za to, že si sa zriekol seba samého, keď si na seba vzal podobu otrocka, aby si ma vytrhol z hrozného diablovho otroctva.

Chválim ňu a oslavujem za to, že si privolil podriadiť sa vo všetkom Márii, svojej svätej Matke, aby si ma urobil svojím verným otrokom skrze ňu.

No beda! Ja nevďačný a neverný nezachoval som záväzky a sľuby, ktoré som tak slávnostne urobil pri svojom krste: vôbec som si nesplnil svoje povinnosti. Nezasluhujem si nazývať sa tvojím synom, ba ani otrokom. A keďže niet vo mne ničoho, čo by si nezaslúžilo tvoje odvrhnutie a hnev, už sa viac neodvažujem predstúpiť pred tvoj svätý a vznešený Majestát sám.

Preto sa utiekam k orodovaniu a milosrdenstvu tvojej presvätej Matky, ktorú si mi dal za svoju prostredníčku. A jej prostredníctvom dúfam, že dosiahnem pravú kajúcnosť i odpustenie hriechov, získam a udržím si Múdrost.

[224] Zdravas', ó, Nepoškvrnená Mária, živý svätostánok Božstva, v ktorom si skrytá večná Múdrost praje prijímať poklonu anjelov i ľudí.

Zdravas', ó, Kráľovná neba i zeme, ktorej vláde je podriadené všetko, všetko to, čo je nižšie od Boha.

Zdravas', ó, bezpečné Útočisko hriešnikov, čo svoje milosrdenstvo nikomu neodopieraš. Vypočuj moje želania, aby som získal božskú Múdrost, a preto prijmi sľuby a ponuky, ktoré ti moja nízkosť predkladá.

[225] Ja, M., neverný hriešnik, si dnes do tvojich rúk obnovujem a potvrdzujem krstné sľuby: navždy sa zriekam zlého ducha, jeho okázalostí i skutkov a dávam sa celý Ježišovi Kristovi, vtelenej Múdrosti, aby som ho po všetky dni svojho života nasledoval nesúc svoj kríž a aby som mu bol vernejší než dosiaľ.

Pred očami celého nebeského dvora si ňu dnes volím za svoju Matku a Vládkyňu. Ako otrok ti oddávam a zasväcujem svoje telo i dušu, svoje vnútorné i vonkajšie dobrá, ba aj cenu svojich dobrých skutkov: minulých, prítomných i budúcich. Zverujem ti plné právo narábať so mnou a so všetkým, čo mi patrí, bez výnimky, ako sa ti bude páčiť, na najväčšiu slávu Boha v čase i vo večnosti.

[226] Prijmi, dobrotivá Panna, tento nepatrný dar môjho otroctva na uctenie si a zjednotenie sa s tou podriadenosťou, ktorú večná Múdrost dobrovoľne prijala voči tvojmu materstvu. Prijmi ju odo mňa ako poctu tej moci, ktorú obaja máte nad týmto červíčkom a biednym hriešnikom a ako vďakyvzdanie [za výsady], ktorými ňu zahrnula Najsvätejšia Trojica.

Slávnostne vyhlasujem, že odteraz ťa chcem vo všetkom uctievať a poslúchať ako tvoj opravdivý otrok.

Ó, obdivuhodná Matka! Predstav ma ako večného otroka svojmu drahému Synovi, aby ma prijal cez teba, keď ma cez teba vykúpil.

[227] Ó, Matka milosrdenstva! Láska mi vymôž pravú Božiu múdrosť a tým ma aj zahrň medzi tých, ktorých miluješ, učíš, vedieš, živíš a chrániš ako svoje deti a svojich otrokov.

Ó, verná Panna, vo všetkom urob zo mňa takého dokonalého učeníka, nasledovníka a otroka vtelenej Múdrosti, Ježiša Krista, tvojho Syna, aby som na tvoje orodovanie a podľa tvojho vzoru dospel k plnosti jeho veku na zemi a jeho slávy v nebi. Nech sa tak stane.

Kto to môže pochopiť, nech pochopí. Kto je múdry, aby ich pochopil?

CHRISTIFIDELES LAICI

Posynodálny apoštolský list Jána Pavla II.: O povolání a poslaní laikov v Cirkvi a vo svete (1988) je ovocím biskupskej Synody predchádzajúceho roku. Adresovaný biskupom, kňazom, diakonom, rehoľníkom, všetkým laikom. Má Úvod a päť kapitol.

ÚVOD

Christifideles laici, laici, ktorých „povolanie a poslanie v Cirkvi dvadsať rokov po Druhom vatikánskom koncile“ bolo témou Synody 1987. Patria k Božiemu ľudu, ktorý znázorňujú robotníci vo vinici (Mt 20). Vinicou je celý svet (por. Mt 13, 38), ktorý podľa Božieho plánu musí byť premenený pre definitívny príchod Kráľovstva.

Chodte aj vy do mojej vinice

„Chodte aj vy do mojej vinice“ (Mt 20,4) znie každému človeku a opakuje ho Koncil i Synoda. Premáhať dve pokušenia laikov: koncentrovať svoj záujem na cirkevné služby, dišpenzovať sa od vlastnej úlohy vo svete; chcieť ospravedlniť neprávom jestvujúcu priepasť medzi vierou a životom. Teóriu Koncilu o laikoch treba urobiť cirkevnou praxou. Zveriť im služby a cirkevné úlohy, ktoré im patria, rast a šírenie nových hnutí, úlohu a postavenie ženy v Cirkvi a spoločnosti.

Potreby súčasného sveta: čo tu nečinne stojíte celý deň?

Všetci laici sú povolaní zúčastniť sa na poslaní Cirkvi živo, zodpovedne a vedome. Cirkevné, spoločenské, hospodárske, politické a kultúrne danosti volajú po zaangažovaní laikov. Dnešný svet vykazuje väčšie problémy a ťažkosti, než ktoré opísal Koncil (GS 7). A predsa je vinicou. Ježiš chce, aby všetci jeho učeníci boli soľou zeme a svetlom sveta. Ako vyzerá tvár „zeme“ a „sveta“? Ako na poli; rastú kúkoľ a dobrá pšenica.

Na jednej strane náboženská ľahostajnosť, ateizmus, sekularizmus, odkresťančovanie, na druhej otvorenosť voči duchovnému a transcendentnému; žiada sa nová evanjelizácia. Človek je vystavený sile ideológie, hospodárskej moci, neľudským politickým systémom, vedeckej technokracii, záplave masmédií, porušovaniu práv prehnanou toleranciou, nespravodlivým občianskym zákonodarstvom, práv na život a jeho nedotknuteľnosť, slobodu svedomia a náboženstva. Mravná bieda a chudoba mnohých. Niektoré „humanizmy“ vedú k zničeniu človeka, iné ho oslavujú až k idolatrii, iné v pravde vyznávajú veľkosť i biedu človeka a požadujú jeho plnú dôstojnosť. Rastie potreba po účasti, byť protagonistom novej

humanistickej kultúry. Protiklady medzi ľuďmi, skupinami, kategóriami, národmi a národnými blokmi sa prejavujú v násilí, terorizme, vojnách. Pokus vybudovať „babylonskú vežu“, chcieť dať najavo všemohúcnosť plodí zmätok, boj, uvoľnenosť, utláčanie.

Ježiš Kristus, nádej ľudstva

Spomenuté situácie zasahujú Cirkev, ona je obmedzovaná, ale nie premožená. Ľudstvo musí dúfať. Cirkev hlása a dosvedčuje „nové Posolstvo“, ktorým je sám Kristus. V tomto ohlasovaní a svedectve pripadá laikom špecifický a nenahraditeľný podiel.

I. KAPITOLA: JA SOM VINIČ, VY STE RATOLESTI

Dôstojnosť laikov v tajomstve Cirkvi. Tajomstvo vinice

Laici nie sú iba robotníkmi vo vinici, ale sú súčasťou samotnej vinice: „Ja som vinič, vy ste ratolesti“ (Jn 15,5). Izrael je božou vinicou. Vinica nesymbolizuje a nestelesňuje iba Boží ľud, ale samého Ježiša. On je „opravdivý vinič“, v ktorom sú ratolesti životne nevyhnutne zakorenené. Cirkev je vinič, pretože láska a život Otca, Syna a Ducha Svätého sú nezaslúženými darmi pre znovuzrodených z vody a z Ducha, ktorí sú poslaní žiť a dosvedčovať spoločenstvo (communio) s Bohom a sprostredkovať ho iným (poslanie). „Identita“ laikov, ich vlastná dôstojnosť sa môže odhaliť iba z tajomstva Cirkvi, a z tejto dôstojnosti možno definovať ich poslanie a postavenie vo svete.

Kto sú laici

Všetci veriaci krstom privtelení ku Kristovi, účastní kňazského, prorockého a kráľovského úradu sú v Kristovi noví ľudia očistení od hriechu a oživení milosťou. Stoja v prvých líniiach života Cirkvi, oni sú Cirkvou, spoločenstvom veriacich pod vedením Pápeža ako spoločnej hlavy, a biskupov s ním zjednotených. Sú začlenení do Krista prostredníctvom viery a sviatostí iniciácie.

Krst a novosť kresťanstva

Zmysel života laika spočíva v poznaní radikálnej novosti kresťanstva, v krste ako sviatosti viery, aby zodpovedal povolaniu, ktoré prijal od Boha a splňal povinnosti s ním spojené. Povolanie krstu spočíva v troch skutočnostiach: byť Božími deťmi v Synovi; jedným telom v Kristovi; a živým a svätým chrámom Ducha. Pri krste počúvame: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie“. (Lk 3,23) „V jednom Duchu sme boli pokrstení v jedno telo.“ (1 Kor 12,13) Neoddeliteľne sme údmi Krista a Cirkvi. „My, hoci nás je mnoho, sme jedno telo v Kristovi.“ (Rim 12,5)

Peter definuje pokrstených ako „živé kamene“, ktoré spočívajú na Kristovi „základnom kameni“ a sú určené na budovanie „duchovného domu“. (1 Pt 2,5n) Duch Sv. pomazáva pokrsteného a vtláča mu svoju nezničiteľnú pečať (por. 2 Kor 1,21–22), robí z neho duchovnú stavbu. „Duch Pána je nado mnou, lebo ma pomazal, aby som hlásal Evanjelium.“ (Lk 4,18) Pokrstený dostáva účasť na poslaní Krista, Mesiáša a Spasiteľa.

Účasť na kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade Ježiša Krista

„Ale vy ste vyvolený rod, kráľovské kňazstvo, svätý národ, ľud určený na vlastníctvo, aby ste zvestovali slávne skutky toho, ktorý vás povolal z tmy do svojho obdivuhodného svetla.“ (1 Pt 2,9) Všetci, celý Boží ľud sa zúčastňuje na tomto trojakom poslaní. Účasť na kňazskom úrade spočíva v pričlenení ku Kristovi samých seba a všetkej svojej činnosti.

Prorocký úrad vo viere v Evanjelium a v jeho hlásaní slovami a skutkami. Kráľovský úrad v službe a rozvíjaní Božieho kráľovstva, v boji proti hriechu a službe lásky Kristovi vo všetkých. Trojitý úrad má prvé korene v krstnom pomazaní, rozvinutie v birmovaní a Eucharistia ho živí a zdokonaľuje.

Laici a svetský charakter

„Pre laikov je vlastný a charakteristický svetský ráz... zapodieávajú sa časnými záležitosťami a usporadujú ich podľa Boha. Žijú vo svete, to jest venujú sa všetkým svetským povinnostiam a prácam každého druhu vo zvyčajných podmienkach rodinného a spoločenského života... aby vykonávaním svojho zamestnania v duchu Evanjelia sa zvnútra sťa kvas pričičovali o posvätenie sveta a tak urobili Krista zjavným ostatným ľuďom, najmä svedectvom svojho života, jasom svojej viery, nádeje a lásky.“ (LG 31) Soľ, svetlo a kvas sa týkajú všetkých Ježišových učeníkov, ale zvláštnym spôsobom laikov.

Povolání ku svätosti

„Všetci v Krista veriaci sú v každom stave a postavení povolání k plnosti kresťanského života a k dokonalosti v láske.“ (LG 40) Aby bol „ich celý život svätý“ (1 Pt 1,15) „ako sa patrí na svätých.“ (Ef 5,3) V najťažších situáciách dejín Cirkvi stáli na počiatku obnovy vždy svätých, ktorých si musíme vytrvalo od Boha vyprosovať. Nasledovať Krista a používať potrebné prostriedky, posväcovať sa v obyčajnom všednom každodennom živote; žiť svätosť, ktorá plynie z účasti na živote svätosti Cirkvi. „Ako ratolesť nemôže prinášať ovocie sama od seba, ak neostane na viniči, tak ani vy, ak neostanete vo mne.“ (Jn 15,4) Blahorečenia a svätorečenia laikov, mužov i žien sa konali počas Synody. Miestne cirkvi nech sa snažia spoznať mužov a ženy, ktorí v každodennom živote vydali svedectvo svätosti. „Kresťan, poznaj svoju dôstojnosť!“ (Sv. Lev Veľký) „Stali sme sa nielen kresťanmi, ale Kristom... Žasnite a plesajte: my sme sa stali Kristom.“ (Sv. Augustín)

II. KAPITOLA: MY VŠETCI SME RATOLESTI JEDNÉHO VINIČA

Účasť laikov na živote v communio Cirkvi. Tajomstvo Cirkvi ako communio

„Ostaňte vo mne a ja ostanem vo vás.“ (Jn 14,4) Ježiš predstavuje tajomstvaplné, živé a životodarné spoločenstvo, communio, so svojimi pokrstenými učeníkmi, ktorého vzorom, prameňom a cieľom je Trojica. O toto spoločenstvo sa Ježiš modlí: „Aby všetci boli jedno...“ (Jn 17,21) Nepatríme sebe, sme Kristovým vlastníctvom. „Tak sa celá Cirkev javí ako jednotou Otca a Syna a Svätého Ducha zjednotený ľud.“ (Sv. Cyprián) „Communio“ je spoločenstvom s Bohom skrze Ježiša Krista v Duchu Svätom. Je dané v Božom slove a vo sviatostiach. Krst je prístupom ku communio Cirkvi a jej základom. Eucharistia je prameňom a vrcholom kresťanského života. Prijímanie (communio) Kristovho eucharistického tela znamená a spôsobuje, buduje hlboké communio veriacich v Kristovom tele, ktorým je Cirkev.

Obrazy: ovčinec, stádo, vinič, duchovný dom, sväté mesto a hlavne telo vrhajú svetlo na Cirkev ako communio, ktorého zákonom je nové prikázanie milovať, ako nás miluje Kristus. Spojení sme zväzkami Ducha, ktorý roznečuje lásku. Organické communio sa vyznačuje rozdielnosťou a komplementaritou povolání, životných situácií, služieb, chariziem a zodpovedností. Kristus vytvoril darom Ducha svoje Telo. Duch rozdeľuje štedro svoje dary, medzi ktorými vyniká milosť apoštolov, ktorých autorite podrobuje aj charizmatikov. Dynamickým princípom rôznosti a jednoty Cirkvi a v Cirkvi je ten istý Duch. Communio

Cirkvi je dar Ducha, ktorý majú laici s vďačnosťou prijať a zodpovedne žiť prostredníctvom účasti na živote a poslaní Cirkvi, do služieb ktorej dávajú rozličné a komplementárne poverenia a charizmy; v *communio* a *pre communio*.

Úrady a charizmy, dary Ducha Svätého

Duch poskytuje pokrsteným rozličné hierarchické a charizmatické dary. „A tak Boh v Cirkvi ustanovil niektorých po prvé za apoštolov, po druhé za prorokov, po tretie za učiteľov...“ (1 Kor 12,28) „Ale každý z nás dostal milosť podľa miery, akou nás obdaroval Kristus.“ (Ef 4,7) Ponajprv sa stretáme s posvätnými úradmi, ktoré sa odvodzujú zo sviatosti orda (kňazstva). Pán Ježiš vyvolil a ustanovil apoštolov ako zárodok nového Izraela a pôvod hierarchie s poverením, aby zo všetkých ľudí robili jeho učeníkov, aby ustanovili a riadili kňazský ľud. Je to v pravom slova zmysle služba, v Písme nazývaná „*diakonia*“, to znamená služba alebo úrad. Nositelia prijímajú v neporušenej apoštolskej postupnosti charizmu Ducha Svätého. Tým prijímajú autoritu a posvätnú moc aby slúžili Cirkvi tým, že konajú v osobe Krista - Hlavy. Úrady vyplývajúce zo svätenia sú väčšou milosťou pre Cirkev, než pre tých, čo ich prijímajú. Uskutočňujú a zviditeľňujú služobnú účasť na kňazstve Ježiša Krista, ktorá sa líši nielen stupňom, ale podstatne od tej účasti, ktorá je daná krstom a birmovaním. Na druhej strane je úradné kňazstvo podstatne zamerané na kráľovské kňazstvo veriacich a je mu priradené. Pastieri si musia byť vedomí, že ich úrad je zásadne zameraný na službu Božiemu ľudu. Laici musia uznávať, že úradné kňazstvo je nevyhnutné pre ich život a ich účasť na poslaní.

Spásne poslanie Cirkvi vo svete sa uskutočňuje nielen nositeľmi úradu na základe orda, ale aj všetkými laikmi. Ako pokrstení sa zúčastňujú na Kristovom kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade. Preto musia pastieri uznávať a podporovať služby, úlohy a funkcie laikov, ktoré pramenia z krstu, birmovania a mnohokrát manželstva. Keď si to potreba Cirkvi vyžaduje a nie sú k dispozícii poverení pre služby, môžu pastieri zveriť podľa noriem práva služby laikom, hoci nie sú lektormi alebo akolytmi, ktoré nevyžadujú ordo, totiž službu slova, vedenie liturgických modlitieb, udeľovanie krstu a sv. prijímania. Spĺňanie takejto úlohy nerobí z laika pastiera: nie úloha konštituuje úrad, ale sviatosť svätenia. Úloha, ktorá sa uskutočňuje v zastúpení, odvodzuje svoju legitímnosť z oficiálneho poverenia pastiermi. Neslobodno neoprávnene či ľahkomyselne aplikovať núdzové situácie alebo nutnosť zastupovania kde sa im možno vyhnúť racionálnejším pastoračným plánovaním. Vlastným poľom evanjelizačnej činnosti laikov je svet politický, hospodársky, sociálny, kultúry, vied a umení, medzinárodného života, hromadných oznamovacích prostriedkov, manželská láska, rodina, výchova detí a dospievajúcej mládeže, pôsobenie na pracoviskách a ľudské utrpenie.

Charizmami nazývame zvláštne dary a impulzy rozličných foriem, ktoré zveruje Duch Svätý Cirkvi na osoh (por. 1 Kor 12). Sú dané jednotlivcovi, môžu sa však na nich podieľať aj iní. Či sú mimoriadne alebo jednoduché a skromné, obdarovaní ako aj celá Cirkev ich musia prijímať s vďačnosťou. Je nutné ich rozlišovanie, keďže sa nedá vždy s ľahkosťou rozoznať a prijať pôsobenie Ducha, ktorý veje kam chce. Vieme aj o moci Zlého a jeho úsilí rozvracať život veriacich a spoločenstvá. Žiadna charizma nedišpenzuje od naviazania na pastierov a od podriadenia sa im. Súdiť o ich pravosti a správnom používaní náleží predstaveným v Cirkvi.

Účasť laikov na živote Cirkvi

Laici sa zúčastňujú na živote Cirkvi vykonávaním svojich služieb, chariziem a mnohými inými spôsobmi predovšetkým v miestnych cirkvách, diecézach. Univerzálna Cirkev jestvuje v čiastkových cirkvách, v nich sa vyjadruje, ony sú utvorené na obraz všeobecnej Cirkvi. Laici nech neobmedzujú svoju činnosť na farnosť či diecézu, ale dbajú na potreby ľudu Božieho roztrúseného po celom svete. Podporiť zriadenia diecéznych pastoračných rád, čo má byť najdôležitejšia forma spolupráce a dialógu ako aj spoločného tvorenia úsudku. Tiež ich účasť na diecéznych synodách a partikulárnych konciloch provinciálnej a dekanátnej úrovni. Biskupské konferencie nech hľadajú vhodné prostriedky a cesty konzultácie a spolupráce, čím sa prejavuje *communio*.

Communio nachádza svoj bezprostredný a hmatateľný výraz vo farnosti, ktorá je v určitom zmysle Cirkvou. Je Božou rodinou, spoločenstvom bratov, preniknutých jedným duchom, eucharistickým spoločenstvom, organickým spoločenstvom viery, v ktorom farár zastupuje miestneho biskupa a predstavuje hierarchické spojenie s celou čiastkovou Cirkvou. Kódex odporúča formy spolupráce medzi farnosťami a na dekanátnej úrovni, biskupovi odporúča starosť aj o tých veriacich, ktorých nezahŕňa riadna pastoračia. Farské štruktúry musia byť prispôbené situáciám s veľkou flexibilitou s účasťou laikov na pastoračnej zodpovednosti. Musia rásť aj malé bázové živé spoločenstvá v ktorých veriaci vzájomne môžu hlásať Božie Slovo a byť činnými v službe a láske; v spoločenstve s pastiermi sú opravdivými *communiami* a centrami evanjelizácie.

Činnosť laikov „je natoľko potrebná, že bez nej by ani apoštolát duchovných pastierov zväčša nemohol dosiahnuť plnú účinnosť.“ (AA 10) Oceníť farské pastoračné rady. Vzbudiť misionársky elán voči neveriacim i tým, čo čiastočne alebo úplne zanechali náboženskú prax. V srdci človeka je veľké želanie zažiť a pestovať bratské vzťahy. Odpoveď na to môže dať farnosť ako miesto spoločenstva veriacich a znak a nástroj povolania všetkých do *communiae*, dom otvorený pre všetkých a k službám všetkých, studňou dedine, kde všetci utíšia smäd.

Modalities účasti na živote Cirkvi

S kňazmi a rehoľníkmi vytvárajú laici jeden Boží ľud a Kristovo telo. Boh v Kristovi volá každého jeho vlastným menom: „Poď aj ty do mojej vinice!“ Tvoríme „spoločenstvo svätých“. „Vo svätej Cirkvi je každý oporou ostatných. A ostatní sú jeho oporou“ (Sv. Gregor Veľký). Apoštolát, ku ktorému je povolaný každý, má svoj výdatný prameň v opravdivom kresťanskom živote. Horizont zmyslu života: spoločenstvo s Bohom a medzi ľuďmi.

Communio Cirkvi je prítomné a činné v aktivite jednotlivej osoby, svoj zvláštny výraz nachádza v spoločnej činnosti laikov na živote a poslaní Cirkvi. Sme svedkami mnohorakých foriem zoskupení laikov, novej doby zoskupení. Spoločné formy účasti na živote a poslaní Cirkvi sú rozličné bratstvá, tretie rády, združenia, skupiny, spoločenstvá, hnutia. Vykazujú medzi sebou mnohé rozdiely. Prichádzajú však ku konvergencii: zodpovedná účasť na poslaní Cirkvi, hlásanie evanjelia ako prameňa nádeje pre ľudí a obnovenia pre spoločnosť. Ekleziologický princíp zoskupenia, spoločný apoštolát je znamením spoločenstva a jednoty Cirkvi v Kristovi. Právo laikov združovať sa pramení z krstu, zároveň treba nutnosť kritérií cirkevности zoskupenia laikov. **Zásadné kritériá rozlišovania zoskupenia laikov:**

- Primát povolania každého kresťana ku svätosti; rast v plnosti kresťanského života a dokonalosti v láske, jednota praktického života a viery.

- Zodpovednosť za vyznávanie katolíckej viery; hlásať a odovzdávať vieru, prijímať a hlásať pravdu o Kristovi, o Cirkvi, o človeku, v poslušnosti Magistériu, úplnosť obsahov viery.

- Svedectvo hlbokého a presvedčeného communia; závislosť na pápežovi, biskupovi, oceňovanie legitímneho pluralizmu laických zoskupení a všetkých foriem apoštolátu v Cirkvi.

- Zosúladenie s apoštolským zameraním Cirkvi na ktorom sa podieľajú, totiž evanjelizovanie a posväcovanie ľudí, formovanie svedomia, prenikanie spoločenstiev a prostredím Duchom Evanjelia, misionársky elán, stávať sa subjektami evanjelizácie.

- Povinnosť angažovanej prítomnosti v ľudskej spoločnosti; vo svetle sociálneho učenia Cirkvi v službe človeka a jeho plnej dôstojnosti, solidarity, spravodlivosti, bratskosti. Kritériá možno merať na konkrétnych plodoch: obnovená radosť z modlitby a kontemplácie, liturgického a sviatostného života, povolania ku kresťanským manželstvám, kňazstvu a pre zasvätený život, ochota v iniciatívach Cirkvi na miestnej, národnej i medzinárodnej úrovni, zaangažovanie sa do katechézy a formácie kresťanov, kresťanská prítomnosť v spoločenskom živote, charite, kultúre a duchovných dielach, duch evanjeliovej chudoby pre lásku ku všetkým, obrátenie, návrat vzdialených.

Pastieri aj napriek ťažkostiam nech konajú svoju službu autority, rozlišovania, vedenia posilňovania pri vrastaní a zoskupení laikov do communia a poslania Cirkvi. V osobitnom vzťahu k hierarchii sú združenia Katolíckej akcie. Pápežská rada pre laikov vypracuje zoznam združení, ktorým sa dostane oficiálne uznanie Svätou Stolicou, a podmienky pre uznanie ekumenických združení. Prekonávať pokušenie k roztriešteniu a protirečeniu. „Aby všetci boli jedno, ako ty Otče vo mne a ja v tebe, aby aj oni boli v nás, aby svet uveril, že si ma ty poslal.“ (Jn 17,21) Communio sa stáva poslaním.

III. KAPITOLA: USTANOVIL SOM VÁS, ABY STE ŠLI A PRINÁŠALI OVOCIE

Spoluzodpovednosť laikov za Cirkev v jej poslaní. Misionárske communio

„Kto ostáva vo mne a ja v ňom, prináša veľa ovocia.“ (Jn 15,5) Prinášať ovocie je podstatnou požiadavkou cirkevného života. „Každú ratolesť, ktorá na mne neprináša ovocie, (môj Otec) odrezáva.“ (Jn 15,2) Spoločenstvo s Ježišom je predpokladom prinášania ovocia: „Lebo bezo mňa nemôžete nič urobiť.“ (Jn 15,5) Najkrajšie ovocie je spoločenstvo s inými, dar Kristovho Ducha. Communio vytvára communio podstatne misionárske: „A ustanovil som vás, aby ste išli a prinášali ovocie, a aby vaše ovocie zostalo.“ (Jn 15,16) Communio a poslanie sú vzájomne spojené, prenikajú sa a podmieňujú, takže communio je súčasne prameňom a ovocím poslania. Poslanie Cirkvi vyrastá z jej podstaty, je znak jednoty ľudstva.

Hlásať Evanjelium

Pretože sú laici členmi Cirkvi, majú povolanie hlásať evanjelium na základe iniciácie a darov Ducha Svätého. Kňazské, prorocké a kráľovské poslanie ich robí aktívnymi na živote a poslaní Cirkvi. Privádzajú do Cirkvi ľudí vzdialených, spolupracujú na hlásaní Božieho Slova, najmä katechéze, poskytujú skúsenosti, spravujú cirkevný majetok. Evanjelizovanie je milosťou a povolaním Cirkvi, ktorá sa tým buduje a upevňuje ako spoločenstvo viery činorodej v láske. Radosné posolstvo spôsobuje obrátenie, rozhodnutie pre Ježiša, život podľa Ducha. Všetci idte a hlásajte! „Beda mi, keby som nehlásal Evanjelium!“ (1 Kor 9,16)

Celé krajiny a národy ktoré kedysi vytvárali živé spoločenstvá, prekonávajú skúšky,

sú dokonca poznamenané indiferentizmom, sekularizmom a ateizmom. Národy tzv. prvého sveta, v ktorých blahobyť a konzumizmus, sprevádzaný situáciami strašnej biedy a chudoby, inšpiruje taký život, „ako keby nebolo Boha“. Náboženská indiferentnosť a takmer neexistujúca náboženská prax aj zoči voči ťažkým problémom existencie vzbudzuje nie menšie starosti a úpadok, než výslovný ateizmus. Ak sa kresťanská viera udržala v tradičných formách, stále viac sa vylučuje z významných okamihov života ako je narodenie, utrpenie a smrť. Veľké záhady a otázky života zostávajú nezodpovedané a stavajú moderného človeka pred bezútešné sklamanie, alebo ho vedú k pokušeniu zničiť ľudský život. V iných oblastiach ľudovej zbožnosti a nábožnosti hrozí zánik v konfrontácii s procesmi sekularizácie a šírením siekt. Iba nová evanjelizácia môže prehĺbiť vieru, ktorá oslobodzuje.

Všade je nutné obnoviť kresťanskú podstatu ľudskej spoločnosti, čoho predpokladom je obnova kresťanskej podstaty spoločenstiev, ktoré žijú v týchto krajinách. Laici sú zapojení do tejto úlohy Cirkvi, im prislúcha zvláštnym spôsobom vydávať svedectvo o kresťanskej viere ako jedinej a pravej odpovedi. Toto svedectvo sa stane možným, keď sa im podarí prekonať protiklad medzi Evanjeliom a vlastným životom a dosiahnuť v každodennej činnosti v rodine, v práci a v spoločnosti takú životnú jednotu, ktorá nachádza v Evanjeliu svoju inšpiráciu a silu. „Nemajte strach! Otvorte, áno, otvorte doširoka dvere Kristovi! Otvorte jeho spásnej moci hranice štátov, hospodárskych a politických systémov, oblasti kultúry, civilizácie, rozvoja... On jediný má slová života, áno, 'večného života'“. Prijatie Krista je pre človeka jedinou cestou. Hľadanie Krista a pripojenie sa k nemu je rozhodujúce pre život a rast človeka a vznik nových životných modelov.

Boh miluje ľudí! Toto jednoduché a vzrušujúce hlásanie dlhuje Cirkev človeku. Slovo a život každého kresťana musí dať tomuto Posolstvu zvuk: Boh ťa miluje, Kristus je pre teba „cesta, pravda a život“! (Jn 14,6) Táto nová evanjelizácia, ktorá sa zameriava nielen na jednotlivcov, ale na celé časti obyvateľstva, má za cieľ uskutočňovanie zrelých spoločenstiev. Laici musia vniesť svoj prínos pri vznikaní takýchto spoločenstiev. Robia to nielen svojou aktívnou a zodpovednou účasťou na živote spoločenstva, ale aj misionárskou horlivosťou voči neveriacim alebo nežijúcim podľa viery prijatej v krste. Mladším generáciám systematickou katechézou. Katechétom pripadá veľmi významná úloha pri vedení spoločenstiev. Prvými a nenahraditeľnými katechétmi svojich detí sú rodičia. Každý pokrstený má právo na výchovu a vedenie v kresťanskej viere a živote.

Misionárska úloha voči ešte nepoznajúcim Krista môže mať nádej na účinnú odpoveď, iba ako solidárna spoluzodpovednosť všetkých jednotlivcov a spoločenstiev Cirkvi. Miestna cirkev nech si je vedomá, že je poslaná k tým, čo neveria v Krista a žijú na tom istom území. Spoločenstvá musia hľadať vzájomné spojenie, vymieňať si sily a prostriedky, angažovať sa v spoločnom poslaní: hlásať a žiť Evanjelium; spolupráca tzv. mladších a starších cirkví. V mladých cirkvách výchova a vzdelávanie miestneho kléru a zrelých laikov, „plantatio Ecclesiae“ (sadenie Cirkvi) predstavuje nezrieknuteľný moment. Laici môžu prispieť k zmene kvality vzťahov medzi ľuďmi rozličných náboženstiev, musia byť znamením Pána a jeho Cirkvi. Pre evanjelizovanie sveta potrebujeme evanjelizátorov. Všetci sme zodpovední, zvlášť kresťanské rodiny za vzbudenie a vyzrievanie misionárskych povolaní kňazov, rehoľníkov, laikov, podporovať ich a modliť sa za robotníkov do žatvy.

Žiť Evanjelium v službe ľuďom

Pretože Cirkev prijíma a hlása Evanjelium, stáva sa evanjelizovaným a evanjelizujúcim spoločenstvom. Z tohto dôvodu sa stáva služobnicou ľudí. Prvým cieľom Cirkvi je Božie kráľovstvo, ktorého zárodok a začiatok na zemi predstavuje ona. Cirkev odhaľuje svetu Ježiša Krista, súčasne zvestuje človeku človeka, objasňuje mu zmysel a cieľ jeho existencie. Boží Syn sa vo svojom vtelení určitým spôsobom zjednotil s každým človekom! Preto je človek prvou a základnou cestou Cirkvi, ktorá vedie cez tajomstvo vtelenia a vykúpenia. Cirkev prispieva k tomu, aby sa ľudstvo a jeho dejiny stali ľudskejšími.

Centrálnou úlohou je znovu objaviť pre seba i pre iných neporušiteľnú dôstojnosť každého človeka. Človek je osobou, vedomým a slobodným subjektom, stredom a vrcholom toho, čo je na zemi. Osobná dôstojnosť je najcennejším bohatstvom človeka, „veď čo osoží človekovi, keby aj celý svet získal a svojej duši by uškodil?“ (Mk 8,36) Hodnota človeka nespočíva v tom, čo „má“, ale v tom, „čím on je“. Človek je stvorený Bohom na Boží obraz a podobu, vykúpený drahocennou Krvou Kristovou, povolaný byť Božím dieťaťom v Synovi, živým chrámom Ducha Svätého, povolaný k večnému životu v oblažujúcom spoločenstve s Bohom. Preto každá urážka dôstojnosti človeka kričí po pomste a je urážkou Stvoriteľa. Na základe osobnej dôstojnosti je človek sám osebe a sám pre seba vždy hodnotou. Osobná dôstojnosť je základom rovnosti všetkých ľudí. Z tejto dôstojnosti sa odvodzuje absolútna neprípustnosť diskriminácie, predstavujúcej neznesiteľnú nespravodlivosť nielen kvôli napätiam a konfliktom, ale kvôli porušeniu ľudskej dôstojnosti. Je urážkou dôstojnosti obete nespravodlivosti a ešte viac toho, ktorý sa nespravodlivosti dopúšťa. Osobná dôstojnosť je nezničiteľným majetkom každého človeka. Každý je jedinečný a neopakovateľný. Nemožno ho zničiť v anonymite kolektívu, inštitúcie, štruktúry a systému.

Osobná dôstojnosť vyžaduje obranu, úctu a podporu ľudských práv. Sú prirodzenými, univerzálnymi, nedotknuteľnými: nikto, ani jednotlivec, skupina, autorita ani štát nemôže ich meniť alebo zrušiť, pretože pochádzajú od samého Boha. Nedotknuteľnosť osoby, ktorá je odrazom absolútnej nedotknuteľnosti samého Boha, nachádza svoje prvé a najzákladnejšie vyjadrenie v nedotknuteľnosti ľudského života. Keď sa právo na život, ako prvé a základné právo neobraňuje ako podmienka pre všetky ostatné práva osoby, zostáva poukazovanie na ľudské práva na zdravie, byt, prácu, založenie rodiny, kultúru atď. – falošným a iluzórnym. Každý človek je vo všetkých fázach svojho rozvoja nositeľom tohto práva: od počatia až po prirodzenú smrť; zostáva ním v každej situácii: v zdraví alebo v chorobe, v dokonalosti alebo v narušení, v bohatstve alebo v chudobe.

Každý má poslanie a zodpovednosť za uznanie osobnej dôstojnosti každého človeka a za obranu práv na život. Zvláštnym spôsobom: rodičia, vychovávateľia, pracujúci v zdravotníctve a nositelia hospodárskej i politickej moci. V láskyplnom a veľkodušnom prijatí každého ľudského života, predovšetkým slabého alebo chorého, prežíva dnes Cirkev zvlášť rozhodujúci okamih svojho poslania, ktoré je o to nutnejšie, že sa stále viac šíri „kultúra smrti“. Morálne svedomie ľudstva nemôže zostať ani indiferentným ani nedotknuteľným pred obrovskými krokmi technickej moci v nadvláde nad procesmi plodenia a prvými fázami ľudského života. Múdrosť pobáda človeka konať s inteligenciou a láskou, s uctievaním nedotknuteľnej dôstojnosti každého človeka už od prvého okamihu jeho

existencie, za ochranu života, odmieta zásahy, ktoré menia genetický stav jednotlivca a ľudského rodu. Kresťania musia vykonávať svoju zodpovednosť ako páni vedy a technológie a nie ako ich otroci. Laici s pomocou celej Cirkvi nech sú si vedomí zodpovednosti priviesť kultúru späť ku princípom opravdivého humanizmu. Nutná je bedlivosť na kumulovanie moci, zvlášť technologickej. Lebo táto smeruje k manipulovaniu nielen biologickej prirodzenosti, ale aj obsahu ľudského svedomia a životných projektov ľudí a tak zväčšovať diskrimináciu a vytlačanie na okraj celých národov.

Úcta osobnej dôstojnosti, ktorá zahŕňa obranu a podporovanie ľudských práv, si vyžaduje uznanie náboženskej dôstojnosti človeka. Je to nutnosť, ktorá má nezničiteľné korene v realite samého človeka. Vzťah k Bohu je súčasťou bytia a existencie človeka: v Bohu „žijeme, hýbeme sa a sme“. (Sk 17, 28) Aj keď nie všetci veria v túto pravdu, tí, čo sú o nej presvedčení, majú právo na úctu voči svojej viere a z toho vyplývajúcim životným individuálnym i spoločenským rozhodnutiam. Toto je právo na slobodu svedomia a na náboženskú slobodu, ktorých uznanie sa počíta k najvyšším dobrám a najťažším povinnostiam každého národa, ktorý chce poskytnúť skutočné dobro človeku a spoločnosti. Náboženská sloboda je nezrieknuteľnou požiadavkou osobnej dôstojnosti každého človeka. Právo na náboženskú slobodu sa dotýka najintímnejšej sféry svedomia. Preto sa môže stať smerodajným kritériom a mierou iných základných práv. Mnohí sa tomuto právu ešte netešia, väčšina z nich sú kresťanskí laici. Hlásanie evanjelia a kresťanské svedectvo života v utrpení a mučeníctve predstavujú najvyššiu formu apoštolátu, „stáva sa tento vinič, ktorého plodné ratolesti sa rozprestierajú do celého sveta, životaschopnejším, keď je skropený mnohou krvou mučeníkov“. (sv. Augustín) Cirkev je vďačná za tento príklad a za tento dar. Cirkev žije z božej milosti, a táto pravda sa výrazným spôsobom vyjadruje v mučeníctve.

Spoločnosť, ktorá je plodom a znakom sociability človeka, dosahuje svoju plnú pravdu, keď sa stáva spoločenstvom osôb. Medzi človekom a spoločnosťou je interdependencia (vzájomná závislosť) a reciprocita (vzájomnosť): čo sa urobí pre osobu, to je službou spoločnosti, a čo sa urobí pre spoločnosť, to je v prospech osoby. Sociálna dimenzia človeka nachádza svoje prvé a pôvodné vyjadrenie v manželskom páre a rodine. Boh stvoril človeka ako muža a ženu. Ich zväzok je prvotnou formou ľudského spoločenstva. Manželský pár a rodina sú primárnym miestom sociálneho angažovania sa laikov. Ako kolíska života a lásky predstavuje rodina základnú bunku spoločnosti.

Rodine sa musí vychádzať v ústrety zvlášť, keď egoizmus, propaganda proti pôrodnosti, totalitárne politiky, morálna chudoba, fyzická a kultúrna bieda, hedonistické a konzumistické mentality chcú uškrtiť prameň života a ideologické systémy chcú pozbaviť rodinu výchovnej úlohy. Aby rodina mohla splňať svoju úlohu ako prvé miesto „humanizovania“ osoby a spoločnosti, o to sa treba zasadzovať s podporou kultúry, materiálnymi prostriedkami a zákonodarnými orgánmi. Apoštolské angažovanie sa laikov má vzbudzovať v rodine vedomie jej identity ako prvej bunke spoločnosti a jej pôvodnej úlohy. Rodina sa má stále viac stávať protagonistom svojho rastu a účasti na živote spoločnosti. Musí požadovať od všetkých, najmä verejných autorít, úctu voči právam, ktoré zachraňujú spoločnosť, pretože zachraňujú rodinu. „Charta práv rodiny“ obsahuje program pre laikov. Civilizácia národov je určovaná predovšetkým ľudskou kvalitou ich rodín. „Budúcnosť

ľudstva ide cez rodinu.“ (FC 85)

Cirkev je povolaná k službe lásky, to je jej právo i povinnosť. Obsahom kresťanského inšpirovania časného poriadku je láska k blížnemu v jej tradičných a vždy nových formách, telesných a duchovných skutkoch milosrdenstva. „Syn človeka neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale slúžiť.“ (Mk 10,45) Láska je najväčší dar Ducha pre výstavbu Cirkvi (por. 1 Kor 13) a dobro ľudstva. Nielen jednotlivci, ale aj skupiny a spoločenstvá ju musia uskutočňovať. Paradoxným spôsobom je láska tým nutnejšia, čím sa stávajú inštitúcie komplexnejšími; sú vyprázdňované neosobným funkcionalizmom, byrokratizmom, nedostatkom záujmu. Dobrovoľná aktivita je preto významná forma apoštolátu.

Laici sa musia zapojiť do „politiky“, do mnohorakých iniciatív na hospodárskej, sociálnej, zákonodarnej, správnej a kultúrnej úrovni pre spoločné dobro, opravdivý rozvoj, podporu spravodlivosti. Pri vykonávaní verejnej moci je rozhodujúci duch služby, premáhanie pokušení, vydávanie svedectva o hodnotách Evanjelia, osvietenie sociálnym učením Cirkvi, solidarita, zasadenie sa za spoločné dobro. Zodpovednosť od odborov až po strany; všetci sme zodpovední za všetkých. Politická solidarita presahuje jednotlivé národy a bloky, predstavuje sa ako kontinuitálna alebo univerzálna. Ovocím solidárnej politickej činnosti, ešte nedozretým, je mier. Ako učeníci Ježiša, ktorý je „Knieža pokoja“ (Iz 9,5), „náš pokoj“ (Ef 2, 14), musia laici budovať mier obrátením srdca, angažovaním sa za pravdu, slobodu, spravodlivosť a lásku ako základmi mieru. Spolupracovať s hľadajúcimi mier, používať národné a medzinárodné organizmy, aby dali do pohybu proces formovania svedomia prekonávajúci prevládajúcu kultúru egoizmu, násilia, pomsty, nepriateľstva a podporu kultúry solidarity. Táto kultúra je cestou k mieru i rozvoju. Odmietaj formy násilia, pestovať ochotu k dialógu a mieru, zasadzovať sa za spravodlivý sociálny a medzinárodný poriadok.

Hospodársko-sociálna otázka, ktorej kľúč je v organizácii práce, predstavuje podstatný moment služby laikov v spoločnosti. Encyklika *Solicitudo rei socialis* je vrelo odporúčaná. Medzi základné princípy učenia Cirkvi patrí princíp všeobecného určenia dohier: dobrá zeme sú k dispozícii všetkým ľuďom a každému jednému pre rozvoj opravdivo ľudskej existencie. Súkromné vlastníctvo stojí v službe tohto princípu a má práve z tohto dôvodu podstatne sociálny rozmer. Práca je najbežnejšou a najbezprostrednejšou cestou pre rozvoj hospodárskeho života, právom a povinnosťou každého. Tvorcom, stredobodom a cieľom hospodársko-spoločenského života je človek. Angažovanosť laikov v riešení rastúcej nezamestnanosti, nespravodlivostí vyplývajúcich zo zlej organizácie práce, podpore vzniku osobných spoločenstiev na pracovisku, vyvíjanie nových foriem solidarity v spoločnej práci, nových modalít podnikania, preverenie obchodných systémov, finančníctva, technologického transferu. Odborná schopnosť, ľudská česťnosť a kresťanský duch ich práce je cestou k sebaoposväteniu. Obetujúc svoju prácu Bohu sa človek spája s vykupiteľským dielom Krista, ktorý sám pracoval. Stále aktuálnejšou sa stáva tzv. „ekologická“ otázka; sme podriadení nielen biologickým, ale i morálnym zákonom.

Služba človeku a spoločnosti sa vyjadruje a uskutočňuje v tvorení a odovzdávaní kultúry. Pod kultúrou rozumieme to, čím človek cibrí a rozvíja svoje mnohoraké duševné a telesné vlohy; čím robí ľudskejším spoločenský život; čím dielami prejavuje, vyjadruje

a uchováva veľké duchovné zážitky a snahy. Je spoločným vlastníctvom každého národa ako výraz jeho dôstojnosti. Predovšetkým kresťanská viera sa môže stať dejinnou a dejinne tvorivou iba z kultúry a prostredníctvom nej. Pastorálnou nutnosťou Cirkvi je venovať sa kultúre vzhľadom na rozvoj takej kultúry, ktorá odmieta nielen kresťanskú vieru, ale aj ľudské hodnoty, a vzhľadom na vedecky a technologicky poznamenanú kultúru neschopnú odpovedať na páľčivé hľadanie pravdy a dobra. Laici nech sa stanú prítomnými na privilegovaných miestach kultúry: školy, univerzity, vedecký a technický výskum, umelecká tvorba, humanistické myslenie.

Blahozvesť Kristova neprestajne obnovuje život a kultúru padlého človeka. Evanjelizovať predovšetkým kultúru, evanjelizovať do hĺbky, aby evanjelizácia presiakla celý život. Komunikatívne prostriedky sa ponúkajú ako privilegovaná cesta, preto ich v službe evanjelizácie treba podporovať. Ich používanie si vyžaduje výchovu ku kritickému, láskou k pravde nesenému zmyslu, ochranu slobody, úctu pred osobnou dôstojnosťou, upevnenie opravdivej kultúry národov odmietaním monopolizovania a manipulovania. Evanjelium sa musí hlásať na všetkých cestách: tlač, kino, rozhlas, televízia, divadlo.

IV. KAPITOLA: ROBOTNÍCI V PÁNOVEJ VINICI

Dobří správcovia mnohotvárnej božej milosti. Mnohorakosť povolání

Robotníci sú volaní do vinice v rozličných hodinách, čo sa môže aplikovať na rozličný vek človeka, mnohorakosť foriem a ich prítomnosti v Cirkvi.

Mladí, deti a starí ľudia

V mnohých krajinách sveta mladí predstavujú polovicu obyvateľstva, často aj polovicu Božieho ľudu, mládež je nádej Cirkvi. Cirkev vidí seba samu zvláštnym spôsobom v mládeži. „Mládenci, vám píšem: premošli ste zlého. Napísal som vám deti: poznali ste Otca...“ (1 Jn 2,13) Mladí musia byť aktívnymi subjektami evanjelizovania a budovateľmi sociálnej obnovy. V Evanjeliu Ježiš na mladíka pozrel s láskou. Cirkev hlása Ježiša ako prebohatú odpoveď na najhlbšie túžby mládeže. Cirkev má veľa čo povedať mládeži a mládež má veľa čo povedať Cirkvi.

Deti sú predmetom nežnej a vrúcnej lásky Ježiša, sú symbolom a vzorom morálneho postoja, ktorý je predpokladom dosiahnutia nebeského Kráľovstva. Život detí v nevinnosti a milosti, ako aj utrpenia a utlačania, ktoré sa im nespravodlivo spôsobujú, prinášajú im a Cirkvi obohatenie. Deti ako živé údy rodiny prispievajú k posväteniu rodičov.

Starých ľudí Cirkev prosí a očakáva od nich misionárske a apoštolské poslanie. Starí ľudia sú symbolom človeka naplneného múdrosťou a bázňou voči Bohu, sú svedkami tradície viery, učiteľmi života a nositeľmi lásky. „Ovocie prinášajú ešte aj v starobe a zostávajú plní sily a sviežosti; ohlasujú: spravodlivý je Pán.“ (Ž 92,15–16)

Ženy a muži

Žene treba priznať prínos pre výstavbu Cirkvi a rozvoj spoločnosti a venovať sa analýze jej účasti na živote a poslaní Cirkvi. Pozdvihnúť osobnú dôstojnosť ženy a tým jej rovnosť s mužom, odstrániť každú diskrimináciu a zneužívanie. Evanjelium a Ježišov príklad je kritériom. Aj keď ženy neboli povolané ku apoštolátu Dvanástich a tým ku kňazstvu, sprevádzajú Ježiša v jeho službe a pomáhajú apoštolom. Prvotná Cirkev sa oddeľuje od kultúry svojej doby a povoláva ženu k určitým úlohám, ktoré sú dané evanjelizovaním.

Cirkev musí uznať všetky dary mužov a žien a uviesť ich do praxe.

Prehĺbiť teologické a antropologické základy pre riešenie problémov o skutočnom význame a dôstojnosti oboch pohlaví. Boh stvoril človeka na svoj obraz ako „muža a ženu“ (Gn 1,27) a poslal svojho Syna „zrodeného zo ženy“. (Gal 4,4) Apoštolský list Mulieris dignitatem môže motivovať mužov i ženy k bádaniam. Na rovine vzťahu ku Kristovi nejestvuje žiadna diskriminácia, „lebo všetci ste ´jediným´ v Kristu Ježišovi“. (Gal 8,32)

Žena na základe krstu a birmovania je uschopnená a viazaná k základnému apoštolátu, k evanjelizovaniu. Viazaná vnášať do neho svoje vlastné dary osobnej dôstojnosti a ženského povolania. Nemôže prijať kňazské svätenia a funkcie, Ježiš povolal iba mužov za apoštolov. Toto určenie chce osvetliť vzťah Krista-Ženícha, ku svojej Neveste-Cirkvi. Nachádzame sa na rovine funkcie a nie dôstojnosti a svätosti.

Žena sa nesmie dať zviest' k degradovaniu ľudí a spoločností, ale podporovať autentické hodnoty. Dve vzácne úlohy ženy: dať plnú dôstojnosť manželskému životu a materstvu. Aj muž – manžel a otec - sa môže láskyplnou a rozhodnou činnosťou ženy zapojiť do vzťahov medziosobného spoločenstva. Laici sa majú pričiňovať o ozdravenie ustanovizní a podmienok tohto sveta, aby sa všetko usporiadalo podľa spravodlivosti a pomáhalo čnostnému životu. Zabezpečovať morálnu dimenziu kultúry a ostatnej činnosti. Účasť ženy na úlohách inštitúcií je poľom jej apoštolátu; podporovať a rešpektovať osobnú zodpovednosť ženy a jej špecifické poslanie. Boh-Stvoriteľ zveril človeka každému človeku, osobitne však žene. Ona má na základe materstva citlivosť pre človeka a všetko, čo vytvára jeho dobro, počínajúc hodnotou života. Šance a zodpovednosť ženy sú veľké, treba čeliť riziku „dehumanovania“ ľudského života, ktorý si vyžaduje ešte väčšiu lásku a veľkodušnejšie prijatie. Účasť ženy na živote Cirkvi a spoločnosti je cestou k jej osobnému uskutočneniu.

Niektorí muži, žiaľ, rezignujú na vlastnú zodpovednosť v Cirkvi, takže ju preberajú iba ženy; napr. pri účasti na liturgickej modlitbe v kostole, pri výchove a katechéze vlastných a iných detí, účasti na náboženských a kultúrnych podujatiach, spolupráci na charitatívnych a misionárskych iniciatívach. Pastoraáciu treba zamerať na spoločnú prítomnosť mužov a žien. Stvoriteľ chcel od začiatku človeka ako „jednotu dvojice“: muža a ženy ako prvé spoločenstvo osôb, ktoré je koreňom všetkých iných spoločenstiev a znakom spoločenstva lásky Trojjediného Boha. Pre toto bežnou a základnou cestou je zabezpečovať spĺňanie úloh kresťanského manželstva a rodiny. Spoločne manželia ako manželský pár a rodičia s deťmi ako rodina, musia uskutočňovať svoju službu pre Cirkev a svet. Uznať plný význam sviatosti manželstva, znovu objaviť úctu pred materstvom a hodnotenie panenstva.

Človek je povolaný k radosti. Avšak denne skusuje rozličné utrpenie a bolesť. Cirkev má účasť na utrpení všetkých, ktoré ich vedie k Pánovi, spája ich s jeho spásanosným utrpením a umožňuje im žiť vo svetle jeho vykúpenia. Synoda sa spolieha, že ukážu svetu, čo je láska a sľubuje pomôcť zaujať miesto, ktoré im patrí v Cirkvi a spoločnosti. Aj chorí sú poslaní do vinice ako robotníci. Musia si urobiť svojím program: „Na vlastnom tele dopĺňam to, čo chýba Kristovmu utrpeniu pre jeho Telo, ktorým je Cirkev“. (Kol 1,24) Tento objav napĺňa apoštola radosťou: „Teraz sa radujem v utrpeniach pre vás“. (Kol 1,24) Môžu sa stať nositeľmi radosti a svedkami Kristovho zmŕtvychvstania. Cirkev sa zrodila z tajomstva vykúpenia v Kristovom kríži, aj preto hľadá stretnutie sa s človekom predovšetkým na ceste

jeho utrpenia. Kresťanské spoločenstvo zo storočia na storočie písalo podobenstvo o Milosrdnom Samaritánovi v zástupoch trpiacich. Zjavovalo Kristovu lásku v zasvätenom živote i práci laikov v zdravotníctve: lekári, ošetrovatelia, sanitári, dobrovoľní pomocníci.

Od Krista, lekára tela a ducha, Cirkev prijala toto drahocenné dedičstvo. Prináša pomoc tým, ktorí prekonávajú ťažké skúšky odvahy žiť a viery v Boha a v jeho lásku. Pastorácia chorých a trpiacich nachádza najzávažnejšie vyjadrenie v slávení sviatosti s chorými a pre chorých. Vidieť v trpiacich nielen adresátov lásky Cirkvi, ale subjekt diela evanjelizovania a spásy. Utrpenie má aj pozitívny zmysel, stáva sa účasťou na Kristovom spásnom utrpení a zmŕtvychvstaní, pre Cirkev posväcujúcou silou, ktorá slúži jej budovaniu. Nedeje sa iba slovom, ale i svedectvom láskyplnej starostlivosti o trpiacich i svedectvom trpiacich v Cirkvi a pre Cirkev.

K „civilizácii lásky“ môže prispieť uvažovanie o Apoštolskom liste Salvifici doloris. Nech sa pod krížom na Kalvárii zhromaždia všetci, zvlášť čo trpia kvôli svojej viere v Ukrižovaného a Zmŕtvychvstalého: ich obeta nás má priblížiť k splneniu modlitby za jednotu všetkých. Tam majú prísť všetci ľudia dobrej vôle; lebo na kríži visí „Spasiteľ človeka“, Muž bolesti, ktorý na seba vzal utrpenia ľudí všetkých čias, aby mohli nájsť v láske spásonosný zmysel svojej bolesti a odpovede na všetky svoje otázky. S Máriou, Kristovou Matkou sa zastavujeme pri všetkých krížoch dnešných čias. Prosíme všetkých trpiacich, aby nás podporovali.

Ešte viac než na rovine činnosti, sú kresťania už na rovine bytia ratolesťami Krista. Sú živými členmi Pánovho Tela, ktoré sa buduje v sile Ducha. Životné stavy sú v communiu Cirkvi na seba zamerané. Najbohatší zmysel stavov je jeden a všetkým spoločný: modalitu žiť dôstojnosť a povolanie k svätosti v dokonalosti lásky. Modality sú súčasne rozlične komplementárne. Stav laikov má špecifickosť vo svetskom charaktere. Kňazom a rehoľníkom sprítomňuje miesto pozemských skutočností v Božom pláne spásy. Úradné kňazstvo reprezentuje trvalú generáciu sviatostnej prítomnosti Krista-Spasiteľa. Rehoľný stav vydáva svedectvo o eschatologickom charaktere Cirkvi, jej zameraní na Božie Kráľovstvo vopred prítomné prostredníctvom sľubov panenstva, chudoby a poslušnosti. Cirkev je poľom, na ktorom rastie fascinujúca a obdivuhodná pestrosť rastlín, sadeníc, kvetov a plodov.

Každý jeden životný stav má v Cirkvi bohatú pestrosť. Laický stav pozná „rozličné povolania“, rozličné duchovné a apoštolské cesty, ktoré sa ponúkajú jednotlivcom. Z prúdu spoločného povolania laikov vyrastajú ich „zvláštne“ povolania. Forma sekulárnych inštitútov dala kňazom a laikom možnosť nasledovať evanjeliové rady chudoby, panenstva a poslušnosti pomocou sľubov alebo dočasných sľubov bez toho, že by opúšťali svoj kňazský alebo laický stav. Sv. František Saleský, podporovateľ špirituality laikov, predstavuje svätosť a spôsob i druh, ktorým ju jednotliví kresťania uskutočňujú. „Podľa toho, kto aký dar dostal, slúžte si navzájom ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti.“ (1 Pt 4,10)

V. KAPITOLA: ABY STE PRINÁŠALI VIAC OVOCIA

Výchova a vzdelávanie laikov. Stále dozrievanie

Obraz viniča a ratoleští odhaľuje aj povolanie laikov rásť a prinášať stále viac ovocia. Otec sa stará o svoju vinicu. Ratolesť, ktorá neprináša ovocie odrezáva, ktorá ovocie prináša, čistí, aby prinášala ešte viac ovocia. Kto zostáva v Kristovi, prináša veľa ovocia. Kresťanská

výchova a vzdelávanie, osobný proces vyzrievania vo viere a pripodobňovanie sa Kristovi, výchova a vzdelávanie laikov musia vzrastať.

Objaviť a žiť vlastné povolanie a poslanie

Základným cieľom výchovy a vzdelávania laikov je objavovanie vlastného povolania, ako aj ochota žiť toto povolania v spĺňaní vlastného poslania. Boh ma volá a posielal ako robotníka do svojej vinice aby som pracoval na príchode Božieho kráľovstva. Poznanie konkrétnej Pánovej vôle si vyžaduje počúvať Božie slovo a Cirkev, detinskú a stálu modlitbu, duchovné vedenie, vo viere vysvetľovanie si skutočností. Medzi rozhodujúce momenty patrí ranná mladosť a mladosť, no Pán volá vo všetkých hodinách života, preto je nutná bedlivosť. Máme konať, čo Boh chce: „Urobte všetko, čo vám povie“. (Jn 2,5) „Ten, ktorý udelil hodnosť, udelí aj silu.“ (Sv. Lev Veľký)

Obsiahla výchova a vzdelávanie zamerané na jednotu života

Laici musia byť vedení k tej jednote, ktorá zodpovedá ich bytiu ako členov Cirkvi a občanov ľudskej spoločnosti. Ratolesť na Kristovom viniči prináša ovocie vo všetkých oblastiach života. Rozstiepenie medzi vierou, ktorú vyznávajú a každodenným životom patrí k najťažším bludom doby. Aspekty výchovy a vzdelávania treba zaradiť do syntézy. Privilegované postavenie patrí duchovnej výchove, rastu v prijímaní Božej vôle, stále potrebnejšie je teologické školenie laikov, systematická katechéza, kresťanský vplyv na kultúru, poznanie sociálneho učenia Cirkvi, formovať sociálne svedomie, všeobecná katechéza, špeciálne školenia, školy, univerzity. Pastieri nech hlásajú morálne princípy spoločenského poriadku. Všetci kresťania nech obraňujú ľudské práva; avšak aktívna spolupráca v politických stranách je vyhradená laikom. Nech si vážia odborné vedomosti, zmysel pre rodinu a občianske spolužitie, všetky čnostné postoje ako čestnosť, zmysel pre spravodlivosť, úprimnosť, ľudskosť.

Spolupracovníci Boha, vlastného vychovávateľa

Kresťanská výchova a vzdelávanie má silu a koreň v Bohu Otcovi, ktorý svoje deti miluje a vychováva. Zjavenie a naplnenie má v Kristovi, ktorý prítomnosťou Ducha vniká do srdca každého. Matka Cirkev spolupracuje na tejto výchove. Laici sú Cirkvou a v Cirkvi vychovávaní v spoločenstve a spolupráci všetkých: kňazov, rehoľníkov, laikov. „Nedokonalých... nesú dokonalí ako v materskom lone a formujú ich, aby boli splodení a zrodení pre veľkosť a krásu čnosti.“ (Metod z Olympu)

V univerzálnej Cirkvi je pápež vychovávateľom laikov, má posilňovať bratov vo viere a učiť všetkých veriacich; bezprostredným slovom i dokumentmi dikastérií Svätej Stolice. V miestnych cirkvách biskup hlásaním slova, slávením Eucharistie a sviatostí, vedením a inšpirovaním ich života. V miestnej cirkvi farnosť vedením k počúvaniu Božieho slova, dialógu s Bohom na liturgii a osobnej modlitbe a tým má umožniť zážitok zmyslu spoločenstva Cirkvi a jej misionárskej zodpovednosti. V rámci farnosti malé cirkevné spoločenstvá, pomocou môže byť aj katechéza po krste na spôsob katechumenátu s vybratými prvkami k uskutočneniu zodpovednosti krstu. Významná je pomoc medzi členmi Cirkvi, zvlášť pre *communio* a poslanie. Kňazi a rehoľníci musia pomáhať laikom pri výchove a vzdelávaní, kňazi a kandidáti na kňazstvo nech sa starostlivo pripravujú na podporu povolania a poslania laikov.

Kresťanská rodina ako domáca cirkev predstavuje prirodzenú, základnú školu výchovy vo viere; otec a matka dostávajú vo sviatosti manželstva milosť a poverenie ku kresťanskej výchove svojich detí. Každodenný život kresťanskej rodiny je prvou skúsenosťou o Cirkvi. Nachádza svoje rozvinutie v účasti na širšom spoločenstve Cirkvi a spoločnosti. To vedie k sentire cum Ecclesia, cíteniu s Cirkvou a oddanie síl pre Božie kráľovstvo.

Katolícke školy a univerzity i centrá duchovnej obnovy, účasť rodičov na živote školy, vytvárajú „výchovné spoločenstvá“ z rodičov, učiteľov, kňazov, rehoľníkov a zástupcov mládeže. Laici, ktorí učia a prednášajú, musia byť svedkami evanjelia: príkladom života, odbornosťou, čestnosťou, kresťanskou orientáciou vyučovania. Formovať ľudí, ktorí by stelesňovali „nové prikázanie“. Laikmi prevádzaný vedecký a technický výskum nech je určený kritériom služby človeku v úplnosti jeho hodnôt a práv. Nech všetkým otvárajú vzťah medzi vierou a vedou, medzi evanjeliom a kultúrou. Skupiny, spolky a hnutia majú splňať úlohu pre výchovu a vzdelávanie.

Výchova a vzdelávanie, ktoré si všetci vzájomne dávajú a navzájom od seba prijímajú

Výchova a vzdelávanie sú povinnosťou a právom všetkých, zvlášť chudobným sa má poskytnúť možnosť výchovy a vzdelávania. Použiť vhodné prostriedky, ktoré každému pomáhajú splňať jeho ľudské a kresťanské povolanie. Výchova a vzdelávanie vychovávateľov aj pomocou kurzov a škôl. Zvláštnu pozornosť venovať príslušnej kultúre. Cirkev, Matka a Učiteľka národov, chráni kultúru menších. Výchova je v podstate „seba-výchova“. Každý je súčasne cieľom a začiatkom výchovy a vzdelávania. Čím viac budeme vychovaní, tým viac pocítime nutnosť prehlbovať výchovu a tým viac sa stávame schopnými formovať iných. Výchova a vzdelávanie meria svoju účinnosť podľa disponovanosti pre Božie pôsobenie: iba ratolest, ktorá sa nebojí, že ju vinohradník oreže, prináša viac ovocia.

Výzva a modlitba

„Idte aj vy do mojej vinice!“ Význam Synody spočíva práve v tejto výzve k všetkým. Neustále udržujme vedomie svojej príslušnosti k Cirkvi Ježiša Krista; máme účasť na tajomstve communia a jeho apoštolskej a misionárskej sile. Všetci kresťania nech sú si vedomí mimoriadnej dôstojnosti prameniacej zo svätého krstu, povolání za živé a sväté chrámy Ducha. „Hľa, akú veľkú lásku nám daroval Otec: voláme sa Božími deťmi a nimi aj sme.“ (1 Jn 3,1) „Novosť kresťanského“ predstavuje koreň účasti na kňazskom, prorockom a kráľovskom úrade Krista a povolania k svätosti a láske. Pre laikov sa vyjadruje a uskutočňuje vo „svetskom charaktere“. Ježišova modlitba pri Poslednej večeri: „Ut unum sint!“, musí sa stať denne programom života a konania. Zmysel pre communio bude prinášať plody v oceňovaní pestrosti povolání a situácií, chariziem, služieb, úloh a zodpovednosti, v spolupráci medzi skupinami, združeniami a hnutiami laikov na spásnom poslaní Cirkvi. Na prahu tretieho tisícročia, pastieri i veriaci, poslúchnime Kristov príkaz: „Idte do celého sveta a hlásajte Evanjelium všetkým stvoreniam“. (Mk 16,15) Obnoviť misionársku silu, svet potrebuje novú evanjelizáciu.

Synoda sa konala v októbri Mariánskeho roku, zverila svoje práce zvláštnym spôsobom príhovoru Panny Márie, Matky Vykupiteľa. Jej príhovoru zveruje pápež plodnosť výsledkov Synody. Vyzýva s otcami Synody a s laikmi zo Synody a ostatnými členmi Božieho

ľudu Pannu Máriu: Panna, Matka Krista a Matka Cirkvi, s radosťou a obdivom sa zapájame do Tvojho Magnifikatu. S tebou ďakujeme Bohu za obdivuhodné povolanie a mnohoraké poslanie laikov. Daruj nám tvoju oddanosť pre službu Bohu a pre spásu sveta. Vypros príchod turíčneho Ducha pre všetkých laikov, aby prinášali bohaté ovocie. Aby sa vybudovala civilizácia pravdy a lásky na slávu Boha. Amen.

SVETOVÝ KONGRES CIRKEVNÝCH HNUTÍ VATIKÁN 27.- 29.V. 1998

Pápežské listy a vatikánske dokumenty 14

A, JOZEF RATZINGER: CIRKEVNÉ HNUTIA A ICH MIESTO Z TEOLOGICKÉHO HĽADISKA

Svätý otec píše: „Myslím... na veľký rozvoj ´cirkevných hnutí´, ktoré sa vyznačujú mocnou misionárskou silou. Keď sa tieto hnutia pokorne zapoja do života miestnych cirkví... budú... skutočný Boží dar. Odporúčam ich propagovať a zapájať do činnosti, predovšetkým medzi mládežou, aby dodali kresťanskému životu a evanjelizácii novú silu.“ (RM 72)

Vplyvom Ducha sa v mladých ľuďoch rozohorela viera bez akýchkoľvek vykrúcačiek, žitá celá, ako dar. Hnutia mali a majú i svoje detské choroby, sklony k výlučnosti, jednostrannému zdôrazňovaniu určitých skutočností a z toho neschopnosť zaradiť sa do miestnych cirkví, od ktorých požadovali prispôsobenie sa im. Na treniciach mali vinu obidve strany. Treba ich uviesť do správneho vzťahu.

I. Pokus o objasnenie cez dialektiku princípov

Jestvuje trvalá základná forma kresťanského života, zviditeľňujúca kontinuitu historických cirkevných sviatostí. Jestvujú však aj neustále nové zásahy Ducha. Ustanovujúci nosný prvok v Cirkvi je sviatosťný úrad, ordo: episkopát, presbyterát a diakonát. Prvotne sa uskutočňuje výzvou Boha k ľuďom. Boh povoláva ku kňazstvu, je to dar, charisma. Povolanie Dvanástich je plodom noci, ktorú strávil Ježiš na modlitbách. „Preto proste Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu!“ (Mt 9,37) Nedostatok kňazov Cirkev nemôže riešiť ustanovením „funkcionárov“, musí prosieť o povolania. Latinská cirkev tento charismatický dar kňazstva navonok vyzdvihla tým, že v zhode s najstaršími cirkevnými tradíciami spojila s celibátom, ktorý treba chápať ako osobnú charizmu. Kňazstvo treba chápať a žiť charizmaticky, kňaz má byť „pneumatický“, homo spiritualis, duchovný človek, povolaný, podnecovaný a inšpirovaný Duchom. Zle vykonávaná služba viac škodí ako osoží, lebo zahatáva cestu ku kňazstvu i viere. Cirkev je svojou podstatou „iuris divini“, božského charakteru, my si ju nemôžeme nikdy vytvoriť sami od seba. V Cirkvi popri sviatosťnom stave jestvujú vzhľadom na mnohoraké formy správy, organizovania a usporiadania aj inštitúcie ľudského charakteru podľa požiadaviek doby. V naliehavých situáciách musí vytvárať núdzové zástupné funkcie vnútorne otvorené voči sviatosti, smerovať k nej.

Chápať správne Ducha nemožno bez Krista, ale ani Krista bez Ducha. „Pán je Duch.“ (2 Kor 3, 17) Kristus ako Pán môže byť tu s nami a pre nás jedine preto, že vtelenie nebolo jeho posledným slovom. Vtelenie má svoje naplnenie v smrti na kríži a v zmŕtvychvstaní. Kristus môže prísť preto, lebo nás predišiel vstupom do životného poriadku Ducha a odovzdáva sa cez neho a v ňom. Pneumatologická kristológia je predpokladom aby tu bola sviatosť a Pánova sviatosťná prítomnosť. Duchovný úrad v Cirkvi, apoštolská postupnosť,

successio apostolica je darom, ktorý nám zakaždým dáva Duch. Medzi „raz“ a „navždy“ je zvláštna väzba. Duch Svätý je Duchom vzkrieseného Krista. Kristus neopakovateľnou udalosťou sprístupnil to, čo trvá naveky. Jeho telo sa zmŕtvychvstaním premenilo, silou Ducha môže byť prítomné na každom mieste a v každom čase. „Odchádzam a vrátim sa k vám.“ (Jn 14,28)

Cirkev je vybudovaná organicky. Sú v nej rozličné funkcie a Boh neustále vzbudzuje prorockých ľudí, laikov, rehoľníkov, biskupov a kňazov, čo sa na ňu obracajú s určitou výzvou.

II. Pohľady do dejín: apoštolská postupnosť a apoštolské hnutia

Aký je pôvod Cirkvi? Nositeľmi Kristovho poslania, počnúc Turicami, sú Dvanásti. Apoštolský úrad je všeobecný, katolícky, týka sa celej Cirkvi a celého ľudstva. Apoštoli slúžia tvorbe jedného Kristovho tela, jedného Božieho ľudu, jednej Kristovej Cirkvi. Boli biskupmi nie určitých miestnych cirkví, ale apoštolmi; určení pre celý svet a celú Cirkev. „Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu.“ (Mt 16,15) Všeobecná, univerzálna, katolícka Cirkev je tu skôr ako miestne cirkvi, ktoré vznikajú ako jej konkrétne uskutočnenia. Misijným pôsobení apoštolov vznikajú miestne cirkvi, ktoré potrebujú zodpovedných vodcov. Im pripadá úloha byť zárukou jednoty viery s celou Cirkvou, stvárňovať vnútorný život miestnych cirkví a udržiavať spoločenstvá otvorenými, aby rástli počtom a prinášali dar evanjelia neveriacim. V rodiacej sa Cirkvi jestvujú popri sebe dva stavy: služby v miestnych cirkvách, ktoré postupne nadobúdajú pevnú podobu; a apoštolský úrad, ktorý pomerne rýchlo prestáva byť vyhradený iba Dvanástim. U Pavla vidíme dve chápania „apoštola“. Na jednej strane poukazuje dôrazne na svoje povolanie, čo ho stavia na roveň Dvanástim. Na druhej strane vidí „apoštola“ ako úrad, ktorý prekračuje kruh Dvanástich. V Liste Rimanom (16,7), označuje Andronika a Juniáša za „apoštolov“, ide o toto širšie chápanie. Podobný výraz je v Liste Efezanom (2,20).

Dva typy úradu sa vyskytovali ešte v neskorších rokoch druhého storočia, v ktorom sa kladie otázka, kto je nositeľom apoštolskej postupnosti. Čím viac sa dosahoval dostupný „kraj zeme“, tým ťažšie bolo pokračovať v prideľovaní týmto putujúcim (itinerantom) postavenie, ktoré by malo zmysel. Poslanie šíriť vieru sa v prislúchajúcich oblastiach prenáša na miestne spoločenstvá a ich zodpovedných, ktorí nadobudli podobu v trojici predstavovanej biskupom, presbyterom a diakonom. Biskupi, ako zodpovední predstavitelia miestnych cirkví sú nástupcami apoštolov, to dostalo svoje jasné stvárnenie v druhej polovici druhého storočia. Apoštolská postupnosť značí záruku neprerušenej sviatostnej jednoty viery a starosť o uskutočňovanie Kristovho príkazu šíriť evanjelium až po kraj sveta, prvok všeobecnosti, katolicity. Biskup prebral v druhom storočí služby patriace úradu všeobecnej cirkvi, vďaka nemu sa prejavila jednota sviatosti i vnútorná jednota apoštolskej služby.

V treťom storočí sa objavil v Cirkvi nový prvok, ktorý možno nazvať „hnutím“. Bolo to mníšstvo. Prvotné mníšstvo nemalo misionársky ani apoštolský charakter, znamenalo útek zo sveta. V začiatkoch mníšstva **sv. Anton, pustovník** má pohnútku k „vita evangelica“, žiť evanjelium dôsledne v jeho celosti, vziať evanjelium vážne a doslova, nasledovať Krista v úplnej chudobe a pripodobniť mu svoj život. Odobrať sa na púšť znamenalo uniknúť takej kresťanskosti, ktorá sa prispôsobuje potrebám svetského života. Pritom vzniká nové duchovné

otcovstvo, ktoré dopĺňa otcovstvo biskupov a presbyterov.

Sv. Bazil Velký, ktorý dal východnému mníšstvu jeho trvalú podobu, vôbec nezamýšľal vytvoriť vlastnú ustanovizeň. Prvá pravá a vlastná regula chcela byť cirkevnou regulou, príručkou dôsledného kresťana. Nie je tu snaha o zvláštne spoločenstvo, lež o celostné kresťanstvo, o Cirkev, ktorá žije z Evanjelia. Bazil bol najprv mníchom, prijal biskupský úrad, pričom osobným životom povzniesol charizmatickosť biskupskej služby a vnútornú jednotu Cirkvi. Musel pripustiť, že hnutie sa nedá celkom zlúčiť so skutočnosťou miestnej cirkvi. V druhom pokuse o regulu jeho predstava o hnutí sa javí ako prechodná forma medzi skupinou dôsledných kresťanov a mníšskym rádom. Spoločenstvo mníchov ktoré založil, sa javí ako malá skupina na oživenie celku, ktorým je Cirkev. Mníšske hnutie vytvára nové centrum života, ktoré nepodkopáva štruktúry miestnej cirkvi, ale sa s miestnou cirkvou ani nestotožňuje, lebo v nej pôsobí ako oživujúca sila a zároveň je zásobárňou duchovných činovníkov, ktorí sa vždy novým spôsobom prejavujú ako základ inštitúcie i charizmy. Východná cirkev získava biskupov spomedzi mníchov a tým definuje biskupský úrad charizmaticky. Na jednej strane forma miestnej cirkvi, zásadne určovaná úradom biskupa, je pretrvávajúcou nosnou kostrou. Prechádzajú ňou však aj vlny hnutí so snahou radikálne žiť evanjelium, pomáhajúce upevňovať duchovný život.

1. Za prvú vlnu možno pokladať misionárske mníšstvo, ktoré prežívalo najväčší rozkvet od Gregora Veľkého (590 – 604) po Gregora III. (731 – 634). Pápež Gregor Veľký poslal Augustína (neskoršieho canterburského arcibiskupa) a jeho druhov k pohanským Anglom na Britské ostrovy. Predtým sa uskutočnila v Írsku misia sv. Patrika, ktorá mala korene tiež v mníšstve. Mníšstvo sa stáva hnutím, ktoré privádza do Cirkvi germánske kmene; v IX. stor. Cyril a Metod, rodní bratia a mníši, spájajú Východ a Západ a prinášajú kresťanstvo Slovanom. Pápežstvo, ktoré nevytvorilo hnutia, bolo ich oporou. Rímsky biskup nie je iba biskupom miestnej cirkvi, jeho úrad zahŕňa vždy univerzálnu Cirkev. Udržiava živým dynamizmus poslania navonok (ad extra) i dovnútra (ad intra). Žiť podľa evanjelia ukazuje, že evanjeliový život zahŕňa aj službu evanjelizovať. Podmienkami tejto služby sú chudoba a sloboda života v zhode s evanjeliom. Táto služba evanjeliu je zas cieľom a vnútorným dôvodom pre evanjeliový život.

2. Mníšske reformné hnutie v Cluny v X. stor. sa opieralo tiež o pápežstvo, aby sa rehoľný život mohol vymaniť z feudalizmu. Spojením kláštorov do kongregácie sa stalo hnutím za zbožnosť a obnovu. V XI. stor. sa z reformného clunyjského dynamizmu zrodila gregorovská reforma; zachránila pápežstvo pred zavlčením do sporov a pred zosvetštením a dala sa na boj za slobodu Cirkvi.

3. Evanjeliové hnutie v XIII. stor. cez sv. Františka a sv. Dominika pôsobí až po naše dni. František nemal v úmysle založiť rehoľu, chcel zhromaždiť „nový ľud“, obnoviť Cirkev na základe evanjelia. „Evanjeliový život“ obsahuje dva významy: kto žije evanjelium v chudobe, zriekajúc sa majetku i potomstva, už tým samým musí hlásať evanjelium. On i jeho druhovia chceli byť evanjelizátormi, priniesť evanjelium po kraj zeme.

Nové a zároveň prapôvodné v hnutí františkánskom a dominikánskom a podľa toho vytvorenú formu rehoľného života podal Tomáš. Vychádza zo vzoru Krista a zastáva názor, že apoštolský život v porovnaní s čisto kontemplatívnym znamená viac. „Činný život, ktorý

druhým vstępuje pravdy pochádzajúce z kázania a kontemplácie, je dokonalejší než život výlučne kontemplatívny.“ Augustín založil svoju regulu na slovách: mali „jedno srdce a jednu dušu“ (Sk 4,32). Tomáš pripojuje Ježišovu reč, ktorou vysielal apoštolov (Mt 10,5-15). „Apoštolský život spočíva v tomto: apoštoli zanechali všetko a putovali svetom, hlásali evanjelium a kázali, ako to vyplýva z Mt 10, kde sa im ukladá určitá regula.“

4. Evanjelizačné hnutia XV. stor., spomedzi ktorých vynikajú jezuiti, konajúci misie v sotva objavenej Amerike, ďalej Afrike, Ázii. Nezaostávajú ani františkáni a dominikáni, keďže pretrváva u nich misionársky zápal.

5. Vlna hnutí XIX. stor. Rodia sa kongregácie s osobitným zameraním na misie. Plodná spolupráca s inštitúciami miestnych cirkví, z ktorej čerpajú novú silu. Toto apoštolské hnutie je predovšetkým ženským hnutím s dôrazom na lásku a pomoc trpiacim a núdnym. V nemocniciach, školách, výchove; prejavuje sa služba evanjeliu.

Ženy boli vždy podstatným a spoluurčujúcim prvkom v apoštolských hnutiach. V XVI. storočí Mária Wardová, Terézia Avilská, v stredoveku Hildegarda z Bingen, Katarína Sienská, ženy z okruhu sv. Bonifáca, rodné sestry cirkevných otcov, ženy spomínané v Pavlových listoch a ženy z Ježišovho okruhu. Mali vždy podiel na apoštolskom živote.

Petrov úrad stelesňuje podstatnú stránku apoštolského poslania. Neodmysliteľná je aj časť apoštolátu, ktorá prislúcha ženám. Primát Petrovho nástupcu zaručuje podstatné zložky cirkevného života a usporiadane ich spája so štruktúrami miestnych cirkví. Apoštolské hnutia sa objavujú v stále nových podobách, pretože sú presnou odpoveďou Ducha na meniace sa situácie Cirkvi. Hnutia sú darom! Buďme voči nim pozorní, vďaka daru rozlišovania prijmime to, čo je dobré a prekonajme menej vhodné. Pamätáme na reťaz hnutí, ktoré hlásali bludy alebo viedli k rozkolom: montanisti, katari, valdenci, husiti, reformačné hnutia v XVI. storočí. Ich odštiepenie pretrváva.

III. Rozlišovanie a kritériá

Tri odlíšiteľné typy hnutí možno sledovať v nedávnej minulosti: hnutia, prúdy a iniciatívy. **Hnutia** väčšinou vychádzajú od charismatickej osobnosti, majú podobu konkrétnych spoločenstiev, žijú celé evanjelium, uznávajú Cirkev za základ svojho života. Podstatným kritériom je zakorenenosť vo viere Cirkvi. Kto nemá účasť na apoštolskej viere, nemôže si robiť nárok na apoštolskú činnosť. S apoštolskou vierou súvisí aj túžba po jednote, patriť do živého spoločenstva Cirkvi, stáť pri nástupcoch apoštolov a pri Petrovom nástupcovi. Poslušnosť pri nasledovaní Krista sa v každom čase považovali za podstatné prvky apoštolského života. Apoštolský život nie je cieľom sám osebe, ale poskytuje slobodu slúžiť, volá po apoštolskom konaní: na prvom mieste stojí zvestovanie evanjelia, misijný prvok, predovšetkým chudobným. Deje sa to nielen slovami; láska, ktorá je srdcom evanjelia sa musí žiť a takto sa stať predmetom ohlasovania. To predpokladá osobné stretávanie sa s Kristom. Len kde sa Kristus dotkol osoby a uchvátil ju, možno dospieť k zmiereniu v Duchu, vtedy môže rásť spoločenstvo.

Jestvuje hrozba jednostrannosti, vedúca k prehnanému zdôrazňovaniu osobitného poslania, že sa duchovná skúsenosť neprežíva len ako jedna z viacerých foriem kresťanského života. Zo živosti a plnosti novej skúsenosti hrozí roztržka s miestnym spoločenstvom. Miestne cirkvi môžu upadnúť do určitého konformizmu so svetom, soľ stratí chuť a čosi nové

sa pociťuje ako rušivé, tobôž keď sa s k tomu pridružia detské choroby a absolutizačné snahy. Obidve strany sa musia nechať vychovávať Duchom a cirkevnou vrchnosťou k správaniu podľa lásky (1 Kor 13,1–13). Hnutia si musia uvedomiť, že sú darom určeným Cirkvi ako celku, musia sa podriaďovať požiadavkám celku. Miestne cirkvi a biskupi zas musia byť neustále otvorení Duchu. Pre všetkých platí: „Ubi Petrus, ibi ecclesia (kde je Peter, tam je cirkev)“, ale aj „ubi episcopus, ibi ecclesia (kde je biskup, tam je cirkev)“.

Vďaka a radosť, že Duch v Cirkvi pôsobí a dáva nové dary a milosti. Vďaka za tých, ktorí sa oddali volaniu Ducha, za biskupov, ktorí sa otvárajú novým cestám. Vďaka pápežovi Jánovi Pavlovi II., ktorý je stále pred nami, že nás všetkých vedie ku Kristovi.

B, PRÍHOVOR PÁPEŽA JÁNA PAVLA II. NA SVÄTODUŠNÚ VIGÍLIU 30.V. 1998

„Tu sa náhle strhol hukot... a všetkých naplnil Duch Svätý.“ Drahí bratia a sestry,... udalosti Turíc predstavujú učeníkov, ktorí s Pannou Máriou vo Večeradle prijímajú dar Ducha. Začína sa čas Cirkvi. Od tej chvíle vietor Ducha pošle učeníkov do končín zeme až po mučenie ako svedectvo za evanjelium. Čo sa stalo v Jeruzaleme, akoby sa opakovalo dnes večer na tomto námestí, ktoré je stredom kresťanstva. Túžime po vyliatí Ducha.

Pápež pozdravuje a ďakuje kardinálovi Staffordovi, predsedovi Pápežskej rady pre laikov... Chiare Lubichovej, Kikovi Arguelovi, Jeanovi Vanierovi, Mons. Luigimu Giussanimu... Pozdravuje zakladateľov a predstaviteľov spoločenstiev a hnutí a členov hnutí. Sme na ceste k jubileu 2000.

Prvý raz sa hnutia a nové spoločenstvá stretli s pápežom. Duch Svätý je tu s nami. V Petrových slovách na Turice sa ukazuje sebavedomie Cirkvi, založené na istote, že Ježiš Kristus je živý, pôsobí a mení život... Duch dal s Druhým vatikánskym koncilom obnovené Turice. Inštitucionálny a charizmatičký charakter sú takmer rovnako podstatné pri vzniku Cirkvi, jej živote, obnove.

Naplnenie slov proroka Joela: „Vylejem svojho Ducha na každého“. Hnutia sa odlišujú, ale sú spojené v tom istom spoločenstve a poslaní. Otvorme sa pokorne darom Ducha! Charizma je na spoločné dobro celej Cirkvi. Charizmy spájajú a spôsobujú zrodenie „duchovnej blízkosti medzi osobami“ (por. CHL 24). Priateľstvo v Kristovi je základom hnutí. Príťažlivosť zakladateľa na iných. Hnutia sa prezentujú ako formy autorealizácie a obrazy jedinej Cirkvi.

Nechýbali otázky, napätia, či nedorozumenia. Otvára sa obdobie cirkevnej zrelosti. Neznamená, že by všetky problémy boli vyriešené. Ide o cestu, po ktorej treba kráčať.

Naliehavá potreba silného ohlasovania evanjelia a kresťanskej formácie, potreba kresťanských osobností a spoločenstiev. Hnutia a nové cirkevné spoločenstvá sú odpoveďou. Pravé charizmy očakávajú stretnutie sa s Kristom vo sviatostiach.

„Úsudok o pravosti chariziem a o ich schválenej činnosti je vyhradený tým, ktorí spravujú Cirkev a ktorým osobitne prislúcha nie utlmiť Ducha Svätého, ale preskúmať všetko a potvrdiť to, čo je dobré (porov. 1 Sol 5,12; 19–21) (LG 12).“

Príď, Duchu Svätý, príď a obnov tvárnosť zeme! Mária, nevesta Ducha, Matka Cirkvi, nauč nás počúvať Ducha. „Chodte do celého sveta a hlásajte evanjelium všetkému stvoreniu.“ (Mk 16,15) Pán uisťuje: „ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28,20)

C, ZÁVEREČNÉ VYHLÁSENIE SVETOVÉHO KONGRESU CIRKEV. Hnutí, Rím 27.-29.V.1998

Uplynulé dni znamenali údiv nad zmenou toľkých mužov i žien. Hnutie je dynamizmus kresťanovho života pri nasledovaní Ježiša a vo vzťahu ku skutočnosti. Spoločenstvo a uvedomenie si rozsiahlych misijných obzorov. Duch Svätý, dar Božieho Syna, ktorý sa stal človekom, a bol zoslaný Otcom v jeho mene, predstavuje definitívny dar, ktorý Ježiš dáva ľuďom všetkých čias a všade.

Petrovský a mariánsky princíp volajú jeden druhom a umožňujú nám zakúšať Cirkev. Svätý otec nás pozval, povzbudil, posmelil, požehnal, učí nás zapálenosti za Kristovu slávu a za ľudí. V ňom sa prejavuje prepojenosť inštitúcie a charizmy. „Sama Cirkev sa môže v určitom zmysle nazvať hnutím.“ „Rozmer inštitucionálny a rozmer charizmatický majú nejakú podstatu.“

Misia znamená pre nás predovšetkým zážitok Krista. Kristus je prítomný v žitom spoločenstve. V Cirkvi je jednota mnohých foriem. „Priateľstvo, ktoré nadviazal Kristus, sa fyzicky šíri v čase a priestore a dochádza až k nám.“ Učeníci sú jedno srdce a jedna duša.

Sme zodpovední za výchovu. „Lebo nás ženie Kristova láska.“ (2 Kor 5,14) Blahoslavení... Otvoriť svoje srdce každému človekovi, žeby sa evanjelium Zmŕtvychvstalého ohlasovalo a vydávalo sa o ňom svedectvo s novou silou.

POKYNY NA RIEŠENIE NIEKTORÝCH OTÁZOK SPOLUPRÁCE LAICKÝCH VERIACICH...

Ecclesia de mysterio; Pokyny na riešenie niektorých otázok spolupráce laických veriacich, zameranej na kňazskú službu (6 kongregácií a dve pápežské rady, 1997, SSV, Trnava 1998, Páp. listy a vatikánske dokumenty 10).

ÚVOD

Aby sa všetci členovia Cirkvi venovali horlivo budovaniu Božieho ľudu v usporiadanom spoločenstve podľa služieb a chariziem. Dôležitosť apoštolskej práce laických veriacich v evanjelizácii. Predovšetkým „sa laický apoštolát a pastoračná služba vzájomne dopĺňajú.“ Povinnosť laikov, aby oblasti ich činnosti našli plnosť svojho významu v Kristovi. Spolupráca nevysvätených veriacich v pastoračnej službe kléru sa s hojným prospechom prejavuje vo viacerých partikulárnych cirkvách. V prípade potreby sú laici pozvaní a delegovaní vykonávať isté služby, aby pomohli v núdzi, ako to objasnila CHL. Tento dokument odpovedá na zaslané otázky, aby objasnil nové formy „pastoračných“ činností laikov „na spásu duší, ktorá musí byť v Cirkvi vždy najvyšším zákonom“.

TEOLOGICKÉ PRINCÍPY

1. Všeobecné kňazstvo a služobné kňazstvo. Jeden je vyvolený Boží ľud, jeden Pán, jedna viera, jeden krst, spoločná dôstojnosť, spoločná milosť, spoločné povolanie k dokonalosti. Uplatňuje sa rovnosť čo do dôstojnosti a činnosti, niektorí sa ustanovujú za pastierov. Kňazstvo služobné a veriacich sa bytostne a nie iba stupňom odlišujú a navzájom dopĺňajú, jedno i druhé osobitným spôsobom participuje na jedinom Kristovom kňazstve, je medzi nimi účinná jednota. Služobné kňazstvo má svoj pôvod v apoštolskej nástupnosti, posvätnú moc konajú v osobe Krista Hlavy a Pastiera; z posvätených služobníkov utvára

sluhov Krista a Cirkvi hlásaním Božieho slova, slávením sviatostí a pastoračnou správou veriacich. Má služobný charakter. Sú naozaj „sluhovia Krista“ (Rim 1,1), ktorý dobrovoľne pre nás prijal „podobu sluhu“ (Fil 2,7). Slovo a milosť, ktoré vysluhujú patria Kristovi, ktorý im ich zveril pre druhých, dobrovoľne sa stávajú služobníkmi všetkých.

2. Jednota a odlišnosť služobných povinností. Jeden a jediný je v Kristovi základ spasiteľnej pastoračnej činnosti učiť, posväcovať a spravovať veriacich. V niektorých povinnostiach a istým spôsobom môžu laici s duchovnými pastiermi na základe poverenia spolupracovať. Takéto vykonávanie úloh nevytvára z laika duchovného pastiera. Seminár, ktorý neslobodno zoslabovať, sa má pokladať za osobitné miesto na ustanovovanie posvätného služobníka.

3. Sviatostnú službu nemožno nahradiť. Každá partikulárna Cirkev musí svojho vodcu vybrať z Krista, sám zanechal Cirkvi apoštolskú službu; úloha učiť a riadiť vyžaduje kánonické rozhodnutie hierarchickej vrchnosti. Služobné kňazstvo sa spája s existenciou spoločenstva. Kňaz koná vo funkcii Krista Hlavy a Pastiera. Z nenahraditeľnosti kňazstva vzniká nevyhnutnosť pastoračnej pomoci, aktívnej, koordinovanej, stálej podpory povolání, ako aj dômyselné formovanie v seminároch. Podporovať povolania prislúcha celému spoločenstvu, čo sa deje v prvom rade kresťanským životom; i podpora a rozvoj istých prísľubov kňazských povolání.

4. Spolupráca nevysvätených veriacich v pastoračnej službe. Ak to vyžaduje potreba alebo úžitok Cirkvi, duchovní pastieri môžu podľa noriem práva zveriť isté funkcie laikom ak nevyžadujú ordo. Laici nemajú právo ich vykonávať, ale sú spôsobilí, aby ich duchovní pastieri príberali na pomoc, alebo môžu niektoré povinnosti suplovať podľa predpisov práva. Treba zamedziť, vyhnúť sa či odstrániť zneužitia a zlozvyky.

PRAKTICKÉ SMERNICE

Treba dodržiavať teologicky presnú terminológiu. Vysvetľujú sa jednotlivé prípady pastoračnej praxe, pri ktorej sa treba riadiť cirkevnými predpismi: o službe slova; o homílii; o farárovi a farnosti; o organizačných formách spolupráce v partikulárnej cirkvi; liturgické slávenia; nedeľné slávenia bez presbytera; mimoriadny vysluhovateľ svätého prijímania; apoštolát pre chorých; o tých, ktorí asistujú pri uzatváraní manželstva; vysluhovateľ krstu; o vedení slávenia cirkevných pohrebných obradov; nevyhnutný výber, ako aj vhodné formovanie.

Svätá stolica zveruje dokument pastoračnej horlivosti diecéznych biskupov a iných ordinárov. Odvolávajú sa osobitné zákony a konštitúcie, ktoré sú v rozpore s týmito normami, ako aj splnomocnenia udelené ako experiment.

NEOKATECHUMENÁTNÁ CESTA

Neokatechumenátna cesta vznikla v r. 1964 medzi obyvateľmi barakov Palomeras Altas v Madride pôsobením Františka /Kika/ Arguella a slečny Carmen Hernández. Kiko, nar. r. 1939 v Španielsku, študoval výtvarné umenie, získal viacero ocenení. Po hlboknej existenciálnej kríze ho Pán svojou milosťou vytiahol z hlbín „kenózy“ a dovedol k tomu, aby svoj život venoval jemu a Cirkvi, predovšetkým ako profesor Cursillos de Cristianidad

(Kurzy kresťanstva). V barakoch predmestia videl veľkú biedu ľudí. Nasľahoval sa tam do maličkovej kuchyne. Našiel tam tajomstvo Kristovho kríža, našiel ukrižovaného Krista. Videl ho v tých, čo nesú najťažšie utrpenia, následky hriechu každého jedného. Charles de Foucauld mu dal návod, žiť mlčky ako Ježiš; pri nohách Krista, uprostred chudákov, v kontemplácii. On bol posledný, oni boli Kristus. Kristus sa stal človekom a kvôli tebe sa postavil do radu; potom jestvuje láska. Boh jestvuje! Je prečo žiť. Je prečo umrieť. Život a smrť majú zmysel. Postupne sa o neho začali zaujímať susedia.

Carmen, mala vyštudovanú chémiu a teológiu, pripravovala skupinu ľudí na pozvanie biskupa evanjelizovať baníkov do Bolívie. Zasiahla ju skutočnosť biednych a rozhodla sa žiť v chatrčiach tej istej štvrti. Na žiadosť chudobných, s ktorými žili, im začali ohlasovať evanjelium. Pán im pomohol nájsť kerygmatickú syntézu, ktorú ľudia prijali a vznikla koinonia, kresťanské spoločenstvo; cigáni, analfabeti, tuláci, kinkis, bývalí väzni, prostitútky. Katechetická syntéza je založená na trojnožke: Božie slovo – Liturgia – Spoločenstvo, a jej snahou je priviesť ľudí k bratskej komúnii a zrelej viere. Kristus je prítomný aj v tých, čo trpia. On žiada: „Milujte sa navzájom, ako som ja miloval vás. Podľa toho spoznajú, že ste moji učeníci, ak sa budete navzájom milovať, ako som vás ja miloval... Nech sú tak dokonale jedno, aby svet uveril, že si ma ty poslal.“

Kristus nás miloval v rozmere kríža. Miloval nás, keď sme boli ešte jeho nepriatelia. Láska kladie ľuďom otázniky, je víťazstvom nad smrťou. Kristus vstal zmŕtvych. Dal svoj život za mňa. Evanjelizovať svet láskou v rozmere kríža; jednotliví veriaci i spoločenstvá. „Milujte svojich nepriateľov!“ Vydávať svedectvo a otvoriť aj cestu schopnú prijať vzdialených od Cirkvi i tých mimo Cirkvi a priviesť ich ku Kristovi a Cirkvi. Vo farnosti sa začína akoby od nuly. Táto úvodná fáza, kerygmatické obdobie, tvorí pätnásť katechéz, pätnásť stretnutí za dva mesiace a končí sa trojdňovou konvivenciou, počas ktorej sa zrodí spoločenstvo, ktoré sa vydá na cestu znovuobjavenia vlastnej viery. Postupne sa farnosť mení na sieť malých spoločenstiev.

Itinerárium Cesty je prežívané vo farnostiach v malých spoločenstvách zložených z ľudí rôzneho veku a sociálnych podmienok, má za konečný cieľ postupne priviesť veriacich k dôvernému vzťahu s Ježišom Kristom, učiniť z nich aktívnych členov Cirkvi a dôverných svedkov radostnej zvesti. Okrem toho je aj nástrojom na uvedenie dospelých k prijatiu krstu. Neokatechumenát pozostáva z úvodných katechéz a neokatechumenátneho itinerária, členeného podľa troch fáz uvedenia do kresťanského života: predkatechumenát, katechumenát a vyvolenie. Sú rozdelené do etáp oddelených prechodmi, ktoré sú vyznačené istými sláveniami. Centom itinerária je syntéza kerygmatického ohlasovania, zmeny v morálnom živote a liturgie. Vyznačuje sa evanjeliovým radikalizmom, mimoriadnym misionárskym zápalom, množstvom vzbudených povolaní do kňazského a rehoľného života a hojným ovocím; rodiny na misách, tridsaťpäť diecéznych misijných seminárov Redemptoris Mater... Kto má v rukách katechézu, má vplyv na budúcnosť Cirkvi. Veľkú pozornosť venujú deťom: „Počúvaj Izrael... Milovať budeš Pána celým srdcom,... Toto naučíš svojho syna.“ Preto konajú aj domácu liturgiu.

Kresťan vo vode krstu pochová starého človeka, je krstom vzkriesený s Kristom, stal sa novým stvorením, novým človekom, Božím dieťaťom. Krv, ktorú sv. Štefan, prvý mučeník

vyliat a modlitba vyslúžila milosť. Krv mučeníkov je semenom kresťanov. „Lebo Kristova láska nás podnecuje.“ Pozrime, ako milovať chudobných: kto ho miluje viac, kto mu dá dom alebo kto mu dá večný život? Večný život!

Táto nová katechetická skúsenosť sa stretla so živým záujmom vtedajšieho madridského arcibiskupa J.E. Mons. Casimira Morcilla, ktorý ich povzbudil, aby ju šírili vo farnostiach, ktoré o to požiadajú. R. 1968 prišli iniciátori do Ríma a so súhlasom generálneho vikára svätého otca sa začali prvé katechézy v Ríme a Cesta sa začala šíriť v diecézach celého sveta. Je v službe biskupov ako spôsob diecéznej realizácie uvedenia do kresťanského života a permanentnej výchovy vo viere.

Rozšírená v stojeden krajinách. Pozostáva z určitého celku duchovných dobier: Neokatechumenát alebo pokrstný katechumenát; permanentná výchova vo viere; krstný katechumenát; katechetická služba. Neokatechumenát sa realizuje spravidla vo farnosti. Neokatechumenát vedie v komúnii s farárom a pod jeho zodpovednosťou, ekip katechistov. Farár je v jej centre vykonávaním pastoračnej starostlivosti o ľudí na ceste. Modelom neokatechumenátneho spoločenstva je Svätá rodina z Nazareta, kde Božie Slovo sa stalo človekom, dospieva, rastie, podriaďuje sa Jozefovi a Márii.

„Uznávam Neokatechumenátnu Cestu ako itinerárium katolíckej formácie, platné pre spoločnosť a dnešné časy. Je mojím želaním, aby bratia v episkopáte, spolu so svojimi presbytermi, ocenili a napomáhali toto dielo pre novú evanjelizáciu.“ (Ján Pavol II.)

FOCOLARE, DIELO MÁRIINO

Chiara Lubich, zakladateľka, nar. 1920 v Tridente. Prikladá veľký význam svojmu pobytu na stretnutí katolíckych študentov r. 1939 v Lorete, štyri roky pred vznikom hnutia. Rozjímal nad panenským životom troch obyvateľov loretského domčeka. Plakala od dojatia. Hlavou jej prebehla myšlienka: bude ňa nasledovať zástup panien. Po návrate sa jej, celej šťastnej, spýtal pán farár: Našli ste svoju cestu? Áno. Manželstvo? Nie. Kláštor? Nie. Ostanete ako panna vo svete? Nie. Je to štvrtá cesta. Nevedela nič iné. Dnes vie, že to bolo focolare, ktoré malo byť vybudované podľa vzoru Nazaretskej rodiny. Focus – ohnisko.

Evanjelium sa jej vždy prihováralo. Keď zúrila druhá svetová vojna, museli často utekať do krytov. So sebou si brávali iba evanjelium. Jedného dňa ho otvorili, kde bolo napísané: Kto vás počúva, mňa počúva. Rozhodli sa preto ísť za biskupom a rozpovedať mu, čo okolo nich začalo vznikať. Keď ich vypočul, povedal: Je v tom prst Boží. Počas nasledujúcich skoro šesťdesiat rokov hnutia vždy takto postupovali ku všetkým biskupom a pápežom.

Druhý vatikánsky koncil vnímala ako okamih osobitnej milosti v Cirkvi a pre celé ľudstvo. Cirkev ako spoločenstvo, ako ikona Najsvätejšej Trojice, znovuobjavenie Božieho ľudu, otvorenie sa skutočnostiam sveta, túžba po jednote kresťanov, zdôrazňovanie semien Slova, posolstvo nádeje aj pre vzdialených od Boha, Božie slovo, Theotokos, Bohorodička. Koncil vidí ako živú knihu, ktorú treba ešte len dočítať.

Aktuálnosť nejakej charizmy spočíva v aktuálnosti Ducha v dejinách, ktorý je prameňom chariziem a v Kristovi spoločníkom na ceste človeka. Charizmy sú univerzálne, sú

určené pre celú Cirkev a tiež ľudstvo. Jej charizma je charizma jednoty: aby všetci boli jedno. Charizmu spoločne žijú laici aj zasvätení v rozličných stupňoch príslušnosti k hnutiu. Charizma jednoty obnovuje predovšetkým kráľovské kňazstvo a prebúdza milosť krstu. Z nej sa zrodila nová spiritualita, osobná a komunitárna zároveň. Kľúčovými líniami sú: obnovená viera v Boha – Lásku, konanie jeho vôle, na jeho lásku odpovedať láskou, žitie Slova, ktoré je vyjadrením Božej vôle, zameranie sa na bratskú lásku, ktorá je súhrnom evanjelia, uskutočňovanie nového prikázania, ktoré je základom nášho života, realizácia jednoty a jej prostredníctvom sprítomňovanie Ježiša tam, kde sú dvaja alebo traja zjednotení v jeho mene, nasledovanie ukrižovaného a opusteného Ježiša, ktorý je kľúčom ku každej jednote, prijímanie Eucharistie, ktorá je zväzkom jednoty, prežívanie Cirkvi ako spoločenstva, napodobňovanie Márie, Matky jednoty, oddanosť vedeniu Ducha Svätého, Lásky – osoby Najsvätejšej Trojice.

Diela, ktoré hnutie ponúka ľuďom sa zrodili z bytostného hľadania Boha. V oblasti politiky skupina „tí z 2. mája“, ktorá priečnym smerom zhromažďuje v politike tých, čo sú animovaní charizmou. Aby boli medzi sebou jedno, nech si pomáhajú zachovávať kresťanské hodnoty ako mier, život, slobodu, ľudské práva, nech dôkladne skúmajú, ako konať.

V oblasti ekonomiky je ekonomika spoločenstva, ktorá chce vniesť do ekonomickej logiky logiku lásky.

V oblasti sociológie návrh na zrodenie novej autentickej sociologickej paradigmy, modelu, schopného radikálne ovplyvniť sociálne vedy.

V oblasti kultúry Škola Abba, odborníci rozličných vedných disciplín od teológie po fyziku, ktorí veria, že ak medzi sebou uskutočňujú prikázanie lásky, je medzi nimi Kristus.

Vzťah s kresťanmi sa zakladá na kresťanskej láske, pretože sú pokrstení. Pri vzťahu s veriacimi iných náboženstiev sa vychádza zo žitia tzv. zlatého pravidla, prítomného takmer vo všetkých náboženstvách: Rob druhým, čo chceš, aby robili tebe a nerob druhým, čo nechceš, aby robili tebe. So vzdialenými, s tými, čo sú iného presvedčenia, s ľuďmi dobrej vôle ich spája úcta k spoločným hodnotám ako je pokoj, spravodlivosť, sloboda, ľudské práva, život, ochrana prírody a pod. Spolupracujú na aktivitách, ktorých cieľom sú tieto hodnoty. Rozvíjanie dialógu v Cirkvi medzi katolíckmi, s kresťanmi, členmi iných náboženstiev, ľuďmi dobrej vôle, v rozličných oblastiach nielen slovne ale i skutkami.

Hnutie je rozšírené v 182 národnostiach, vyše 5 miliónov členov, 761 focolare, vyše 7 tisíc zasvätených mužov, žien i kňazov, mnohé obrátenia, povolania, aktivity...

Ukrižovaný a opustený Ježiš je moje jediné dobro. Nepoznám nič iné, iba Ježiša Krista, a to ukrižovaného, toto slovo pobáda uprednostňovať v živote tie najbolestnejšie okamihy, námahu pri žití čností, najmä lásky k blížnym. Kristus zomrel za celé ľudstvo. Láska koná ako prvá. Miluj svojho blížneho, ako seba samého. Milujte aj svojich nepriateľov.

Cirkev ohrozuje sekularizácia, strata živej viery, rozožierajúca kritickosť, ľadový duch nihilizmu. Nádejou je vedomie a potreba jednoty, ktorú vidno rásť medzi kresťanmi, smäd po jednote, potreba medzináboženského dialógu, nerozdelená Cirkev.

Pavol VI. definoval Focolare ako „strom, už dnes veľmi bohatý a veľmi plodný“. Ján Pavol II. povedal, že prvou „inšpirujúcou iskierkou“ hnutia bola láska.

CURSILLOS DE CRISTIANIDAD
(Kurzy kresťanstva)

Eduardo Bonnin, Španiel, pochádza z desať detí. Rád čítal. Študoval u bratov sv. Jána Krstiteľa de la Salle a v kolégiu bratov augustiniánov. Vojenskú službu konal deväť rokov počas španielskej a Druhej svetovej vojny. Tam spoznával, že svet je veľmi odlišný od jeho predstavy. Títo ľudia sú takí buď preto, lebo pre nich je zákon 'priťažký', alebo nepoznajú učenie. Jeho takmer jedinou starosťou bolo zistiť, čo je základným jadrom učenia, čo je najdôležitejšie z kresťanského posolstva. Podľa neho to najjasnejšie vyjadrovali sv. Augustín, sv. Terézia, sv. Ján z Kríža. Zaujímal sa o človeka, ktorý má prijať posolstvo. To, čo najlepšie zhŕňa učenie, je evanjelium, ktoré je pre človeka najprv informáciou, neskôr prináša znepokojenie a túžbu viac sa o ňom dozvedieť: úžasná možnosť byť vďaka zakúsenej a prežívanej milosti jeho priateľom, prebúdza a mobilizuje vo vnútri každého človeka to najlepšie. Jeho prvoradým záujmom bolo napredovať v poznaní Krista a v poznaní človeka ako osoby, a teda jeho schopnosti presvedčenia, rozhodnutí a vytrvalosti. Jeho kontakty s ľuďmi ho priviedli k živému a priamemu overeniu toho, že posolstvo evanjelia prijaté s osobnou vierou umocňuje ľudské kvality. Ako sa náš život v milosti stáva vedomým a rastie, kristologickým spôsobom v nás rastie túžba žiť a ďakovať za dar života a keď našu skúsenosť odovzdávame čo najväčšiemu počtu ľudí, zakúšame radosť.

Boh nikdy neopúšťa svoju Cirkev, jeho prozreteľnosť sa stará, aby vždy v priebehu dejín nejakým spôsobom zjavil lásku, ktorou miluje každého človeka. Charizmu Boh dáva komu chce na to, aby z nej malo úžitok celé spoločenstvo a Cirkev. Cítiť sa kresťanom a necítiť sa Cirkvou, sa mu zdá protirečivým. Toto protirečenie však badáme často u ľudí. Kristov odkaz sa dostáva k mnohým ľuďom len prostredníctvom náročných morálnych prikázaní, ktoré ak sú oddelené od svojej podstaty, zdajú sa absurdné. Hnutie kurzov vzniklo vďaka Bohu a modlitbám mnohých zo živej starostlivosti o konkrétneho, bežného a všedného človeka, ktorý žije svoj každodenný život s jedinou túžbou, môcť žiť a môcť pokračovať v žití a málokedy sa zamyslí, prečo žije a ešte menej, aby sa zaoberal a znepokojoval zmyslom svojej existencie. Chceli, aby sa ľudská sloboda stretla s Božím Duchom. Boli presvedčení, že veľká časť účinnosti spočíva v nájdení spôsobu, ako uľahčiť toto stretnutie. Najprv sám, potom s ďalšími sa dali hľadať miesto a najadekvátnejšiu formu, ako rýchlo, jednoducho, šikovne a atraktívne dosiahnuť cieľ.

V tom čase vyzval prezident Katolíckej akcie na stretnutie sto tisíc mladých, pripravených žiť v Božej milosti. Malo byť odpoveďou na výzvu Pia XI., ktorý r. 1937 v encyklike *Mit brennender Sorge*, o situácii v Nemeckej ríši, hovorí, že svet potrebuje kresťanstvo, ktoré by svojimi čnosťami bolo pre svet príkladom a cestou. Delegácia Katolíckej akcie išla sľúbiť sv. otcovi, že Španielsko je pripravené na také kresťanstvo. Využívajúc vianočné a veľkonočné prázdniny sa s týmto cieľom rozišli do diecéz, organizujúc týždňové kurzy na úrovni diecéz a farností. Ich cieľom bolo nadchnúť mladých pre púť do Santiaga s heslami ako napr. „Svätí do Santiaga“... Eduardo pôvodne nechcel ísť. Radostné a nenútené spôsoby mladých ho presvedčili. O niečo neskôr k pôvodnej schéme bol pridaný predmet Štúdium prostredia a iné veci a začalo sa to odvíjať iným smerom než dotiaľ. S niektorými

priateľmi sa pýtali, čo bude po Santiagu?

Z krátkodobých kurzov vybrali niektoré témy, vylepšovali ich; a myšlienku, že to treba robiť nie cez prednášky, ale cez spolužitie s tými, ktorých chceli pritiahnúť. Treba ich pozvať na izolované miesto, vytvoriť skupiny, aby sa ľahšie viedol dialóg. Mysleli, že tri dni by boli ideálne, najmä ak by v nich bola sobota a nedeľa. Premýšľali, modlili sa, vylepšovali, študovali. Zo začiatku sa volali jednoducho cursillos (malé kurzy). Zrodila sa aj modlitba, ktorú sa na kurzoch modlievali. Napovedá o atmosfére kurzov. Vždy mali na zreteli predovšetkým vzdialených. Uvažovali nad tým, akí sú ľudia a pomyselne ich delili do skupín: dôslední, autentickí, praktizujúci až po ateistických intelektuálov. Na stretnutiach nebol prítomný žiaden kňaz. Ozývali sa námietky, čo zaujíma študenta, nebude zaujímať vykladača v prístave. Konvertiti narážali na strnulosť zvykov. Duch kurzov je podstata evanjelia prenesená do reality mnohých životov. Niekedy prenikne do osoby výbušnou silou.

Vďaka Bohu za spojenie úlohy kňazov a laikov počas kurzov. Vždy a všade keď charizmu pochopili kňazi aj laici, bolo to užitočné pre jedných i druhých. Animátori sú dôležití na oživovanie spoločenských. Kňaz sa cíti byť viac kňazom: „S vami som kresťan, pre vás som biskup“ (sv. Augustín). V laikoch kurz objavuje a obnažuje ich ľudské hodnoty, pomáha im, aby boli kresťanmi vo svete, zväčšujú prestíž Cirkvi a približujú ju svetu. Čo sa naučili počas kurzu na individuálnej úrovni, v tom sa upevňujú na skupinových stretnutiach a na sociálnej úrovni.

Obe veci sledujú dynamiku konverzie prostredníctvom priateľstva, ľudia sa cítia aktívne včlenení do každodenného života v malej skupine, ktorú udržuje blízkosť srdca. To im umožňuje vnášať do života tri aspekty, ktoré sa od nich žiadali v prvý deň kurzu: ich sen, ich dar a ducha pripraveného milovať. Je to v ovzduší veľkého bratstva. Kto zažil skúsenosť kurzu, odnáša si vedomie, že Boh ho v Kristovi miluje. To sa stane motorom, orientáciou, metou života.

Byť kresťanom znamená byť milovaný Bohom a žiť v tomto údive, pretože najrýdzejším elementom kresťanstva je nechať sa od Boha milovať. Tento postoj je nákazlivý a rýchlo sa šíri. Kráčať v ústrety Bohu, ktorý je taký, aký je, teda láska, je potrebné ukázať sa pred ním takí, akí sme. Cieľom bolo priniesť radostnú zvesť všetkým na svete. Zamieravajú sa na jedinečnosť, originalnosť a kreativitu každého jednotlivca. Trojité stretnutie na kurze: so sebou, s Kristom a s bratmi, sa premieňa na priateľstvo so sebou, s Kristom a s bratmi. To ponúka kresťanské kritérium, aby sme všetky problémy riešili v Božom svetle. Kristus prišiel na svet, aby nám poskytol opravdivé šťastie. Sme povolaní byť dôkazom Božej nežnosti. Vzťah s Bohom cez dar milosti, modlitby, vo sviatostiach. Eduardo žije v priateľstve s ľuďmi na okraji spoločnosti, väzňami, narkomanmi, alkoholikmi. Mnoho sa od nich učí: trpezlivosti, vedeli odpustiť veľké urážky, dúfajú v beznádeji, chcú iným urobiť radosť.

Evanjelium sa nezmenilo, my sa musíme zmeniť. Evanjelium je vždy nové a obnovuje nás. Dnešné ťažkosti spočívajú v tom, že človek si cení viac okamžité, ako ozajstné. Vo svete človek nemyslí, nemá čas myslieť, aby ho bolo možné manipulovať a navrhnuť mu hocičo, len aby nebol človekom. Nebudú stačiť teda iba reči. Treba ho dostať do podmienok, v ktorých by zachytil Kristovo poslanstvo, objavil, že evanjelium je bezpečnou orientáciou, aby používal svoju slobodu a bol šťastnejší. Je svetlom, aby našiel rovnováhu potrebnú na to, aby v jeho

vnútri bol pokoj, stimulom interpretovať udalosti vo svetle viery.

Kultúra, politika, hospodárstvo a spoločenský život potrebujú presvedčených a vytrvalých kresťanov. Kresťania nesmú spať. Nebezpečenstvá sú vždy tie isté: spôsobuje ich neprítomnosť Boha v ľudských srdciach a mysliach. Dosiahnuť, aby sa rozdielni ľudia stretli sami so sebou, s Kristom a s bratmi je významný príspevok, aby sme mohli lepšie nasledovať učenie Cirkvi.

HĽUTIE SVETLO - ŽIVOT

František Blachnický, zakladateľ, kňaz Katovickej diecézy, nar. 1920, zomrel 1987; prebieha proces blahorečenia. Zmaturoval r. 1938, Hitler napadol Poľsko, ako práporčík zapojil sa do konšpiratívnej činnosti proti nacistom. V marci 1940 ho zatklo gestapo, z vyšetrovacej väzby v Katoviciach ho poslali do koncentračného tábora v Osvienčime. Tam strávil 14 mesiacov, previezli ho do Zabrze a v Katoviciach ho odsúdili na smrť. Keď čakal na popravu, jasne spoznal absurditu života bez Boha. Tradičná viera, ponímaná skôr ako vonkajšie praktiky, sa ukázala v tejto situácii ako nedostatočná. 17.VI.1942 zažil náhle obrátenie, dar živej viery, ktorý „v jedinom momente dostal ako vliatie novej, nadprirodzenej skutočnosti, ako celkom nové svetlo, ktoré nezapálila ľudská sila“. Cela smrti sa stala celou nového života. Po sto dňoch čakania na výkon trestu smrti ho nečakane omilostili, prekladali do viacerých väzníc a koncom vojny, v apríli 1945 ho oslobodili Američania. Dozrieva jeho rozhodnutie venovať svoj život Bohu a službe ľuďom ako kňaz.

Jeho prvé kňazské roky sa viažu na obdobie stalinizmu v Poľsku. Obdobie obmedzovania náboženskej slobody a činnosti, likvidácia internátov, škôl, katolíckych výchovných ustanovizní, cirkevného majetku, rastúca ateizácia, sekularizácia, obmedzená pastorácia nás, potreba formácie katolíckej elity vernej životu podľa viery

Začiatky hnutia siahajú do päťdesiatych rokov. R. 1954 usporiadal prvú „oázu Božích detí“, akýsi skautský tábor, kde sa všetko odvíjalo od tajomstiev viery, dôraz sa kládol na realitu krstu. Všetko, od hry až po modlitbu a spoločenstvo sa stalo skúsenosťou, životom. Základom týchto exercícií bolo pätnásť tajomstiev ruženca. Účastníkmi boli miništranti. Zrodila sa nová exercičná metóda zážitku.

V päťdesiatych rokoch vznikla „krížová výprava striezlivosti“, do ktorej sa v krátkom čase zapojilo sto tisíc dospelých, ktorí sa zaviazali k abstinencii od alkoholu. Patrónkou bola Nepoškvrnená. Princípom bol obraz slobodného človeka, išlo o oslobodenie sa od všetkého, čo ho zotročovalo, aby mohol získať svoju dôstojnosť. Solidarita i v modlitbe, aby sa tak vyprosovalo oslobodenie pre všetkých zotročených. Bola spojená aj so vzdelávaním dospelých laikov. Režimom bola násilne rozpustená v auguste 1960. Blachnického uväznili v tom istom väzení, kde čakal na popravu v období nacizmu. Sám sa o tomto čase vyjadril ako o „požehnannej dobe exercícií“.

Začiatok šesťdesiatych rokov znamenal pre neho nový životný úsek, štúdium pastorálnej teológie na Katolíckej univerzite v Lubline, spojené s vedeckou analýzou exercícií – oáz s deťmi a Druhý vatikánsky koncil. Vedeckú činnosť spájal s pastoráciou, teologické uvažovanie s praxou. V habilitačnej práci poukázal na koinoniu – communio ako na princíp

života a pôsobenia Cirkvi. Z jeho početných chariziem: dar viery, dar vízie živej Cirkvi ako všezahrňujúceho programu života a pôsobenia, dar Spoločenstva Nepoškvrnenej, Matky Cirkvi (ženský sekulárny inštitút) a dar môcť sa úplne obetovať Bohu. Hnutie sa stalo pre neho darom i úlohou.

Na juhu Poľska, v Kroščenku, Liturgická obnova zhromažďovala kňazov a teológov, odkiaľ sa šíril impulz do celého Poľska. Biskupská konferencia poverila profesora Blachnického formáciou liturgickej služby; miništranti, lektori, kantori, zbor a pod. pre celé Poľsko. Na oázach sa zúčastňovalo stále viac mládeže aj dospelých: kňazov, laikov, rehoľníkov, katechetov, zodpovedných za liturgickú službu vo farnostiach. Blachnický i vedúci kňazi museli čeliť prekážkam zo strany komunistického režimu. Iba vďaka postoju pastierov Cirkvi, predovšetkým kardinála Wojtylu, mohli oázy prežiť. Biskupská konferencia pridělila vznikajúcemu hnutiu delegáta, nová realita prijala názov Oáza živej Cirkvi alebo Hnutie živej Cirkvi. Aj na Slovensku sa potajomky uskutočňoval rozvoj oáz a dnes sa v jeho rozvoji pokračuje.

Nastal prudký rast účastníkov oáz. R. 1973 sa uskutočnili „rodinné oázy“ a zaznamenali prudký rozvoj. Rodinná vetva hnutia sa nazýva Domáca cirkev. Kardinál Wojtyla zasvätil celé hnutie Nepoškvrnenej. Počas prvého zhromaždenia zodpovedných r. 1976 prijali názov „Hnutie Svetlo – Život“. Vypracovali sa materiály pre formáciu jednotlivých skupín. Vízia koinonia/communio, spoločenstvo s Otcom skrze Syna v Duchu Svätom a spoločenstvo s bratmi. Miesto a účinkovanie je v Cirkvi, v miestnom spoločenstve. Charizma živej Cirkvi, zážitok prostredia, v ktorom človek prijíma Božiu lásku a usiluje sa žiť podľa jej vzoru.

Charizma Svetlo-Život, alebo charizma metódy plodného pôsobenia. Symbol prekrížených slov Svetlo-Život, Fos-Zoe, ktorý je poznávacím znamením hnutia, je skratkou programu a poukazuje na špecifické metódy. Jednota Svetla a Života. Skutočná sloboda spočíva v podrobení sa pravde, „poznáte pravdu a pravda vás vyslobodí“. Dokonalá jednota Svetla a Života sa uskutočnila iba v Ježišovom živote a najjasnejšie sa zjavila na kríži. Poslušnosť Duchu Svätému nám umožňuje približovať sa ku Kristovi, aby sme mali svetlo života. Tri charizmy určujú pedagogiku hnutia, ktorej cieľom je nový človek, nová spoločnosť a nová kultúra. Cieľom pedagogiky je vychovať k zrelosti kresťana ako nového človeka v Kristovi. Vytvorenie nového spoločenstva je možné iba vďaka spoločenstvu s Bohom. Skúšobným článkom je malé spoločenstvo. Tri stupne formácie: evanjelizácia, ktorá vedie k osobnému prijatiu Krista ako Pána; deuterokatechumenát, ako objav spôsobu formácie autentických nasledovníkov a učeníkov Krista v miestnom spoločenstve s prvkami: Kristovo slovo, modlitba, obrátenie, liturgia, svedectvo, služba; a diakonia spojená s Kristom-Diakonom, Služobníkom. **Štyri zdroje inšpirácie:** Duch Svätý, Druhý vatikánsky koncil, Kristus-Služobník a mariánska idea, Nepoškvrnená, Matka Cirkvi. Oživovať farnosti majú diakonie: oslobodenia, evanjelizácie, deuterokatechumenátu, liturgie, domácej cirkvi, modlitby a miestneho spoločenstva. Prorocká služba je spojená s evanjelizačným plánom a biblickými stretnutiami; kňazská s formáciou liturgickej služby; pastierska so školením animátorov hnutia a Inštitútom pre pastoračno-liturgickú formáciu kňazov-moderátorov na KUL. Nádejou hnutia je ženský Inštitút Nepoškvrnenej Matky Cirkvi. Z hnutia vychádza

množstvo kňazských a rehoľných povolání.

Velkú úlohu zohral pri deuterokatechumenátnej formácii Ordo initiationis christianae adultorum (1972). Hnutie sa usilovalo osloviť v prvom rade pokrstených. Evangelii nuntiandi (1975) bola základom pre evanjelizáciu ad intra a ad extra. Podnikli sa aj pokusy o ekumenizmus. V ostatných rokoch sa zúčastnilo oáz každoročne 65 tisíc osôb, z toho 12 tisíc rodín. Oázy sa stali cestou oslobodenia, školou evanjelizácie, modlitby, jednoty rodín, túžby po svätosti.

Nový impulz: pontifikát Jána Pavla II. a jeho poslanstvo: Nebojte sa! Otvorte dvere dokorán Kristovi. Blachnický prijal plán evanjelizácie Poľska s názvom: Ad Christum redemptorum. Aj medzi stúpecami Solidarity r. 1980 boli mnohí, ktorí chápali slobodu podľa evanjelia. Vznik Krížovej výpravy oslobodenia človeka (1979) chcel oslobodiť človeka od alkoholu, od strachu a ďalších zotročení. Aby laici prevzali im prislúchajúcu zodpovednosť v Cirkvi; podporovať vznik spoločenstiev; venovať sa mládeži.

Zasadzovanie sa za ochranu nenarodených detí. Blachnický založil kresťansko sociálne hnutie Nezávislá kresťanská spoločenská služba; ako podľa sociálneho učenia Cirkvi konať v novej politickej situácii; šíriť ideu Pravda – Kríž - Oslobodenie.

Uvalené stanné právo v Poľsku v decembri 1981 zastihlo Blachnicého v Nemecku. So súhlasom episkopátu prevzal vedenie Mariana, bývalého poľského domova v Carlsbergu a vybudoval tam Evanjelizačné centrum Hnutia Svetlo – Život. Vydával štvrtročník Pravda – Kríž – Oslobodenie, založil spolok Kresťanská služba pre oslobodenie národov.

COMUNIONE E LIBERAZIONE

(Spoločenstvo a oslobodenie)

Zakladateľ Mons. Luigi Giussani, nar. 1922 v Taliansku. Jeho staroba je naplnená väčším nadšením, ako keď začínal. Je plný prostej odvahy. Hnutie je rozšírené v sedemdesiatich krajinách. V seminári im učiteľ vysvetlil prvú stránku Jánovho evanjelia: „Slovo Boha (čiže cieľ požiadaviek ľudského srdca, a tým posledný cieľ túžob každého človeka, ktorým je šťastie) stalo sa telom,“ to radikálne zmenilo jeho život. Pociťoval chuť a túžbu chápať. Stal sa kňazom, profesorom v seminári. Cestou vo vlaku stretol troch chlapcov plných nevedomosti a predsudkov voči kresťanstvu. Preto poprosil predstavených, aby sa mohol venovať práci medzi mladými milánskych škôl. Zaujímal sa o študentov. Žil katolícku vieru. Hovoril o tom, čo mu hovorila matka a v seminári, prihováral sa slovami Tradície v chápaní jej obsahu, podľa spôsobu Otcov a pápežov. Spomína na matkine slová: „Aký krásny je svet a aký veľký je Boh!“ Jestvuje nekonečné Tajomstvo, ktoré tvorí všetky veci. Chápal, a ostatní s ním, že tu bol prítomný Kristus. Vnímali prítomnosť Krista v Cirkvi ako totálnu odpoveď na otázky sveta. Ukázať chcel študentom rozumnosť viery, slobodné prijatie Krista sa zhoduje s túžbami ich srdca. Vážia si slobodu ľudského ja. „Čože je človek, že naň pamätáš?“

Študentská mládež, ktorú založil bola jednou z vetiev Katolíckej akcie. Charizma sa mu ukázala s jasnosťou konkrétneho spôsobu, akým Duch v srdci človeka vzbudzuje pochopenie a lásku ku Kristovi v určitom historickom kontexte. Kto ju prijme, musí sa

podieľať na Kristovom poslaní: Chodte do celého sveta! Kristus je s nami po všetky dni až do skončenia sveta. Z daru jednotlivcovi sa začína skúsenosť viery užitočnou pre Cirkev. Je určená všetkým. Kresťanská udalosť je vyčerpávajúca odpoveď pre naše ja, pre naše srdce, definované túžbou po pravde, kráse, добрote, spravodlivosti.

Prekážky kresťanskej obnovy nepochádzajú predovšetkým zvonka, ale sú vo vnútri, v nás, v Cirkvi. Dedičný hriech je skutočnosťou, uvedomujeme si svoju hriešnosť. „...vo vnútri katolicizmu akoby prevládalo nekatolícke myslenie, a môže sa stať, že toto myslenie vo vnútri katolicizmu sa zajtra stane tým najsilnejším.“ (Pavol VI.) Koreň tejto krízy je protestantizácia kresťanstva. Vplyv, ktorý nesie protestantské črty oslabil moderný katolicizmus. Následky: interpretačný subjektivismus v súvislosti s Božím slovom; moralizmus v životnej praxi; oslabenie organickej jednoty kresťanskej udalosti, ktoré siaha až k pokusu vyprázdniť zvnútra spojenie s rímskym biskupom, pričom ide o popretie jeho reálneho primátu. Zdroj týchto troch pádov má svoj zdroj v posledných troch storočiach, konkrétne v odsunutí ontologickej kresťanskej skutočnosti, aby sa dostali do popredia etické dôsledky kresťanského života. Vytráca sa podstata kresťanskej skutočnosti.

Nové stvorenie sa stáva žriedlom odlišnej spoločnosti. Činnosť kresťana je svojou povahou misionárska, spoluúčasťou na metóde Krista, ktorý utvoril Cirkev, aby sa stal známym v celom svete. Kristus sa prihovára ľuďom prostredníctvom konkrétnych udalostí. Hnutie chce pokračovať v jeho metóde. Charizma je cesta, ktorá vedie ku Kristovi. Predovšetkým je to ohlasovanie zvesti, že Boh sa stal človekom, dejinným spoločníkom na našej životnej ceste. A Ježiš je prítomný v Cirkvi, ktorá je jeho tajomným telom, v znamení zhody, spoločenstva, komunity, jednoty. Z týchto dvoch prvkov sa rodí misionárska vášeň, aby ostatní poznali a prijali Krista. Zviditeľňovanie jednoty pokrstených sa nazýva spoločenstvo a jeho ovocím bude oslobodenie. Svet je tak ľudskejší, viac zodpovedá svojmu určeniu zažiť šťastie srdca. Srdcom našej viery je tajomstvo Vtelenia. Božie milosrdenstvo v dejinách má jedno meno: Ježiš.

Druhý vatikánsky koncil hovorí o Cirkvi ako spoločenstve, veľmi radostné potvrdenie, že Kristus a Cirkev sú centrom dejín. Misionárska úloha, ktorú koncil pripomína všetkým kresťanom, je milosťou. Prvú encykliku Jána Pavla II. prijali ako svoj životný plán. V katechéze nazývanej Škola komunity, jej venovali celý rok. Pápežská rada pre laikov r. 1982 uznala Fraternitu Hnutia Communione e liberazione. V CL sa zrodila skúsenosť úplného odovzdania sa Kristovi, ich spôsob života schválila Cirkev, sú zasvätení a volajú sa: Memores Domini, je to ideál pre všetkých. Zasvätený je prorokom, lebo volá, že Kristus je všetko, samotný spôsob jeho jestvovania je tým volaním. Vzťah ku Kristovi je tkanivom, z ktorého je utkaná naša existencia. Hnutie sa snaží poľudštiť prostredie, okolnosti, svet.

Žiť pre ľudskú slávu Krista v dejinách. Milujú všetky formy, ktoré Cirkev uznáva a sú ochotní spolupracovať. Všetko čo robia, robia ako poslanie. Zdrojom radosti je patriť do Cirkvi. Sú ochotní na každú obeť, až po obeť vlastného života, ochotní sa odvracať od mentality sveta. Vzťah ku všetkým veciam prežívať ako znak a pozvanie k Cieľu. Kresťan je človek, ktorý v každom vonkajšom jave vníma večnosť. Vernosť charizme je spoluprácou s pápežom a biskupmi, ktorí sú s ním v spoločenstve. Snaha o ekumenizmus, rozdelenie medzi kresťanmi zmenšuje Kristovu ľudskú slávu v dejinách a oslabuje sa aj význam

svedectva svetu. Neveriacich pozývajú k zamysleniu sa nad vlastnou ľudskou existenciou. Pokiaľ ide o ostatné náboženstvá, zdôrazňujú správnosť každého autentického náboženského hľadania, udržiajú priateľstvo s budhistickými mníchmi z hory Koya. Želajú si stretať a spoznávať sa s ľuďmi iných vierovyznaní, ktorí majú zmysel pre Tajomstvo, chcú spolupracovať na zmene sveta.

Vedomie súčasného človeka je roztrieštené racionalizmom, nihilizmom, panteizmom, skepticizmom, atmosféra neistoty nepozná slovo pravda. A predsa túžba po niečom opravdivom definuje aj srdce súčasného ľudstva. Novosťou je stretnutie s ľuďmi, ktorých ľudskosť je opravdivejšia. Dôkazom slov evanjelia je život toho, kto ich vyslovuje. Stretnutie, ktoré je objatím a prijímaním skúseností tých, ktorých stretáme. Evanjelium je nepretržitým sledom stretnutí „od človeka k človeku“, ktoré sú počiatkom životnej udalosti, ktorá sa nakoniec stala dejinami, a dostala sa až k mojej mame, ktorá to povedala mne.

„Toto je cesta, don Giussani. Pokračujte takto ďalej.“ (Pavol VI.)

„Neprestajne obnovujte objavenú charizmu, ktorá vás očarila, a to vás bude s ešte väčšou silou viesť k tomu, aby ste boli služobníkmi jediného Pána – Krista.“ (Ján Pavol II. kňazom CL)

KATOLÍCKA CHARIZMATICKÁ OBNOVA V DUCHU SVÄTOM

V katolíckej Cirkvi r. 1967, krátko po koncile možno badať tento prúd milosti v Amerike. Na duchovnom cvičení venovanom obnove sviatosti birmovania, zúčastnili sa študenti a profesori z Katolíckej univerzity v Pittsburgu prežili hlbokú skúsenosť Otcovej lásky. Pápež Lev XIII. zasvätil 1. 1. 1901 20. storočie Duchu Svätému, venoval encykliku Duchu Svätému, navrhol vrátiť sa do Turíčneho Večeradla a vzývať Ducha Svätého kvôli jednote kresťanov. Druhý vatikánsky koncil, modlitby pápežov o duchovnú obnovu...

Dnes je rozšírená v 204 krajinách medzi 82 miliónmi katolíkov. V rôznych národoch má odlišný štýl, rôzne formy života a právneho usporiadania. Výraz „obnovy v Duchu Svätom“ (Tít 3,5) sústreďuje pozornosť na Ducha Svätého, a nie na charizmy; nikto sa nemôže považovať za autentického charizmatika, ak nie v súvislosti s Cirkvou, lebo ona je charizmatická. Nemá zakladateľa, ako je to u mnohých hnutí. Ani nijakú zvláštnu charizmu, ale chce prispieť k upevneniu fyziologickej štruktúry kresťanskej existencie, ktorá je svojou prirodzenosťou jestvovaním „v Duchu“, dať vzrast pokoncilovej Cirkvi, aby sa celá stala charizmatickou. Je otvorená pre všetkých.

Vďaka Kristovmu Duchu sa môžeme stať ochotnými nástrojmi, ktoré budú svedčiť o jeho pôsobení v Cirkvi i vo svete, spĺňajúc účasť na Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej službe. Obnova je vyjadrením nepretržitosti udalosti Turíc, cirkevným hnutím, ide o neustále poznávanie osoby Ducha Svätého, jeho činnosti v Cirkvi a v každom z nás. Vzťah pokrsteneho k Svätej Trojici je vzťahom osobnej viery, ktorá plodí prenikavejší zmysel pre Boha. Prejavuje sa v novej skúsenosti lásky Otca, ktorá nás robí schopnými milovať, nakoľko sme milovaní; vlády Ježiša Krista, ktorá nás uschopňuje ohlasovať evanjelium spásy; moci Ducha, ktorá robí chudobných bohatými, slabých silnými, chorých zdravými, hriešnikov Božími deťmi, prebúdzá svedomia.

Opravdivo prežívaná prax sviatostí robí kresťanskú skúsenosť neustálou metanoiou, denné umieranie starého človeka a rodenie nového, dielo Ducha. Vytváranie kresťanských skupín, ktoré sa spolu modlia a vyprosujú pre každého z členov nové zoslanie Ducha, disponovanosť využiť talenty a charizmy v službe bratom a Cirkvi, za krst Duchom. Ide o vzťah ku sviatostiam kresťanskej iniciácie, aktualizuje a obnovuje náš krst, dáva nám jasnejšie vedomie jeho aktuálnosti, človek žasne nad divmi a novosťami Ducha. Zhromaždené spoločenstvo, ktoré sa modlí a slávi, je zakladajúcou udalosťou obnovy. Jeho vzor možno nájsť v opise prvej kresťanskej komunity (Sk 2,42–48), ako aj učení sv. Pavla o charizmách (1 Kor 12–14). Obnovení Duchom hasia smäd po spáse a smäd po svätosti.

HĽUTIE KREŠŤANSKÝCH RODÍN

Hlavným cieľom HKR, je služba rodinám pre rozvoj ich harmonického života upevňovaním jednoty, lásky a viery na základe slobodného rozhodnutia. Pre túto službu má pripravené viacero programov pre manželov, deti, snúbencov, kňazov...

1. Spoločenstvo rodín – pravidelné troj až štvortýždňové stretnutia manželov, rodičov alebo rodín v počte 5 – 8 párov alebo rodín. Zamerané na obnovu manželského a rodinného života s dohodnutým programom duchovným, vzdelávacím a spoločenským, ktorý trvá 1,5 – 2 hodiny; manželské dvojice, jednotlivci alebo rodičia s deťmi.

2. Originálne manželské rekolekcie – na budovanie dobrých vzťahov medzi manželmi.

3. Manželské po-rekolekčné stretnutia - na výchovu detí.

4. Manželská obnova – retorno; - na úlohu a uplatenie Slova Božieho v živote manželov a rodiny.

5. Stretnutia synov a dcér – na poznanie a úlohu vzťahov medzi deťmi a rodičmi a všeobecne predstavenými; deti a slobodná mládež nad 16 rokov.

6. Stretnutia so sebou samým – na prehĺbenie poznania seba a života v spoločenstve; jednotlivci nad 18 rokov.

7. Komunikácia v rodine – na obnovu a prehĺbenie kvality rodinného života; rodičia aspoň s jedným dieťaťom nad 13 rokov, môžu byť aj neúplné rodiny; jednoduché stretnutie.

8. Ohne stretnutia snúbencov – na vzájomné poznanie a prehĺbenie vzťahu medzi pármami: chlapec a dievča.

9. Kňazské stretnutia – na upevnenie a prehĺbenie kňazskej služby všeobecne i pri pastorácii rodín; kňazi z pastorácie a rehoľní kňazi.

HKR na Slovensku, Teplická 2, 831 02 Bratislava, Fax/tel: 02/ 44 46 18 96, vydáva časopis Rodinné spoločenstvo.

SEKTY

(Z diplomovej práce Ing. Mgr. Miloša Poláka: Sekty na Slovensku, RKCMBF UK, Bratislava 2002)

Výraz sekta sa v bežnom jazyku považuje na označenie, ale aj na vyjadrenie nesúhlasu. Slovo sekta pochádza z latinského slova secta, ktoré má svoj pôvod v slove secare

(rezať, krájať). Náhľady na pojem sekty, na jej definíciu sa vyvíja tak ako spoločnosť a okolnosti, ktoré jej rozvoj sprevádzajú. Sekta nemusí byť spoločenstvo so zanedbateľným počtom členov, sú sekty ako napr. Svedkovia Jehovovi, alebo Scientologická cirkev, ku ktorým sa na celom svete hlásia stotisíce členov. Taktiež nejaká skupina rebelov, ktorí na protest odišli z nejakej etablovanej cirkvi, pretože v súčasnosti mnohé kultúry vznikajú syntézou viacerých prúdov. Preto sektu dnes chápeme ako fundamentalistické zoskupenie s výrazne autoritatívnymi črtami svojho vodcu alebo vedenia, ktoré má niekedy až patologické sklony sa uzatvárať do svojho vykonštruovaného sveta.

Pre kresťanov bol tento výraz vnímaný vždy negatívne, nakoľko znamená ohrozenie a rozbíjanie jednoty. Cirkev na definíciu siekt používa ekleziologické, sviatostno-právne kritérium. Toto kritérium hovorí, že sekta je nábožensko-sociálny útvar, ktorý nepovažuje apoštolskú tradíciu a všeobecnosť za záväznú. Svoj pôvod odvodzuje od ustanovenia svojich zakladateľov alebo od dobrovoľného spojenia rovnako zmýšľajúcich. Neuznávajú Cirkvou hlásané a uskutočňované učenie viery za univerzálne platné a spásonosnú Božiu vôľu, zakotvenú v krste, si nárokujú iba pre seba. Synonymami k slovu sekta sú napr. v Nemecku používaný pojem „mládežnícke sekty“, v Amerike „deštruktívne kultúry“, hlavne preto, že razia zásadu, že účel svätých prostriedkov, neváhajú kradnúť, klamať, podvádzať a nemorálne využívať psychickú závislosť na dosiahnutie svojich cieľov. Nič netušiacich ľudí premenia na otrokov a zbavujú ich tým najhrubším spôsobom občianskych práv a slobôd. V rámci terminológie sa stretáme aj s pojmom „nové náboženské hnutia“, novými nielen preto, že sa objavili po druhej svetovej vojne, ale aj preto, lebo vystupujú ako alternatíva voči inštitucionalizovaným oficiálnym náboženstvám a prevládajúcej kultúre.

CHARAKTERISTICKÉ ZNAKY SIEKT:

1. Koncept samospasiteľnosti

Členovi sa vsugerúva, že všetko sa vyrieši, keď bude mať vieru v seba vo vodcu. Následkom je zmenený obraz o človeku, ktorý siaha až po zbožšovanie, prípadne pohrdanie ľuďmi.

2. Ťažisko kultu

V strede stojí vodca, guru, prorok. On má patent, je osvietený, transcenduje v doteraz nepoznanej kvalite alebo vytvára spojenie s univerzom. Spravidla ide ešte o žijúce osoby. Títo ľudia, väčšinou zakladatelia sekty sú povýšení nad normálnu ľudskosť, často sa označujú za boha, tešia sa božskej úcte, spojenej s tomu primeraným blahobytom. Členovia sa s nimi stotožňujú do takej miery, až sú presvedčení, že čokoľvek povedia, je pravda a pre ich duchovný život to v danom momente musí byť najlepšie riešenie.

3. Absolútna poslušnosť

Vodca, ktorý je centrom skupiny, vyžaduje od svojich žiakov a stúpenčov absolútnu poslušnosť, čo môže viesť k slepej podriadenosti. Nevzťahuje sa iba na myslenie, ale aj konanie.

4. Plnosť povedomia

Vodca má plnosť poznania a zosobňuje (pravdu“. Sprostredkúva ju ako a kedy chce. Všetko čo povie, ako sa správa, čo robí, je dôležité. Na všetko jestvujú dôvody a vytvárajú sa súvislosť. Ich vyhľadávaním a uvádzaním do svojho všedného života sú zamestnaní členovia

sekty.

5. Pyramída poznania

Zakladateľ stojí na vrchole pyramídy poznania a nikto sa nevyrovná jeho poznaniu, jeho schopnosti transcendovania alebo jeho prorockému daru. Pod ním stoja najbližší dôverníci, ministri, guvernéri, vedúci centier. Všetko je hierarchicky členené. Účasť na poznaní o koncepte spásy je možná len cez tento rebríček. Najvyšší stupeň je však pre člena sekty nedosiahnuteľný.

6. Oprávnenie a zodpovednosť

Všetci vedúci sú v konečnom dôsledku zodpovední zakladateľovi. On ich povoláva, ale nemajú právo spolurozhodovania. Na spätné otázky sa odpovedá: Božie rozhodnutia neznesú otázky. Takto sa odsúva každá zodpovednosť. Z toho vyplýva aj odmietanie zodpovednosti za psychické poruchy, ktoré sa často vyskytujú pri extrémnych formách terapie.

7. Financie

Organizácia sekty pohltí množstvo peňazí nielen na nákladný životný štýl zakladateľa ale aj na celosvetové náborové ťaženia organizácie, na ktorých sa každý člen aktívne zúčastňuje a dáva k dispozícii viac menej bezplatne svoju pracovnú silu, často až do úplného vyčerpania.

8. Pochybné rozhodnutie

Pred vstupom do sekty neexistuje možnosť aspoň sčasti sa objektívne informovať o jej konečných cieľoch a úmysloch. Preto záujemca nemá žiadny prehľad o možných následkoch svojho rozhodnutia. Väčšinou je vystavený taktike preľstenia, na ktorú sú mladí, ale aj starší ľudia v krízových situáciách prikrátki.

9. Sankcie voči kritikom

Múdrose vodcu alebo rozhodnutie vedenia neslobodno podrobovať žiadnym otázkam, kritike. Predovšetkým vo fáze náboru sa sekta radšej vzdá tvrdých kritikov, ako by sa mala pustiť do argumentovania a presvedčania. Voči kritikom sa uplatňujú sankcie.

Typológia siekt

Pre lepšie pochopenie rozdielností medzi rôznymi sektami môžeme rozlíšiť tieto štyri typy siekt a nových náboženských hnutí:

1/ hnutia zakladajúce sa na Svätom Písme, ktoré sú kresťanské alebo z kresťanstva vychádzajú;

2/ hnutia odvodzujúce sa od iných náboženstiev ako sú budhizmus, hinduizmus, islam a tradičné náboženstva;

3/ sekty, ktoré charakterizuje rozklad pôvodnej myšlienky náboženstva a návrat k pohanstvu. Majú príznaky kultúry duchovne spohodlnenej alebo unavenej racionalizmom modernej doby;

4/ sekty gnostické - svojim volaním prirodzenosti zdanlivo ponúkajú ľuďom možnosť striasť váhu slobody a zodpovednosti a vydať sa po ceste, ktorá nevyžaduje morálne rozhodnutia.

A/ Sekty vychádzajúce z kresťanstva

Cirkvi Kristove, Nazaréni, Slobodná ľudová misia, Univerzálny život, Svedkovia

Jehovovi, Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní (Mormoni), Cirkev zjednotenia (Moonova Cirkev), Antropozofická spoločnosť, Hnutie Grálu (Natália de Lemeny Makedonová)

Cirkvi Kristove

Majú svoje korene v Hnutí prebudenia z 19. storočia. Považujú sa za kresťanskú cirkev, ktorá sa vrátila k pravému novozákonnému kresťanstvu. Členovia sú konzervatívni biblickí fundamentalisti, ktorí kladú silný dôraz na Bibliu ako svoj najvyšší prameň učenia. Veria, že krst dospelých je nevyhnutný na spásu a táto spása sa môže stratiť, najmä pri opustení skupiny. Členovia prejavujú svoju oddanosť získavaním nových členov a poslušnosťou jednému z "učeníkov". Má na Slovensku spoločenstvá v Bratislave, Nitre, Banskej Bystrici a v Košiciach. Pravidelné bohoslužby v nedeľu pozostávajú z kázne, čítania Písma a zo spevu (bez hudobných nástrojov).

Nazaréni

Nazaréni sú známi pod názvom Spoločnosť veriacich v Ježiša Krista nazaretských, ktorá vznikla začiatkom 19. storočia v Uhorsku. Neskôr sa rozšírila do Československa, Ruska a Zakaukazska. Prívrženci spoločnosti zavrhovali liturgiu a symboliku oficiálnych cirkví, vrátane symbolov kríža, duchovenstva a chrámu, uctievania relikvií. V súčasnosti pôsobia malé komunity v Bratislave a Bernolákove.

Svedkovia Jehovovi

Organizáciu Svedkov Jehovových založil koncom minulého storočia americký obchodník s látkami Charles Taze Russell. Jeho základným vieroučným spisom sa stali niekoľkodielne „Štúdie Písma“. Ich kľúčovým posolstvom bolo presvedčenie, že rok 1914 sa stane posledným rokom ľudských dejín a že na jeho sklonku bude na zemi ustanovené Božie kráľovstvo. Keď sa tak nestalo, bol dátum konca sveta ešte niekoľkokrát presúvaný, najmasovejšie očakávania sa viazali na roky 1925 a 1975. Prvou zásadou je rozdeľovanie všetkých pravoverných veriacich na dve základné kategórie: na exkluzívnu triedu 144000 pomazaných, ktorí cítia vo svojom vnútri, že prijali krst Duchom Svätým. Členovia tejto triedy majú s Bohom osobný kontakt a sú ním vybratí, aby po smrti vládli s Ježišom v nebi ako králi.

Ďalej je tu druhá trieda tzv. iných oviec, ktorí nemajú možnosť osobného kontaktu s Bohom a po smrti majú nádej, že budú žiť pod panstvom pomazaných na rajskej zemi ako ich otroci. Najdôležitejšia udalosť dejín sa podľa svedkov Jehovových udiala v roku 1914, keď Ježiš Kristus bol Bohom (Jehovom) korunovaný za kráľa Božieho kráľovstva. Pritom zvrhol Satana z neba na zem, čo sa prejavilo výrazným zhoršením podmienok života. Množstvo vojen, hlad, choroby, zvýšenie kriminality a úpadok morálky sú znamenia, ktoré ukazujú, že Ježiš panuje a že koniec sveta je blízko. Jeho vrcholným okamihom bude bitka Armagedon, v ktorej Boh Jehova zničí všetkých svojich nepriateľov. Ako zbrane použije záplavy, zemetrasenie, prúdy tekutého ohňa a síry. Ako v nijakej vojne, ani v tejto nevezmú Svedkovia Jehovovi do ruky zbrane. Jednoducho počkajú, kým Boh sám dovŕši svoje dielo. Potom nastane obdobie tisíc rokov, v ktorom Satan bude spútaný a nad rajskou Zemou bude ustanovená teokratická vláda Ježiša Krista.

Svedkovia Jehovovi sa odvolávajú na Bibliu, ale ich učenie nemá s ňou nič spoločné.

Popierajú základné kresťanské pravdy ako vieru v Najsvätejšiu Trojicu, Kristovo božstvo, osobu Ducha Svätého, vzkriesenie Ježiša Krista v tele. Písmo Sväté však jasne hovorí "Lebo ak svojimi ústami vyznávaš: Ježiš je Pán! a vo svojom srdci uveríš, že Boh ho vzkriesil z mŕtvych, budeš spasený. Lebo srdcom veríme na spravodlivosť a ústami vyznávame na spásu" (Rim 10,9–10).

Taktiež odmietajú v svetskej oblasti ľudskú vládu, službu v armáde, transfúziu krvi, slávenie narodenín a sviatkov atď. Táto sekta je rozšírená takmer po celom svete, veď len ich dvojtýždenník Strážna veža vychádza v náklade 22 mil. výtlačkov v 128 jazykoch a Prebudte sa! v náklade 19 mil. v 81 jazykoch. Má prepracovaný systém distribúcie svojej misijnej literatúry, týchto "distribútorov" môžeme v našich mestách stretnúť na každom rohu. Treba však povedať, že ich nadšenie a obetavosť, nemá dôvod v ich láske k blížnemu ale v strachu. V súčasnosti prechádza táto sekta celosvetovo štádiom depresie. Na Slovensku je táto sekta zaregistrovaná ako náboženská spoločnosť a má okolo 13.000 členov.

Cirkev zjednotenia

Základom učenia Cirkvi zjednotenia je text Boží princíp. Zakladateľ Sun Myung Moon odhalil tento Boží princíp počas 9 rokov od stretnutia s Ježišom v roku 1935. Predstavuje intepretáciu Biblie na základe zjavenia, ktoré Moon dostal. Podľa učenia reverenda Moona "trojica" nespočíva v Otcovi, Synovi a Duchu Svätom - ale skladá sa z muža, ženy a Boha. Cieľom plánu Stvoriteľa je údajne vytvoriť „dokonalú ľudskú rodinu" ako objekt Božej lásky. Ježiš síce dosiahol osobnú dokonalosť, ale nie dokonalosť na rodinnej úrovni: pretože mu nebolo umožnené oženiť sa s mladšou sestrou Jána Krstiteľa. Naproti tomu Moon dosiahol dokonalosť na osobnej i rodinnej úrovni. Moonova sekta predstavuje dnes veľké nebezpečenstvo, nakoľko svoj nábor organizuje pod heslami ako usporiadaný rodinný život, boj proti drogám, boj proti AIDS.

Svojich nasledovníkov hľadá najmä medzi vysokoškólákmi, hlavne počas skúškového obdoba, kedy sú najzraniteľnejší. Pozývajú ich do tzv. študijných centier, kde prebiehajú rôzne prednášky, semináre a výcvik. Ich cieľom je priviesť jednotlivcov k dokonalosti. K nej treba Moonove požehnanie a k tomu treba získať pre cirkev ďalšie 3 duchovné deti. Z iniciatívy reverenda Moona vzniklo veľa rôznych organizácií s humanistickým a kultúrnym nádychom, ktoré vykonávajú neziskovú, aj podnikateľskú činnosť, ako sú Medzinárodná kultúrna nadácia, Medzinárodná konferencia pre jednotu vedy. Moonova Cirkev riadi niekoľko nadácií a podnikov po celom svete. Spolupracuje so všetkými druhmi politických skupín, ako aj s niektorými novými náboženskými hnutiami. Na druhej strane stojí však fakt, že Moonova cirkev vlastní továreň na výrobu zbraní. „*Chráňte sa falošných prorokov: prichádzajú k vám v ovčom rúchu, ale vnútri sú draví vlci.*" (Mt 7,15) Na Slovensku pôsobí Cirkev zjednotenia od r. 1968. Niektoré z horeuvedených druhov organizácií sú zaregistrované ako občianske združenia na MV SR ako napr. Federácia žien za mier vo svete, Federácia rodín za mier vo svete, Akadémia profesorov za svetový mier. Tieto organizácie usporadúvajú rôzne semináre, ktoré sú venované rodinnému životu a obnove rodiny a zneužívané na nábor nových členov. Počet prívržencov u nás sa odhaduje na niekoľko sto.

Hnutie Grálu

Založil Oskar Ernst Bernhardt, ktorý je známy ako Abd-ru-shin, ktorý napísal knihu

"Vo svetle pravdy"- t.j. Posolstvo Grálu. Bernhardt chápal seba ako Kristom, synom božím ohlasovaného syna človeka (Imanuela), ktorý bude súdiť ľudstvo a nastolí tisícročnú ríšu. Cirkev podľa neho Ježišovo učenie nepochopila a v Biblii ho prekrútila. Preto prišiel Abd-ru-shin, aby vyviedol ľudstvo z bludu a pred príchodom tisícročnej ríše mu dal ešte poslednú šancu žiť podľa jeho zákonov. "Grál" je podstatnou témou Posolstva Grálu. Na rozdiel od ság a legiend sa opisuje ako duchovná realita. Grál podľa tohto učenia existuje, ním prúdi sila z božského, ktorá udržuje život v celom stvorení. Hnutie Grálu sa neuchádza o svojich členov. Pri vstupe do hnutia sa členovia stávajú hľadačmi pravdy, po určitom čase sú spečatení a stanú sa nositeľmi strieborného Kríža. Ešte vyšším stupňom je zlatý kríž a kríž s kameňom. U nás sa čitatelia posolstva Grálu stretávajú pracovne, ale aj v domácnostiach, takto vznikajú čitateľské skupiny, ktoré tvoria kruhy Grálu. U nás sú tieto kruhy v Bratislave, Slovenskej Lupči a Košiciach.

Na túto tradíciu nadväzuje, avšak proti vôli hnutia Grálu špecifický slovenský fenomén - skupina, ktorá sa vytvorila okolo Natálie de Lemeny Makedonovej, ktorá sa považovala za matku Imanuela. „Na Slovensku sa v roku 1998 narodí prorokom Izaiášom zvestovaný Imanuel, Duch Svätý a Apokalypsou oznamovaný kráľ celosvetovej tisícročnej ríše. Slováci sa vďaka tomu, že vziđe z jeho národa stávajú vyvoleným Božím národom. Matkou Imanuela bude Prákráľovna -Božia Matka, ktorá sa narodí vo vyvolenom národe a porodí ho vo svojich 48. rokoch. Svoj duchovný pôvod potvrdí nielen netradičným počatím a tehotenstvom, ale aj tým, že napíše Nové evanjelium, ktorého pôvodcom bude Duch Svätý. Vyloží v ňom okrem iného Apokalypsou a fatimské proroctvá, lebo sa cez ňu aj vyplnia. Natália de Lemeny Makedonová zahynula 4. septembra 1998 pri autonehode, takže k naplneniu Božieho zaslúbenia nedošlo. Jej pokračovateľom je Karol Kopecký. Napriek krátkemu pôsobeniu N. Makedonovej sa jej podarilo získať stúpencov, odhadom niekoľko desiatok. Podľa ich vlastného údaju odvodeného od počtu predaných kníh N. Makedonovej ich možno počítať na tisíce. O tom svedčí aj fakt, že jej myšlienky sa šíria naďalej prostredníctvom anglicko-slovenskej internetovej stránky. Jej myšlienky okrem toho šíri vydavateľstvo IBIS.

B/ Sekty vychádzajúce z budhizmu

Kagyupa-spoločnosť Dámantovej cesty, Zenová škola Kwan Um, Reiki.

Kagyupa

Kagyupa sa pokladá za jednu zo štyroch hlavných škôl tibetského budhizmu. Cieľom všetkých tibetsko-budhistických skupín je sprostredkovať svojim prívržencom na základe pre ne charakteristického "systému lama-guru" špirituálne techniky a najmä tantrické meditačné formy, pomocou ktorých potom sami môžu kráčať po ceste k osvieteniu (budhovstvo) a napokon k oslobodeniu od "kolobehu existencie" (samsára). V tomto náboženskom modeli nemá význam ani Boh ako náprotivok, ani človek ako blížny. Preto treba túto sektu podľa učenia, praxe a cieľa zaradiť do kategórie samospasiteľných náboženstiev, čo je v úplnom protiklade ku kresťanskej viere. Do Európy sa táto sekta rozšírila najmä vďaka Ole Nydahlovi, lámovi dánskeho pôvodu, ktorý v roku 1972 dostal poverenie šíriť učenie dámantovej cesty na Západe. Na Slovensku momentálne pôsobí 9 budhistických skupín, ktoré založil Ole Nydahl v Bratislave, Košiciach, Banskej Bystrici, Žiline, Trenčíne, Piešťanoch, Partizánskom,

Nových Zámkoch a Starej Turej. Skupiny organizujú pravidelné cvičenia a meditácie, ako aj príležitostné verejné prednášky a iné podujatia.

C/ Sekty vychádzajúce z hinduizmu

Hare Krišna, Sri Chinmoy Centrum, Brahma Kumaris, Spoločnosť Joga v dennom živote, Bhagavan Shree Rajneesh –Osho, Transcendentálna meditácia.

Hare Krišna

Medzinárodná spoločnosť pre vedomie Krišnu (International Society for Krsna Consciosness - ISKCON) bola založená v roku 1966. Krišnovci veria v osobného Boha a spasiteľa, na rozdiel od ostatných hinduistických náboženstiev. Členovia tohto hnutia vyznávajú, že človek sa od Krišnu odklonil a nachádza sa v zlom veku. Ku Krišnovi sa snažia priblížiť vedomou sebakontrolou, navodením zmeneného stavu vedomia, v ktorom očakávajú osvietenie. Boha Krišnu možno najlepšie osláviť verejným skupinovým spievaním a tancovaním. K tomuto slúži odriekanie monotónnych modlitieb tzv. mantier. Z nich najpoužívanejšie sú mantra "Hare Krišna" a tzv "Mahámantra" ("veľká mantra"): Haré Krišna, Haré Krišna, Haré, Haré. Haré Ráma, Haré Ráma, Ráma, Ráma". Krišnovci sú z netradičných náboženstiev pre kresťanov najviac komunikovateľní a sociologicky najmenej nebezpeční. Na Slovensku hnutie pôsobí pod hlavičkou občianskeho združenia Slovenská spoločnosť pre vedomie Krišnu -ISKCON a podľa vlastných údajov má okolo 100 členov. Prvá farma hnutia vznikla v r. 1995 v Poľnom Kesove pri Nitre.

Transcendentálna meditácia

Krátko po príchode do USA v roku 1959 sa indickému jogínovi Mahariši Maheš Jogimu podarilo získať svetovú popularitu. Učenie známe pod názvom „Transcendentálna meditácia" prezentoval v počiatkoch svojho amerického pôsobenia v štýle veľkolepých šou. V 60-tych rokoch sa jeho žiakmi stali viaceré známe osobnosti (Beatles, Mia Farrow), ktoré mu dopomohli k sláve. Cieľom Transcendentálnej meditácie je trvalá zmena vedomia, aby harmonizovalo s Maharišihho panteistickým svetovým názorom, v ktorom je spasenie v stave čistého vedomia. Na dosiahnutie tohto cieľa sa používa opakovanie mantry, ktorá je tajná a individuálna. Meditácia sa opakuje dvakrát denne po dobu zhruba 20 minút. Koncentráciou na opakovanú mantru sa myseľ utišuje a vedomie prečisťuje. Transcendentálna meditácia má mať celý rad ďalších účinkov ako napr. odbúranie stresu, zlepšenie pamäti, odstránenie nespavosti, prísun energie. Je však doložených rad negatívnych účinkov. Existuje veľa záznamov o rozklade osobnosti, strate zmyslu pre realitu, o nervových, rodinných a iných problémoch. Transcendentálna meditácia ako náboženstvo, ktoré vychádza z hinduizmu, popiera osobnú povahu Boha. Na Slovensku šíri myšlienky a programy Transcendentálnej meditácie Slovenská spoločnosť Maharišihho Védскеj univerzity, registrovaná od roku 1994 ako občianske združenie so sídlom v Bratislave.

D/ Sekty vychádzajúce zo synkretizmu

Bahaizmus, Eckanar, New Age.

Synkretizmus je výsledkom konzumného prístupu k náboženstvu. Je to zmiešanie rôznych aj vzájomne si odporujúcich náuk a názorov.

Bahaizmus

Podľa tohto učenia tvoria všetky svetové náboženstvá jeden veľký celok, hlavné svetové náboženstvá si navzájom ani neodporujú ani nekonkurujú. Oddeľuje ich len čas a nepodstatné drobnosti. Adam, Abrahám, Mojžiš, Krišna, Buddha, Ježiš a Mohamed sú len článkami toho istého reťazca, všetci sú praví Boží proroci, božské, bezhriechne, neomylné bytosti. Každý z nich učil pravé Božie slovo. V roku 1844 poslal Boh nového proroka Bábú, v roku 1868 Baháulláha.

Bahaizmus je založený na zásade, že náboženská pravda je relatívna. Nadväzuje na rôzne náboženské systémy a snaží sa zahrnúť ich prvky do svojho učenia. Na svete je viac ako 6 miliónov bahájov. Od roku 1948 spolupracuje bahájske spoločenstvo s OSN ako mimovládna organizácia. Bahájske spoločenstvá pôsobia na Slovensku v Bratislave, Trenčíne, Trnave, Nových Zámkoch, Banskej Bystrici, Prešove a v Košiciach. Najvyšším správnym orgánom je Národná duchovná rada bahájov SR so sídlom v Bratislave. Počet oficiálne zaregistrovaných členov u nás je okolo 200.

New Age

New Age je v účastnosti jedným z najrýchlejšie sa šíriacich náboženských hnutí. Ide o synkretickú sústavu bez jednotného princípu. Svoje poslanie a vznik zdôvodňuje astronomicky, resp. astrologicky. Slnko totiž pri svojom obehu okolo stredu galaxie prechádza v tomto období zo znamenia Rýb do znamenia Vodnára, preto New Age, t.j. Nový vek, t.j. vek Vodnára. Kresťanstvo bolo náboženstvom Rýb, vek Vodnára žiada nové náboženstvo. Pri hnutí New Age nejde o organizáciu, ktorej hranice by boli vymedzené napr. členstvom v hnutí alebo aspoň vedomým príklonom, ale skôr o životný štýl ľudí rôzneho zamerania a názorov, ktorí vedome či nevedome uskutočňujú súčasnú zmenu ducha. V tomto novom svete však nie je miesto pre kresťanského Boha. New Age zasahuje do rôznych oblastí života rozvinutých západných spoločností. Počnúc politikou, cez ekonomiku, vedu, náboženstvo, medicínu a školstvo a tak niet divu, že hnutie sa skladá z mnohých organizácií, ktoré svojimi sieťami obopínajú svet. „Nebezpečie New Age je v synkretizme a v tom, že relativizuje pravdu a svoje chápanie. Pripomína hinduizmus, ktorý nepriniesol Indii veľa dobrého. Odmietnutie existencie absolútnej pravdy vedie nakoniec k mravnému relativizmu a v konečnej fáze aj k tomu sa upúšťa od snahy na svete niečo zmeniť alebo zlepšiť.“

E/ Sekty vychádzajúce z okultizmu

Scientologia/Dianetika, Satanizmus, Šamanizmus

Scientologická cirkev

„Jadrom scientologie je viera v duchovné bytosti mimozemského pôvodu (Thétany), ktoré zostúpili do hmoty a pri prechode mnohými minulými životmi na seba nabalili veľké množstvo problémov a zabudli tak na svoj božský pôvod. Thétana má v sebe každý človek a má tak nekonečne veľký božský potenciál (inteligencia, zdravie a pod.). Potrebuje si ho len uvedomiť a vhodnými metódami (predovšetkým auditingami) sa všetkých negatívnych nánosov zbaviť. Potom sa stane Clearom = čistým a nastupuje na dráhu ´operujúceho thétana ´, tzn. život, v ktorom postupne všetko zvláda a v ktorom neexistuje nič, čo by ohrozilo jeho ´prežitie´“. Zakladateľom je Lafayette R. Hubbard, autor sci-fi a brakovej literatúry, ktorý svoje teórie opísal v diele "Dianetika. Moderná veda o duševnom zdraví". Scientologická cirkev pôsobí v dvoch formách ako scientológia, čo je vlastne náboženská filozofia vytvorená

Hubbardom a dianetika, čo je technológia duševnej liečby, vylepšovania jedinca. Scientologická cirkev je organizácia s celosvetovou pôsobnosťou. Počet členov sa odhaduje na 8 miliónov vo vyše 120 krajinách sveta a jej ročný obrat je okolo 1 miliardy nemeckých mariek.

Na Slovensku pôsobí Dianetické centrum v Bratislave od roku 1995, v Martine od roku 1999. Po tzv. vstupných oxfordských testoch organizujú dianetické centrá základné kurzy. Je ich okolo 30 a čím je vyšší stupeň, tým je kurz drahší. Po niekoľkých školeniach dochádza k hlbokým zmenám osobnosti, strate všetkých zábran, prerušeniu kontaktov s rodinou a priateľmi a k úplnému podriadeniu sa scientológii a jej cieľom. Hlavné firmy scientológov v SR sú Bussines Success a U-man Slovakia. Ponúkajú rozličné manažérske kurzy a tréningy. Podľa firmy U-man je ich hlavnou činnosťou umiestniť správnych ľudí na správne miesta. V praxi to znamená presadiť do manažérskych pozícií slovenských firiem lojálnych ľudí zo Scientologickej cirkvi. Scientologická cirkev má na Slovensku asi 1 000 prívržencov.

Satanizmus

Táto sekta predstavuje vedomú vzburu voči Bohu, spojenú s uctievaním satana. Satanizmus ako hnutie zamerané proti kresťanstvu sa objavovalo v rôznych podobách. Odmieťa boží poriadok, hlavne v morálnej oblasti a to nielen v oblasti zjaveného zákona, ale i v oblasti prirodzenej morálky. Základné postuláty moderného satanizmu formuloval Aleister Crowley. Za jeho krédo by sa dalo považovať: „Zmyselnosť. Užívaj všetky zmyslové vnemy a neboj sa, že Ťa preto nejaký boh zavrhne“. Crowley vymyslel a vyskúšal veľké množstvo rôznych rituálov a sexuálnych praktík. Častým javom u tejto nebezpečnej sekty sú rituálne vraždy, páchané na nevinných obetiach. Posledný prípad je z Nemecka, kde manželská satanistická dvojica vlákala do svojho bytu ich spoločného známeho a tu mu zasadila 66 bodných rán. Prejavy satanizmu ležia na rozhraní náboženstva, psychopatológie a sociálnej patológie. Náuka je syntézou rôznych druhov mágie, čarodejníctva a okultizmu. Odhaduje sa, že v USA existuje asi 450 satanských skupín Cirkvi satanovej. Na Slovensku neoficiálne pôsobí Cirkev Satanova v každom väčšom meste, najaktívnejšia je v Bratislave. Od apríla 1999 sa tu každú prvú sobotu v mesiaci konajú stretnutia pod názvom: „Kladivo na čarodejnice“.

PRÍČINY ÚSPEŠNOSTI ŠÍRENIA SIEKT

Sú mnohostranné. Podrobne sú rozobrané v dokumente Katolíckej cirkvi „Fenomén siekt a nových náboženských hnutí ako pastoračná výzva“ (1986). Nové náboženstvá ponúkajú priestor pre naplnenie túžob a potrieb, o ktorých sa človek domnieva, že vo vlastnej cirkvi nemôžu byť naplnené. Ďalej je to spôsob a technika náboru, ale taktiež iné dôvody: ekonomické záujmy, politické tlaky alebo obyčajná zvedavosť, ktoré priťahujú ľudí k sektám.

Sekty zdanlivo ponúkajú: zmysel pre spoločenstvo; hľadanie odpovedí; hľadanie celistvosti; hľadanie kultúrnej identity v spoločnosti; potrebu byť uznávaný; hľadanie transcendentna; nutnosť duchovného vedenia; potrebu nádeje; potrebu účasti a angažovania sa.

Každý človek pociťuje túžbu niekam patriť. Keďže tradičný spôsob života je narušený, rodinné zázemie nejednotné, ľudia sa cítia sami, opustení, akoby bez koreňov. Tu nastupujú

sekty, ktoré zdanlivo ponúkajú ľudské teplo, pozornosť a podporu, ochranu a bezpečie, pozornosť jednotlivcovi. Mnohým sa tiež zdá, že sa nevyznajú sami v sebe, v ostatných, vo vlastnom prostredí. Boli zradení rodičmi, profesormi, cirkvou, spoločnosťou. Túžia po náboženskej vízii, ktorá by priviedla k harmónii všetkých a všetko. Sekty tu zdanlivo ponúkajú uspokojujúci náboženský zážitok, dôraz na spásu a obrátenie, fyzické a duchovné uzdravenie, pomoc pri problémoch s drogami a alkoholom.

Ľudia majú tiež potrebu vyjsť z anonymity, vybudovať si svoju identitu, počuť, že sú jedineční, zvláštni, že nie sú len číslom, či postavou bez mena uprostred davu. Veľké farnosti poskytujú len malý priestor na individuálny prístup ku každému človeku a jeho situácií. Sekty zdanlivo ponúkajú záujem o človeka, možnosť rozvíjať vlastné schopnosti, príležitosť patriť ku skupine vyvolených, rovnocenné možnosti v duchovných úradoch a riadení.

Veľmi dôležitá je u človeka túžba po duchovnom zážitku – transcendentne. Vyjadruje hlbokú duchovnú potrebu, je motiváciou k hľadaniu niečoho ďalšieho za viditeľným materiálnym svetom, aby sme našli odpoveď na najdôležitejšie otázky života, na niečo čo by mohlo významným spôsobom ovplyvniť náš život. Sekty ponúkajú vlastnú interpretáciu Biblie a biblickej výchovy, zmysel pre spásu, dary Ducha, meditáciu a duchovnú realizáciu.

Najzraniteľnejšou skupinou sú mladí ľudia. Výskumy potvrdzujú, že takmer polovica členov siekt je vo veku 18 -25 rokov. Náboroví pracovníci siekt vedia, že mladí ľudia túžia, aby im niekto ukázal cestu a presne to je to, čo robia sekty. Sekty sa zameriavajú najmä na študentov. Je nápadné, že sekty robia masívny nábor v univerzitných mestách na začiatku semestra a špeciálne sa zameriavajú na poslucháčov 1. ročníka. Väčšinou totiž vtedy dochádza ku krízovým situáciám, ako je zmena bydliska školy, odlúčenie od rodičov a s ním spojený pocit opustenosti, čo je ideálna pôda pre nástup sekty.

Rizikovou skupinou pre vstup do siekt sú aj ľudia, ktorí vyrástli v nefunkčnej rodine (deti alkoholikov, rozvedených rodičov, siroty.) Prieskumy ukazujú, že viac ako polovica príslušníkov siekt pochádza z nefunkčných rodín. Sekty nachádzajú veľa prívržencov aj medzi dospelými. Príčinami sú napr. strata zamestnania, zdravotné problémy, strata blízkeho človeka, pocit neistoty z budúcnosti. Zachytávajú ľudí nachádzajúcich sa v krízových situáciách, ľudí bez záväzkov, ktorí stratili zmysel života. Vyhľadávaným cieľom siekt sú však aj starší ľudia, v mnohých prípadoch ide o osamelé osoby, vnímavé pre akýkoľvek prejav priazne. Sekty pôsobia v rôznych centrách pre starých občanov a tiež ako ošetrovateľská služba. Očakávajú, že starí ľudia im z vďaky za pomoc odkážu svoj majetok. „Je len málo tých, ktorí vstupujú do siekt s nepoctivými úmyslami. Sekty môžeme viniť predovšetkým z častého zneužívania dobrých úmyslov a túžob nespokojných ľudí, Často sú skutočne úspešnejšie tam, kde sa spoločnosti alebo cirkvi nepodarilo na tieto úmysly a prania dostatočne reagovať.“

Spôsobov ako osloviť a pre sektu získať nového stúpenca je veľa. Je to napr. náhodné oslovenie nič netušiaceho chodca na ulici, nadviazanie rozhovoru na prednáške, či koncerte, pozvanie na výlet, prezentácia na ezoterickom festivale a pod. Dokonca o sekte Rodina je známe, že sa usilujú o rozšírenie radov svojich stúpenčov tzv. rybolovom flirtom (flirty fishing), t.j. hlavne dievčatá prezentujú širokú škálu dvojzmyselných telesných prejavov náklonnosti až po náznaky sexuálnej agresie.

V prípade pouličnej agitácie nám neunikne, nenútený a priateľský tón oslovujúceho ale najmä neskrývaná pozornosť, ktorú svojej obeti venuje. Človek je odzbrojený jeho prirodzenosťou a pohotovosťou a neuvedomuje si, že takéto modelové situácie sa na kultových zhromaždeniach pravidelne nacvičujú (napr. u Svedkov Jehovových).

Mnohé kulty (najmä tzv. komerčné) používajú postupy podobné bežnej firemnej praxi, tzn. inzerujú v tlači, rozposielajú na prvý pohľad profesionálne vyrobené zásielky s ponukou rôznych marketingových či komunikačných kurzov a pod. s prísľubom rýchlej návratnosti investícií, vylepšenie vlastnej produktivity a efektívnosti. Ponúkajú aj nejaký produkt alebo návod, ako sa stať zdravým, úspešným resp. ako môže človek v sebe prebudiť doposiaľ netušené možnosti.

Metód oslovovania je veľa, avšak samotný proces sa dá zhrnúť nasledovne. Pri prvých pokusoch o nadviazanie kontaktu sa náborári sekty pokúsia osloveného bez toho, aby mu hneď prezradili podstatné informácie o svojej organizácii, pozvať na prednášku alebo nejaké podujatie. Ak sa oslovený dá zlákať do centra, je tu zahrnutý láskou a pozornosťou – tzv. love bombing "bombardovanie láskou". Ponúka sa mu teplo vzťahov a vyriešenie jeho životných problémov. Človek tu spoznáva svoj význam a dôležitosť. Doteraz neznámy program skupiny v ňom stupňuje zvedavosť a prichádza k prvým zážitkom objavu.

Potom začína nátlak, aby sa dotyčný stal členom skupiny, tzv. snapping „lapania“. Už v tejto fáze sprostredkúva šikovne zaobalené informácie o novej ideológii.

Po definitívnom pozitívnom rozhodnutí nasleduje ďalšia fáza brainwashing "vymývanie mozgu". Na člena je vyvíjaný nátlak, aby vyčistil svoj mozog od vlastných myšlienok a miesto nich sú mu vnucované nové myšlienky. Je spochybňovaná predchádzajúca viera a spôsob života. Sociálne kontakty s partnermi, deťmi a príbuznými sa postupne oslabujú až sa celkom prerušia. Ďalej nasleduje udržiavanie nových členov v stave neustálej zamestnanosti, bez okamihu samoty, neustále povzbudzovanie k formácii za účelom priviesť ich do stavu duchovnej exaltovanosti, automatického podriadenia sa pokynom, potlačenie odporu a negatívnej reakcie. „Niektoré, často veľmi rafinované, techniky náboru a formácie a určité postupy inštruktáže, praktikované mnohými sektami, stoja z veľkej časti na začiatku ich úspechu. Vo väčšine prípadov sekty priťahujú týmito prostriedkami jedincov, ktorí v prvom rade nerozpoznajú, že tento prístup je často zinscenovaný, a po druhé nepoznajú povahu machinácií, ktoré ich privedú až ku konverzii, rovnako ako nepoznajú *metódy* formácie (sociálna a psychologická manipulácia), ktorým budú podrobení. Sekty vnucujú určitý spôsob myslenia, vnímania a správania sa - na rozdiel od prístupu cirkvi, ktorá predpokladá presvedčený a zodpovedný súhlas.“

V súvislosti so sektami sa často hovorí o ich nebezpečenstve. Často spomínaným nebezpečným fenoménom je závislosť členov siekt na ich vodcovi či organizácii. Táto závislosť môže nadobudnúť obrovské rozmery a je často horšia ako závislosť od drog. Pri nej si závislý uvedomuje škodlivosť svojho konania, kdežto závislý na sekte si žiadnu potrebu pomoci neprípúšťa a nesúhlas okolia si vykladá iba ako potvrdenie správnosti svojej cesty.

Ďalším nebezpečenstvom je spoločenská izolácia členov sekty, ktorá je spojená s prerušením kontaktov so svojimi blízkymi. Rodičia sú označovaní napr. len ako „biologickí rodičia“ (Cirkev zjednotenia v protiklade k mesiášskym pravým rodičom) alebo ako

"utlačovatelia" (Scientologická cirkev).

Izolácia má neblahé následky aj pre deti. V komunitách sa často stretávame s nechuťou poslať deti do "svetskej školy", čím sú deti ochudobnené o množstvo podnetov. Často bývajú vystavené dôsledkom nábožensky orientovaného experimentovania svojich rodičov, následkom ktorého veľa detí zomrelo alebo bolo poznačených na celý život

Pre deti ako aj pre dospelých je veľmi nebezpečný zákaz transfúzie krvi (Svedkovia Jehovovi) čo môže viesť k ohrozeniu ich zdravia, dokonca v niektorých prípadoch až k smrti. Závislosť na vodcovi a izolovanosť členov skupiny môžu nadobudnúť také extrémne rozmery, že môžu spôsobiť najotrasnejšie činy ako hromadné vraždy a samovraždy.

Jim Jones, vodca sekty "Svätyňa ľudu" bol uznávaným duchovným vodcom v americkom Indianapolise. Nikto nespozoroval, že v jeho náboženskom systéme je niečo nezdravé a ani nevyplnená predpoveď jadrovej katastrofy neotvorila jeho stúpencom oči. S väčšinou svojich stúpencom sa utiahol do amazonskej džungle, kde vybudoval mesto Jonestown. Tu však jeho praktiky vzbudili podozrenie z "vymývania mozgov", bitia a pohlavného zneužívania. Jednou z nebezpečných praktík bola skúška oddanosti Jonesových verných tekutinou, ktorej požitie malo spôsobiť smrť. Vždy išlo len o skúšku až do 18. 11. 1978, kedy pri skúške oddanosti boli obyvatelia Jonestownu otrávení kyanidom. Celkový počet obetí dosiahol 913 ľudí, vrátane 260 detí.

Blízky koniec sveta a izolovanosť skupiny hrala rozhodujúcu úlohu aj v tragédii v Dávidovskej vetve adventistov siedmeho dňa. Túto skupinu viedol na farme Mt. Carmel v Texase David Koresh, ktorý vo fanatických mnohohodinových kázaniach presviedčal svojich nasledovníkov, že musia po boku anjelov vybojovať konečnú svetovú bitku s americkou armádou. Keď agenti FBI začali obliehať jeho farmu, davidáni ráno 19.4.1993 spáchali hromadnú samovraždu zastrelením alebo upálením. Zahynulo 86 osôb, vrátane 17 detí.

Dňa 19. septembra 1985 sa 80 členov sekty Datu Mangayanona z kmeňa Ata na ostrove Mindanao na Filipínach na odporúčanie kaplána otráвило, „aby uvideli božiu tvár“.

V auguste 1987 neďaleko Soulu v Južnej Kórei zahynulo 32 vyznavačov "bohyne" Pak Soon-Ja, uctievanej ako božstvo, obeť mali podrezané hrdlá.

To samozrejme nie sú zďaleka všetky prípady tragických dôsledkov členstva v deštruktívnych skupinách. Ide len o vrchol ľadovca. Koľko neuverejnených drám a tragédií sa odohrávalo a odohráva v rodinách, medzi ľuďmi, o ktorých osudy sa nestihli zaujímať médiá, na to dnes nikto nedá odpoveď. Podobne nik nezodpovie otázku, koľko ľudí, fascinovaných ideológiou sekty, sa svojím postojom vyčlenilo na okraj spoločnosti, rozbilo vlastné rodiny, manželstvá či obetovalo celý majetok pre "dobro" skupiny. Korene takéhoto deštruktívneho počínania musíme hľadať v psychickej manipulácii.

Psychická manipulácia ľudí

Pod týmto pojmom sa rozumejú metódy a spôsoby ako udržiavať a stupňovať pripútanosť a oddanosť členov k sekte. Známy americký psychológ Leon Festinger tvrdí, že úspech psychickej manipulácie závisí od troch zložiek: riadeného správania, riadeného myslenia a riadených emócií s tým, že podľa jeho teórie kognitívnej disonancie každá zložka ovplyvňuje ďalšie dve. To znamená, že keď sa zmení ľudské správanie, zmení sa i jeho

myslenie a cítenie tak, aby disonancia bola čo najmenšia.

Riadené správanie

Zahrňa kontrolu individuálnej fyzickej reality. Je to kontrola miesta, kde človek žije, čo si oblieka, ako sa stravuje, ako dlho spí, ale najmä čo a ako koná, ako uskutočňuje rituály, čo číta a mnoho ďalších praktických vecí. Člen musí byť pripravený podať vysvetlenie za každú dennú hodinu, čo robil. V prísnejších sektách musí člen žiadať svojich vedúcich o povolenie takmer na všetko. Správanie sa usmerňuje požiadavkou, že každý má konať tak, ako by konala skupina. Členovia sekty spolu jedia, pracujú, schôdzujú, niekedy aj spia v spoločnej miestnosti. Akýkoľvek individualizmus sa potiera. Rozkazy sú kategorické. V takomto prísne organizovanom prostredí možno akúkoľvek činnosť buď trestať, alebo odmeňovať. Kto sa správa dobre, toho nadriadený verejne pochváli, odmení a niekedy aj povýši. Medzi tresty patrí: verejné pokarhanie, hladovka, studené sprchy, celonočné bdenie, vykonávanie podradných prác.

Riadené myslenie

Zahrňa dôkladnú indoktrináciu členov sekty. Je to osvojenie si náuky sekty, nového spôsobu vyjadrovania a metód zabráňujúcich slobodne myslieť (napr. modlitby, spevy, recitácie), lebo myseľ musí ostať sústredená. S tým súvisí aj vytvorenie si obranných mechanizmov voči všetkému "cudzorodému", čo sa prieči praktikám a ideológii sekty. „Dobry člen sekty musí vedieť manipulovať sám seba.“

Členovia nemusia myslieť samostatne, ideológia myslí za nich. Slúži k filtrácii informácií a tiež k tomu, čo si má človek o daných informáciách myslieť. Sekty používajú jazyk, ktorého pojmový obsah bol oklieštený a sfaľšovaný. Nakoľko slová poskytujú látku mysleniu, ich kontrola znamená aj kontrolu uvažovania. Zložité situácie sa zhusťujú do zjednodušených formúl, ktoré potom ovládajú myslenie sekty v každej situácii. Riadené myslenie dokáže odstrániť akékoľvek pocity, ktoré nie sú v súlade s ideológiou. Slúži na to, aby udržovalo členov sekty v postavení poslušných pracovných otrokov. Lebo tam, kde sa podarí zmanipulovať myslenie, možno ľahko ovládať city i správanie.

Riadené emócie

Tretia zložka psychickej manipulácie sa snaží ovládnuť a zúžiť rozsah ľudských citov. Vhodnými prostriedkami na to sú vina a strach. Vyvolávanie rôznych pocitov viny spôsobuje u členov to, že vždy obviňujú len seba a s vďačnosťou prijímajú akékoľvek upozornenie na vlastné nedostatky. Strach z toho, čo sa stane, keď nesplní úlohu, môže pôsobiť veľmi silne. Sekty majú pod kontrolou citové prejavy svojich členov. Vodcovia rozhodujú, kto sa s kým môže stýkať, kto si má koho vziať a kontrolujú celý vzťah vrátane sexuálneho života. Časté je aj vyvolávanie fóbie u členov. Pri myšlienke na odchod zo sekty prepádajú členovia panickému strachu. Vstupuje sa im, že keď sektu opustia, stanú sa obeťou temných síl, narkomanmi, že ich niekto zabije alebo spáchajú samovraždu.

Riadené informácie

Túto štvrtú zložku pridáva Steve Hassan na základe svojich osobných skúseností s deštruktívnymi kultmi (bol členom Moonovej sekty). Keď sa uzavrie prísun informácií, ktoré človek potrebuje na vytvorenie zdravého úsudku, dotyčná osoba zblbne. „V množstve

totalitných kultov nemajú ľudia v podstate vôbec žiadny prístup k obyčajným novinám, časopisu, televízii alebo rozhlasu.“ Kontrola informácií sa týka tiež všetkých vzťahov. Kritizovať vodcu, náuku, alebo organizáciu nie je dovolené. Členovia sa navzájom špehujú. Noví členovia sa často nesmú ani navzájom rozprávať bez prítomnosti staršieho. V sekte sa vytvárajú tiež rôzne roviny pravdy, čo znemožňuje členovi dospieť k objektívnemu hodnoteniu. Iná je pravda pre starších členov, iná pre nových a iná pre verejnosť.

Uvedené štyri zložky hlboko ovplyvňujú ľudskú psychiku a tak vyvolávajú u členov siekt silnú závislosť. Často ani najsilnejšie osobnosti nedokážu odolať. Treba povedať, že táto závislosť na sekte spôsobuje psychické problémy aj u jedincov, ktorí už sektu opustili. Ich návrat do normálneho života vyžaduje špeciálnu psychologickú intervenciu -deprogramovanie.

Emocionálne poruchy, najmä depresia, neschopnosť nadväzovať primerané sociálne vzťahy a neschopnosť uniesť problémy, ktoré sú znásobené hrozbami a zastrášaním členov sekty, vedú v mnohých prípadoch k opätovnému návratu do sekty. Z tohto vyplýva, že ponuka slobody, voľnosti a sebarealizácie sa v konečnom dôsledku obráti na zotročenie ducha a tela, vytvorenie absolútnej závislosti na skupine a vodcovi.

PASTORÁLNA PREVENCIA

Ako sa správať k členom sekty. Z predchádzajúcich riadkov je zrejmé, že rozhodnutie pripojiť sa k sektárskemu spoločenstvu nebýva založené na rozumovom skúmaní pravdivosti danej vierouky, ale má výhradne psychické a sociálne príčiny. Okolie môže tieto príčiny buď zoslabiť (a tým napomôcť rozhodnutiu opustiť sektu) alebo prehĺbiť (a tým prísľušnosť dotýčného k sekte potvrdiť). Takéto potvrdenie nastáva vtedy, keď najbližšie okolie člena reaguje vyslovene nepriateľsky. Akékoľvek zákazy, prehovárania, či citové vydieranie, ako aj rozumová argumentácia zo strany rodiča či blízkych sú celkom neúčinné, ba až kontraproduktívne. Do kategórie takýchto činov je treba zaradiť aj tzv. deprogramovanie, metódu používanú na Západe, ktorá spočívala v únose človeka, v jeho izolácii od sekty a veľmi dôraznom presvedčovaní až do doby, kým člen sekty vytriezvel a uznal argumenty proti sekte. Aj keď percento úspešnosti tejto metódy je pomerne vysoké, nedoporučuje sa vzhľadom na následky, ktoré zanecháva na psychickom stave a zdraví deprogramovaného.

Pocit prenasledovania a neporozumenia zo strany blízkych člena sekty ho len viacej pripútavajú k sekte. Oveľa účinnejší je postoj, v ktorom sa rodičia zamerajú výlučne na obnovenie a budovanie vzťahov k členovi sekty. Veľký význam má snaha pochopiť motívy, ktoré človeka do sekty priviedli, taktiež je dobré dať mu pocítiť, že je u nich prijímaný a milovaný aj ako člen sekty, že zostáva naďalej členom rodiny, manželom či priateľom a že tieto vzťahy sú trvácnejšie a pevnejšie ako členstvo v sekte. Z tohto vyplýva, že by sme mali skutočne rezignovať na slovné potýčky a argumentačné vojny, ale zároveň treba dať členovi sekty jasne najavo, že postoj jeho blízkych k sekte a k jeho členstvu v nej je negatívny a kritický. Zároveň by si však mal byť istý, že ich postoj k nemu osobne je veľmi priateľský, napriek jeho členstvu v sekte. Iba v atmosfére vzájomnej dôvery je totiž možné otvoriť tému príslušnosti k sekte. Je to ale treba robiť taktne a nekonfrontačne. Namiesto hotových súdov a názorov je lepšie klásť otázky, ktoré však nesmú byť zraňujúce a na ktoré sa nevyžaduje

odpoveď. Majú skôr podnietiť k zamysleniu a umožniť príslušníkovi sekty pozrieť sa na svoju skupinu z nadhľadu. Je možné tiež oceniť všetko, čo je na členoch sekty chvályhodné (nadšenie, pracovitosť, mravnosť) a ponechať na premýšľanie, či práve tieto vlastnosti neboli zneužitú.

Z horeuvedeného vyplýva, že návrat člena sekty do normálneho života je možný jedine z jeho vlastného rozhodnutia, akýkoľvek nátlak neprináša nič dobrého. Preto sa jeho blízki musia pripraviť na to, že tento návrat nebude okamžitý, ale vyžiada si určitý, niekedy aj dlhší čas.

Sekty a pastorácia

Úlohou kresťanov je predovšetkým hlásať evanjelium a nie bojovať proti sektám. Avšak je veľa situácií, v ktorých je povinnosťou kresťana poukázať na tých, ktorí sa za kresťanov vydávajú aj keď nimi nie sú a pod klamlivými heslami chcú iných zviešť na svoju cestu. Je to napr. pri programoch Moonovej sekty, ktoré usporadúva "Svetová federácia žien za mier". Niektoré sekty používajú ako "volavky" známe osobnosti z kultúrneho a verejného života, ktorých nechávajú vystupovať na svojich propagačných programoch, aby im dodali dôveryhodnosť. Dotyčný hosť často nemá ani poňatia, kto sú skutoční organizátori týchto podujatí.

Niekedy sekta pozýva cez médiá mládež na letné tábory alebo iné stretnutia. To opäť môže byť a väčšinou aj je skrytá náborová činnosť. Taktiež musíme upozorniť ľudí o ktorých vieme, že sa zaujímajú o sektu alebo sekta o nich. Tu treba informácie podávať seriózne, pokiaľ možno bez emotívneho podtextu, bez ponižovania a zhadzovania.

K dobrej výchove voči sektám patrí taktiež formácia proti ich nebezpečenstvu. Nemyslí sa tým však výchova k agresivite voči iným, ani vnucovanie pocitu strachu. K dobrej formácii vzhľadom na sekty patrí: - dobrá znalosť Písma

- výchova ku komunikácii, učme sa komunikovať, dožadovať sa na správnom mieste toho, čo nám chýba, prípadne patrí (teplo domova, starostlivosť rodičov), potom deti nemusia odchádzať k sektám

- citlivosť pre spoločenstvo, umožňuje dobré zakotvenie v rodine a vo farnosti, pre každého človeka nie je jednoduché sa začleniť do spoločenstva, práve takýchto hľadačov a osamelcov odchyľáva sekta

- výchova k dialógu. Sekta je prítlačivá práve pre sektárskych ľudí, teda ľudí výrazne nedialogickej mentality. Preto sa nebojme diskutovať o tom, čomu veríme.

Pastoračná odpoveď na učenie siekt

Sekty majú v súčasnosti veľký úspech a ich činnosť a vplyv na život nášho národa sú závažné a môžu sa stať katastrofou. Ide preto o jednu z najnaliehavejších výziev našej pastorácie. Preto aj Katolícka cirkev u nás musí venovať pozornosť úspechom týchto skupín, nakoľko obetí siekt pochádza aj z našich radov. V mnohých cirkevných dokumentoch z rôznych častí sveta sa dozvedáme že hlavnou príčinou, prečo sú nové náboženské hnutia a sekty také prítlačivé, je vitalita ich komunitárneho života a dynamická komunikácia. Sekty taktiež prinášajú odpoveď na starosti každodenného života a využívajú na svoje šírenie veľké množstvo laikov. Preto aj Katolícka cirkev musí hľadať nové podnety, ako obnoviť svoj jazyk a spôsob evanjelizácie.

Z pastoračných odpovedí, ktoré sa týkajú otázky siekt sú najdôležitejšie tieto:

Predovšetkým je nutná nová evanjelizácia, ktorá by odpovedala na nové problémy. Treba pomáhať kresťanským spoločenstvám, aby boli stále otvorenejšie, pohostinnejšie a citlivejšie voči situácii ľudí, ktorí do nich prichádzajú. Do centra pozornosti treba postaviť "osobný vzťah k Bohu." Faktom je, že tam, kde je prítomnosť cirkvi dynamická, ako je to v prípade farností, v ktorých sa neúnavne udeľuje katechéza o Božom slove, v ktorých existuje aktívna a živá liturgia, pevná mariánska úcta, účinná solidarita na sociálnom poli, výrazná pastoračná starostlivosť o rodinu, mládež a chorých, tam sa sektám a polonáboženským hnutiam nedarí uchytiť a rozvíjať.

Nová evanjelizácia od nás vyžaduje 3 základné veci:

- hlásať s istotou katolícku vieru...
- vrátiť našim liturgickým obradom krásu, nadšenie a symbolický rozmer,... byť priamym účastníkom liturgie;
- venovať stále pozornosť rôznym javom, typickým pre novú religiozitu, usilovať sa o lepšie poznanie siekt a hnutí a ich učenia; časopis Rozmer...www.rozmer.sk.

U mnohých katolíkov stúpa záujem o duchovný rast... uplatňovať osobný a celistvý prístup... pomôcť ľuďom, aby si uvedomili, že sú jedineční a milovaní osobným Bohom... Veľký význam... má dnes postavenie laikov, katechétov... podpora malých cirkevných spoločenstiev... deti... mládež... starších... Centrum pre štúdium siekt bolo zriadené 1. I. 2001 (Svoradova 3, Bratislava, 02/54443146).